

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM
ANABİLİM DALI

**TERÖR OLAYLARININ MEDYADA YANSITILİŞ BİÇİMİNDEKİ
İDEOLOJİK FARKLILIKLAR (15-20 KASIM 2003 İSTANBUL
PATLAMALARI ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME)**

Yüksek Lisans Tezi

Okan ACAROĞLU

Ankara-2010

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM
ANABİLİM DALI

**TERÖR OLAYLARININ MEDYADA YANSITILİŞ BİÇİMİNDEKİ
İDEOLOJİK FARKLILIKLAR (15-20 KASIM 2003 İSTANBUL
PATLAMALARI ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME)**

Yüksek Lisans Tezi

Okan ACAROĞLU

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Metin KAZANCI

Ankara-2010

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM
ANABİLİM DALI

**TERÖR OLAYLARININ MEDYADA YANSITILİŞ BİÇİMİNDEKİ
İDEOLOJİK FARKLILIKLAR (15-20 KASIM 2003 İSTANBUL
PATLAMALARI ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME)**

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Metin KAZANCI

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. Metin KAZANCI

Doç. Dr. Sema BECERİKLİ

Doç. Dr. Sevilay ÇELENK

Tez Sınav Tarihi 09.06.2010

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(...../...../201...)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin
Adı ve Soyadı

.....

İmzası

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....i

KISALTMALAR.....iii

GİRİŞ.....1

BİRİNCİ BÖLÜM

TERÖR, MEDYA VE İDEOLOJİ

1.1 Terör ve Terörizm Kavramı.....5

1.1.1 Şiddet.....12

1.2 Terörizmin Amacı.....15

1.3. Terör ve Medya.....17

1.3.1 Propaganda.....22

1.3.2 Terör Haberlerinin Medyada Yer Bulması.....23

2.3.3 Terör haberlerinin Medyada Yer Bulmasının Olumlu Yanları.....28

1.3.4 Terör haberlerinin Medyada Yer Bulmasının Olumsuz Yanları.....25

1.4 İdeoloji.....32

İKİNCİ BÖLÜM

15-20 KASIM İSTANBUL TERÖR OLAYLARI İLE İLGİLİ HABERLERİN ANALİZİ

2.1	15-20 Kasım Saldırılarının Analizi.....	40
2.2.	Tematik Analiz.....	43
2.2.1.	Şeriatçı Saldırı / İslamcı Terör Teması.....	44
2.2.2.	Saldırıların Hedefi.....	63
2.2.3.	Saldırıları Karşısında Hükümetin Yetersiz Kalışı/İstihbarat Zafiyeti.....	69
2.3.	Karşıtlıklar / Dışlamalar.....	79
2.4.	Eğretilemeler / Düzdeğişmeler.....	84
	SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	99
	EKLER.....	105
	KAYNAKÇA.....	132
	ÖZET.....	139
	ABSTRACT.....	140

KISALTMALAR

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

AKP : Adalet ve Kalkınma Partisi

BBP : Büyük Birlik Partisi

CHP : Cumhuriyet Halk Partisi

DİSK : Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu

DGM : Devlet Güvenlik Mahkemesi

EGM : Emniyet Genel Müdürlüğü

İHD : İnsan Hakları Derneği

MGK : Milli Güvenlik Kurulu

MHP : Milliyetçi Hareket Partisi

MİT : Milli İstihbarat Teşkilatı

SSCB : Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

GİRİŞ

İnsanlık tarihine baktığımızda yöneten ve yönetilenlerin ilişkilerinde haberleşmenin ve etkileşmenin daima var olduğunu görüyoruz. Yönetenler yönetilenlerin ne istediğini, ne düşündüğünü daima öğrenmek istemişlerdir. Yönetilenler de kendi istediklerini, ihtiyaçlarını yöneticilere iletme çabası içerisinde olmuşlardır. Sistem ne kadar anti demokratik olursa olsun, bu ilişki daima var olmuştur. Demokratik sistemlerde bu münasebet, çok daha belirgin bir haldedir. Bu ilişkide yazılı ve görsel medyanın vazgeçilmez bir rolü vardır. Günümüzde medya, çağdaş demokratik sistemin olmazsa olmaz şartıdır. Keza, milletin en büyük organizasyonu olan devlet oluşumu içerisinde yer alan kuruluşların görevlerini ifada, vatandaş memnuniyetine ulaşmada ve dolayısıyla hizmetlerinde halkın desteğini sağlamada yazılı ve görsel basın vazgeçemeyeceğimiz bir işlev görmektedir.¹

Bu çalışmada 15-20 Kasım 2003 İstanbul terör saldırılarının Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazetelerindeki yansımaları ve haber yapılma şekilleri incelenecektir.

Çalışmamızın araştırma soruları aşağıdaki gibidir.

1. Terör, terörist, anarşi, özgürlük mücadelecisi vs. kavramlarında ortak kabul görmüş bir tanım var mıdır? Kime göre kim teröristtir?

¹ Gökhan Aydın, **Medya ve Polis**, 29 Nisan 2003 Tarihli RTÜK EGM Ortak Paneli, RTÜK Yayınları, s.5.

2. Gazetelerin ideolojik konumlanması terör haberlerinin yansıtılış biçiminde farklılıklar meydana getirmekte midir?

Terörün dünya açısından öncelikli sorunlardan biri olması ve Türkiye'nin terörizm açısından bir laboratuvar özelliği taşımasına rağmen terör ile ilgili kısmen olsa da terör olaylarının haber yapılması ve bu haberlerin toplumsal sonuçları ile ilgili çalışmaların azlığı dikkat çekicidir. Bu nedenle terör ve terör olaylarının haberleştirilmesi üzerine yapılan teorik çalışmalar büyük önem taşımaktadır.

Farklı ideolojilere sahip gazeteler kitleleri sahip oldukları ideoloji yönünde etkilemek isteyecekler, buna bağlı olarak terör olaylarını birbirlerinden farklı yorumlayacaklar ve haber yapacaklardır. Çalışmanın bir amacı da bunu ortaya koymaktır.

Terör olaylarının medyada yansıtılış biçiminin polis-medya ilişkilerine etkilerinin yanı sıra bu haberlerin medyada nasıl yansıtıldığı, medya sahiplerinin haber yaparken objektif olup olmadıkları, terör ve terörist kavramlarının literatürde kabul görmüş ortak bir tanımı olmamasına rağmen kimi neye göre sınıflandırdıklarına çalışmanın ilerleyen bölümlerinde cevap aranacaktır.

Bu çalışmada terörün medyada yansıtılış ve bu yansıtılıştaki farklılıkların ideolojik bağlamı iki ana temel üzerinde konumlandırılarak incelenecektir.

İlk etapta terörün günümüzde yaşanan olaylarda önemli bir sorun olarak tüm dünya gündemini meşgul etmesi ve bu gündemin art alanı soruşturulacaktır.

İkinci olarak bu gündemin oluşturulmasında, yayılmasında, iletiminde rol oynayan önemli bir faktör olan medya ve dolayısıyla terör haberleri üzerinde durulacaktır.

Medya; tv, gazete, dergi, internet vb. pek çok kanal ve kanallardan oluştuğu için bu kanallardan en ayrıntılı haber sunumunu yapan gazetelerdeki sunum incelenecektir.

15-20 Kasım İstanbul terör saldırıları ile tekrar tartışma konusu haline gelen; “İslamcı Terör”, “İslami Terör”, “Dinci Terör” kavramlarına değinilecek, belirtilen terör olayı sonrasında üç farklı kesimden gazetenin olaya hangi perspektiften yaklaştığı irdelenecektir.

Üç farklı gazetenin aynı olayı kendi ideolojik altyapılarına göre yorumlamaları ve farklı söylemlerle haber yapmaları araştırmacının öngördüğü sonuçlardandır.

Bu çalışmada, El Kaide terör örgütü Türkiye uzantılarının 15-20 Kasım 2003 tarihlerinde Sinagog, HSBC Bank ve İngiltere Başkonsolosluğu eylemleri çerçevesinde hangi söylemlerin ön plana çıktığı, hangi anlamların dışlandığı gibi konular sorunlaştırılarak böyle sıradışı bir dönemde, medyanın toplumsal rolünün sorgulanması amaçlanmaktadır.

Toplumsal duyarlılığın üst düzeyde olduğu da göz önünde bulundurularak böyle bir kriz dönemi örnek olay olarak seçilmiştir.

Çalışmada Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazetelerinde yapılan yayınlar, eylem gününden sonra başlamak koşuluyla bir ay süreyle incelenmiştir.

Çalışmada Cumhuriyet gazetesi fikir gazeteciliği ve merkez solu temsil ettiği, Hürriyet gazetesi popöler değerleri temsil ettiği, Zaman gazetesi ise merkez sağı temsil ettiği için seçilmiştir.

Farklı ideolojik eğilimleri temsil eden bu gazetelerin terör olaylarını bu konumlanışlarına paralel olarak farklı şekilde haber yapacakları öngörülmektedir.

I. TERÖR, MEDYA VE İDEOLOJİ

1.1. Terör ve Terörizm Kavramı

Ne Türkiye'de ne de dünyada terör teriminin tanımı ve kapsamı konusunda görüş birliği mevcut değildir. Birinin terör dediğine, başkaları şiddet, isyan veya gerilla savaşı, bir etnik grubun kurtuluş mücadelesi veya düşük yoğunlukta savaş diyebilmektedirler.

Terör, silahlı eylemcilerin siyasal amaçlarına varmak için, sivilleri korkutmak ve gerekirse onlara zarar vermek amacıyla onlara karşı yönelttikleri saldırıdır.²

Latince "terrere"den gelen terör sözcüğünün, "korkutmak, dehşete düşürmek, korkutup kaçırmak, caydırmak"³ gibi anlamları vardır. Türkçedeki karşılığı, "korkutma, yıldırma ve tedhiş" anlamına gelmektedir. Ancak bu korkutma, yıldırma ve tedhiş⁴, yoğunluk olarak büyük çaplı, birey ya da bireylerin ruhsal yapılarını birden bire kaplayan korku durumunu ve şiddet halini ifade etmektedir.⁵

Terör kelimesi Fransızca Petit Robert sözlüğünde "*bir toplumda bir grubun halkın direnişini kırmak için meydana getirdiği ortak korku*"⁶, anlamında yer alırken

² Benjamin Netanyahu, "**Fighting Terrorism: How Democracies Can Deleat domestic and International Terrorism**," 1995, p. 8.

³ Cemal Güzel, **Silinen Yüzler Karşısında Terör**, Ankara, 2002, s. 15.

⁴ Türk Dil Kurumu (TDK), **Türkçe Sözlük**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1981, s. 1459 .

⁵ Ali Çağlar, "**Terör ve Örgütlenme**", Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Dergisi, Cilt 30, Sayı: 3, 1997, s. 119.

⁶ Ruşen Keleş, Ünsal Artun, **Kent ve Siyasal Şiddet**, SBF Yayını, Ankara, 1982, s. 2.

Siyasi Terimler ve Örgütler Sözlüğü'nde terör, "kamu otoritesini veya toplum yapısını yıkmak için girişilen korku ve yıldınlık saçan şiddet hareketleri"⁷ olarak belirtilmektedir. Yukarıdaki tanımların yanı sıra bilim adamları ve yazarlar da terörizm üzerinde değerlendirmeler yaparak çeşitli tanımlamalarda bulunmuşlardır.

Ceza Hukukçusu Dönmezer terörle ilgili olarak "şiddetin, sosyal, ulusal, irki, dinsel fesat çıkarıcı ve diğer maksatlarla ve sosyal sınıflar arasında çatışma ve savaşı tahrik etmek üzere planlı ve hukuk dışı olarak kullanılması"⁸ şeklinde bir tanım yapmaktadır.

Siyaset bilimci ve terör konusundaki çalışmaları ile tanınan Doğu Ergil'e göre terörizm, "kaçırmadan cinayete kadar uzanan ve amacı sindirme olan şiddet eylemlerine verilen addır."⁹ Diğer bir eserinde ise Ergil terörizmi "dehşet salmak için girişilen seçilmiş ve planlı eylem ve/veya eylem tehdidi"¹⁰ olarak tanımlamaktadır.

ABD eski Başkanlarından George Bush da "birçok açıdan terörizm, güce ulaşmanın ucuz ve etkili yolunu temsil eder. Teröristlerin dünya sahnesine çıkmasını sağlayan bir taktiktir ve sonuçta uluslararası medyayı etkisi altına alır. Terörizm, bir sokak suçu olarak belki tamamen ortadan kaldırıılmaz, fakat onu çok daha tahammül edilebilir bir seviyeye indirebiliriz"¹¹ şeklinde terörizmi ifade etmektedir.

⁷Anonim, **Ansiklopedik Siyasi Terimler ve Örgütler Sözlüğü**, Güvenlik ve Yargı Muhabirleri Derneği Yayınları, Ankara,1993, s. 124.

⁸ Sulhi Dönmezer, "Her Yönüyle Tedhiş", Son Havadis, 10.11.1977,

⁹ Doğu Ergil, **Türkiye'de Terör ve Şiddet**, Turhal Kitabevi, Ankara, 1980, s. 1.

¹⁰Doğu Ergil, **Kırık Aynada Kendini Arayan Türkiye**, Doruk Yayınevi, Ankara, 1997, s. 210.

¹¹Anonim, **Terörizm Her yerde Uluslararası Dayanışma**, Türk Demokrasi Vakfı Yayınları, Ankara, 1996, s. 70.

Terör ve terörizm kavramı hukuksal metinler içerisinde de yerini bulmuş, medeni devletlerin hemen hemen hepsinin kanunları arasında yerini almıştır;

İngiliz Terörle Mücadele Kanunu'nun 20. maddesinde terörizm; "siyasi kurumlara karşı şiddet kullanımı veya toplumun çeşitli kesimlerinin korku içinde bırakılması maksadıyla şiddet kullanılmasıdır."¹²

Fransız Terörle Mücadele Kanunu'nun 16. maddesinde terör; "baskı veya tehdit yoluyla mevcut kamu düzeninin ciddi olarak bozulması maksadıyla bireysel veya toplu olarak bulunulan herhangi bir faaliyettir."¹³

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda ise terör "cebir ve şiddet, kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti'nin ve Cumhuriyeti'nin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığını bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi ve kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir " şeklinde tanımlanmaktadır.¹⁴

¹²Noam Chomsky, **Terör Ne? Terörist Kim?**, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2000, s. 42.

¹³N. Chomsky, **a.g.e.**, s. 43.

¹⁴Zekeriya Yılmaz, Kanun Metinleri Dizisi, **Terörle Mücadele Kanunu**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2004, s. 407.

Bozdemir terörü "insanları yıldırma, sindirme yoluyla onlara belli düşünce ve davranışları benimsetmek için zor kullanma ya da tehdit etme eylemi" ¹⁵olarak tanımlamıştır.

Terörü bir saldırı olarak görenlerin yanında terörü bulaşıcı bir hastalığa benzetenler de vardır.

Henze; terörizmin basit tanımlanabilecek bir kavram olmadığını, bu terimin bir göreceliği olduğunu, bir bakıma geniş bir spektrum içinde hafif veya had şekillerde tezahür edebilen sosyo-politik bir hastalık olarak tanımlanabileceğini ifade etmiş, terörü kanser hastalığına benzetmiştir.¹⁶

Terörü hastalık olarak gören bir diğer araştırmacı Kodaman ise terörü hukuk açısından her şeyden önce adi bir suç olarak; askeri ve stratejik açıdan ilan edilmemiş örtülü bir savaş olarak, siyasi açıdan da ideoloji olarak görür. Kodaman "İlgisiz mesuliyetsiz birine göre terör çılgınlıktır, deliliktir. Halbuki terör yalnız başına ne suçtur, ne savaştır ne ideolojidir, ne de deliliktir. O halde bu saydıklarımızın hepsini içine alan fakat ayrı ayrı, bir bir diğerine benzemeyen karmaşık bir hadisedir. Kısaca çağımıza mahsus bir hastalıktır." demektedir.¹⁷

Hadi Uluengin'e göre ise terör umutsuzluktur. Bütün batı lisanlarında, ısrarla terör uygulayanlara İspanyolca kökenli "*desparados*" sıfatı verilir. Terminolojiye

¹⁵ Mevlüt Bozdemir, **Terör (mü) ve Terörizm (mi)?**, Ankara: SBF-BYYO Yıllık, 1977-1978, C.VI, 1981, s. 526.

¹⁶ Paul Henze, **Terörizmle Başa çıkmak**, 1980'lerde NATO İstanbul: Sisav tarafından 5.10.1982'de düzenlenen Seminer, 1983.s.121.

¹⁷ Bayram Kodaman, **Terör ve Otorite**, Teröristlerin Rehabilitasyonu Semp. İstanbul,1985

giren "*desparados*" ise "*umutsuzlar*" demektir, çünkü teröristler umutsuzdur. Terör umutsuzluğun dışavurumudur.¹⁸

Tarihsel süreç içerisinde araştırmacılar terörün ne olduğu kadar çeşitleri üzerinde de durmuş, terörü farklı kriterlere göre sınıflandırmışlardır.

Wardlaw'a göre üç tür terör vardır.

1. Şahsi amaçlar uğruna yapılan hareketler (âdi suçlar),
2. Askerî amaçlar için yapılan hareketler (savaş sırasında yapılan gerilla operasyonları),
3. Politik amaçlar doğrultusunda yapılan hareketler (psikolojik savaş).¹⁹

Laquer "terrorism" adlı eserinde çağdaş terörizmin özelliklerinden bahsetmiştir. Terörizmin özellikleri çok kısa olarak şunlardır:²⁰

1. Terörizm yeni ve emsali olmayan bir olaydır. Bunun için (eğer varsa) evvelkiler az ilgi çeker.

2. Terörizm bugün insanlığın karşı karşıya bulunduğu en önemli ve en tehlikeli meselelerden biridir.

¹⁸ Hadi Uluengin, **Terörün Anatomisi**, Hürriyet. 11 Şubat 1992

¹⁹ Grant Wardlaw, **Political Terrorism: Theory Tactics and Counter Measures**, Cambridge Univ. Press, 1982, p.19.

²⁰ Walter Laqueur, **Terrorism**, 1977, p.15-16.

3. Terörizm adaletsizliğe bir cevaptır; eğer tam siyasal ve sosyal adalet olsaydı terörizm olmazdı.

4. Terörizmin muhtemel vuku bulmasını azaltacak yegâne vasıtalar teröristlerin ileri sürdükleri şikâyetleri, tazyikleri, hüsrancı ortadan kaldırmaktadır.

5. Teröristler tahammül edilmez şartlar yüzünden umutsuzluğa sevk edilmiş bağnaz inanmışlardır. Fakirdirler ve inanışları derinliğine ideolojiktir.

6. Terörizm her yerde vuku bulmaktadır.

Günümüzde terörizm uluslararası bir boyut kazanmış olmasına rağmen, ne Türkiye'de ne de dünyada terör teriminin tanımı ve kapsamı konusunda görüş birliği yoktur.²¹ Terör, terörizm, terörist ve terör örgütü konularındaki tanımlar; çoğunlukla bakılan tarafın verdiği anlamı yansıtmaktadır. Diğer bir deyişle, bir tarafa göre vatan haini ve terörist olan; karşı tarafa göre ise kimi zaman bir milli kurtuluş veya özgürlük savaşçısı, kimi zaman bir halk kahramanı veya bir din savaşçısı (mücahit) olabilmektedir. Bu durum ise, söz konusu kavramlar konusunda herkesin fikir birliğine sahip olduğu bir tanım yapmayı güçleştirmektedir.²²

²¹Pulat Y.Tacar, **Terör ve Demokrasi**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1999, s. 30.

²²Ali Çağlar, **Türkiye'deki Terör Örgütlerinin Yapısal Özellikleri**, Strateji Dergisi, Sayı:9, 1995, s. 123.

Terör olgusu karşısındaki yaklaşımlar çok farklı olunca da, neyin, ne zaman terör olduğu, ne zaman, kimler tarafından yapılırsa terör sayılmayacağı problemi karşımıza çıkmaktadır.²³

Terör ve terörist kavramlarına kısaca değindikten sonra herkese göre çokça değişken olan özgürlük savaşçısı ve terörist kavramları arasındaki ayrımı da netleştirmekte fayda görülmektedir.

Bu konuda tanımlama yapmanın rizikolarını bilmek için şiddet ve terörizm hakkında literatüre birazcık aşina olmak yeterlidir. Bu bağlamda tanımlama süreci ile sınıflandırma edimleri ve süreçleri nötr olmaktan çok uzaktır, çünkü bunlar meşrulaştırma ve gayri meşru kılma sorunlarıyla yakından bağlantılıdır. Bir kimse açısından terörist olan birinin başka bir kimsenin özgürlük savaşçısı olduğunu belirten ünlü slogan bu noktayı göstermenin en basit yoludur. Bu slogan verili bir güç kullanımını ve bu gücü kullanan failin statüsünü değerlendirmede başvurulan temel çerçevelere dikkat çeker.²⁴

Kabul görmüş tanımlara göre özgürlük savaşçıları düzenli askeri birliklere karşı savaşan, mücadele eden, düzensiz kuvvetlerdir. Burada terörist ile özgürlük savaşçısı arasındaki belirgin fark masum sivillere karşı yapılan saldırılarla ilgilidir. Özgürlük savaşçıları sivillere saldırmazlar. Teröristler ise hiç bir hukuki ve ahlaki kuralı tanımaksızın asker sivil demeden sadece yok etmeyi düşünürler. Teröristler için savaş kuralları yoktur. Teröristler kafalarındaki hedefe kilitlenir ve bu yolda her

²³ Sabri Dilmaç, **Terörizm Sorunu ve Türkiye**, EGM Yayınları, 1997, s.21.

²⁴ Philip Schelesinger, **Medya Devlet ve Ulus**, (Çeviren: Mehmet Küçük), Ayrıntı Yayınları,1994, s.32.

şeyi mubah görürler. Buna mukabil özgürlük savaşçıları savaş kuralları içerisinde hareket ederler.

En önemli yanlışlardan birisi de anarşi ile terörün karıştırılmasıdır. Yasa egemenliğinin kaybedilmesi olan anarşi, terörün kaynağı hatta öz anasıdır, fakat terörden ayrıdır. Anarşi, yasaların uygulanmaması, yasa egemenliğinin (kanun hakimiyetinin) olmaması, otorite yokluğu, otoriteye karşı oluş, fiili durumun hukuki durumu aşması sonucunda hasıl olan yasa tanımamalık, karışıklık, kargaşa, başsızlık halidir. Anarşi sadece terörün değil, teröre ortam hazırlayan istikrarsızlığın ve bunalımın da hazırlayıcısı, yaratıcısı ve destekçisidir.²⁵

Terörün ne olduğunu ve teröristin kime göre ne olduğu konusunda kısaca değinildikten sonra terörün olmazsa olmaz unsurlarından olan şiddet kavramına da açıklık getirmekte fayda görülmektedir.

1.1.1.Şiddet

Şiddetin tanımı konusunda çağdaş Fransızca sözlükleri;

a) Bir kişiye, güç veya baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapmak veya yaptırmak,

b) Şiddet uygulama eylemi,

²⁵ Suat İlhan, **Terör Neden Türkiye**, s.66.

- c) Duyguların kabaca ifade edilmesi eğilimi,
- d) Bir şeyin karşı konulmaz gücü,
- e) Bir eylemin hoyrat yapısı, gibi tanımlar getirmektedir.²⁶

Şiddet, Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisinde; "Bir çarpmanın darbenin gücü", "beden gücünün kötüye kullanılması, silahlı etkinlikler ve aşırı bir saldırganlık özelliği taşıyan ilişkilerle belirginleşen edimlerin tümü/kaba kuvvet, ortalığa korku ve yıldı salmak, çevredekileri sindirmek için yapılan her türlü silahlı eylem/tedhiş" olarak tarif edilmiştir.

Toplumbilimci Galtung'a göre, "çeşitli şiddet yöntemleri vardır: fiziksel, psikolojik ve yapısal şiddetten söz edilebilir. Fiziksel şiddette, kişiyi öldürmeye kadar uzanabilen şiddet kullanımı ögesi bulunmaktadır; psikolojik şiddet kişinin ruhsal bütünlüğüne yönelik beyin yıkama, yalan söyleme, endoktrinasyon, tehdit yöntemleriyle uygulanan şiddettir; yapısal şiddette ise insanların eylemlerinde akli ve psikolojik yeteneklerinin altında kalmaları olgusuyla karşılaşılmaktadır; bu durumda şiddet, insanın olası yetenekleriyle, hâlihazır yetenekleri arasındaki farkın nedeni olmaktadır.²⁷ Galtung'un fiziksel, psikolojik ve yapısal şiddet şeklinde ayırdığı şiddeti Wilkinson siyasal ve siyasal olmayan şiddet şeklinde ayırmıştır.

²⁶ Yves Michaud, **Şiddet**, İletişim Yayınları: Cep Üniversitesi, 1991,

²⁷ J. Galtung, "**On violence in general and terrorism in particular**", Geneva, p. 13.

Wilkinson, şiddet devlete karşı uygulandığı zaman, buna siyasal şiddet demektedir.²⁸

Philip Schlesinger de "Medya Devlet ve Ulus" adlı eserinde siyasal şiddetin son yıllardaki gelişimiyle ilgili olarak "Geçtiğimiz yirmi yılda kökeni bakımından genellikle ulusçu ve bazen sistem karşıtı olan, hem ulusal sınırlar içinde hem de bu sınırları aşacak şekilde kullanılan çeşitli siyasal şiddet biçimlerinin gelişmesine de tanık olduk. Bu siyasal şiddet biçimleri "terörizm" etiketiyle algılandı ve simgesel önemi maddi öneminden çok daha fazla olan bir istikrarsızlık duygusunun yer etmesine katkıda bulundu" demektedir.²⁹

Kitle iletişim araçlarınca "gerçeklerin" kamuya aktarılması günümüz haberciliğinin en temel ilkesidir. İster devletin ister özel kesimin elinde bulunsun, kitle iletişim araçları ile verilen haberler doğru, eksiksiz, yansız ve hızlı olmalıdır. Ancak "şiddetin amacının eylemin gerçekleştirilmesi değil, mümkün olan en büyük yankıyı yapması" olduğunun hesaba katılarak şiddetin yerleştirmek istediği korkudan kurtulma yolunun "şiddet" olayını tanımadan geçtiği gözden uzak tutulmamalıdır.³⁰

²⁸ Paul Wilkinson, **Terrorism and the Liberal State**, Maemillan, 1997, p. 63.

²⁹ P. Schelesinger, **a.g.e.**, 1994, s.31.

³⁰ Zakir Avşar, **Medya ve Polis**, 29 Nisan 2003 tarihli RTÜK EGM ortak paneli, RTÜK yayımları, s.17.

1.2. Terörizmin Amacı

Kitle iletişim araçlarının verdiği imkânlardan da yararlanan terörizm, saldığı korku ve dehşet ile bir bakıma topluma; “Benden yana mısın değil misin?”, “Benden değilsen düşmanımsın”, “Düşmanımsan hedefimsin”, “Senin yaşama hakkın yoktur” şeklinde belirtilebilecek dramatik "taraf olma" çağrışımında bulunmaktadır. Terörizm bu dramatik çağrılar ile insanlara tarafsız olmak hakkını yasaklamakta, onların zihinsel ve duygusal masumiyetini yok etmekte, şiddet ortamına çekmekte ve toplumun şiddet yoluyla siyasallaşmasına, kutuplaşmasına yol açmaktadır. Toplumdaki kutuplaşmalar da zihinsel ve duygusal yönden bölünmüş "çatışan taraflar"ı ortaya çıkarmaktadır.³¹

Terörizmin bir amacı olmalıdır, ancak nedir bu amaç? Teröristler genellikle muhaliflerinin kuvvetlerini fiziki olarak yok etmeyi denemezler, çünkü bunu gerçekleştirebilecek güce sahip değildirler. Bunun yerine çeşitli sebeplerle ve yollarla yürüttükleri eylemleriyle korku yaratmaya ve bu korkuyu yerleştirmeye çalışırlar. Terörizm kamuoyunun ilgisini çekme amacıyla olabilir. Teröristler, şok etkisi doğuracak şiddet eylemleriyle, davalarına ilgi çekmeyi ve kendilerini mücadele edilmesi gereken bir kuvvet olarak göstermeyi isterler. Terörist saldırılar da, çoğu kez bu amaçla elektronik yayın organlarının ve uluslararası basının ilgisini çekmek için dikkatli bir şekilde hazırlanır. Bu saldırıların kurbanları teröristler için genelde bir anlam taşımazlar. Terörizm gerçek kurbanlarını değil izleyenleri hedef almıştır.

³¹Ahmet Taner Kışlalı, **Siyasal Sistemler: Siyasal Çatışma ve Uzlaşma**, İmge Yayınları 4. Baskı, Ankara, 1998, s. 43.

Terörizm bir tiyatrodur. Eğer kamuoyu sıkılırsa dikkatleri tekrar çekebilmek için teröristlerin tek yapabileceği şey tedhiş dozunu arttırmaktır.³²

Siyaset bilimci Ahmet Taner Kışlalı, terörizmin amacını şöyle ifade ediyor: “Adi şiddette, amaç bir varlığa zarar vermek ya da onu yok etmektir. Oysa terörist için, şiddet bir amaç değil araçtır. Örneğin, sıradan bir katil, bir insanı ölmesini istediği için öldürür. Terörist içinse, önemli olan o insan ya da insanlar değil, onları öldürdüğü zaman toplumda yaratacağı etkidir. Bir trene bomba koyduğunda, trende kimlerin olduğu, ölecek olanların kimliği “doğrudan” bir önem taşımaz.”³³ Bu nedenledir ki; şiddetsiz terör olmaz, ama her şiddet de terör değildir.

Atilla Yayla'nın da altını çizdiği gibi; terör eylemlerinde, psikolojik sorunlar fiziksel hedeflerden çok daha önemlidir. Terörizm hesaplı bir şiddettir. Amacı, olabildiğince çok insan öldürmek değil, kitlelerin eylemlerinden etkilenmesini sağlamaktır. Kitlelerin dehşete kapılmasını, bir umutsuzluk içinde teröristin isteklerine boyun eğmesinden başka çare olmadığını düşünmesini sağlamaktır.

Kitlelerin eylemlerinden etkilenmesini sağlamanın en etkin yolu da kitle iletişim araçlarının kullanılması olacaktır. Bundan dolayı medya özellikle yazılı basın terör örgütlerinin ilgili alanına girmektedir. Bu nedenle de medya olaya bu yönüyle bakıldığında terör örgütleri için daha bir önem kazanmaktadır. Medyanın terör örgütleri için cazibesini daha net görebilmek için medya kavramını ve terör medya ilişkilerini masaya yatırmakta fayda görülmektedir.

³² B. Zakir Avşar, **a.g.e.**, s.10,11.

³³ A.T.Kışlalı, **a.g.e.**, s. 37.

1.3. Terör ve Medya

Medya tanım olarak kısaca; televizyon, radyo ve gazetelerden oluşan kitle iletişim araçlarıdır.³⁴

Kişisel iletişimi sağlayan her türlü kitle iletişim araçları, medya ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Medya, yazılı, sesli veya görsel yapıtların dağıtımını, yayımını ya da iletişimini sağlayan her türlü teknik olanağa genel olarak verilen bir addır.³⁵

Günümüz iletişim teknolojisinin gelişmesine paralel olarak kişilerarası ve kitlelerarası iletişim de oldukça kolaylaşmıştır. Zaman-mekan sıkıştırması, sözde postmodern durumumuzun temelini oluşturmaktadır. Mc Luhan'ın ifadesiyle dünyanın "küresel bir köy" halini alması ile insan ilişkilerindeki coğrafi mesafenin rolü de oldukça azalmıştır.³⁶

Dünyanın hızla gelişen teknoloji sayesinde "Küresel bir Köy" haline gelmesiyle birlikte dünyanın diğer ucundaki bir olay çok kısa bir süre içerisinde öğrenilebilmektedir.

Terör ve şiddet olaylarını ele alma biçimiyle, medya aslında bir sorunu beraberinde taşımaktadır. Medyanın teröre yaklaşım tarzında gizli olan noktalar, aslında terörden kaynaklanan toplumsal rahatsızlıkları tepki olarak bütün yönleriyle yine medyanın üzerine sıçratabilmektedir. Bu doğal olarak medyanın bu olayları

³⁴ Oxford Advanced Learned Dictionary, 1994, p.773.

³⁵ Sadi Özdemir, **Medya Emperyalizmi ve Küreselleşme**, İstanbul, 1998, s.35.

³⁶ David Morley, Kevin Robins, **Kimlik Mekanları**, Ayrıntı Yayınları, s. 172.

nasıl ele alması gerektiği yolunda tartışmalar açmakta, demokratik olan veya o sürece girmiş toplumlarda terör, medya için bir sorun haline gelmektedir.”³⁷

Bir terör örgütünün hedefine ulaşmadaki temel amaçlarından bir tanesi kendisini duyurmaktır. Nitekim terör örgütlerinin eylem yapmalarındaki amacı tanımadıkları kurbanlarına zarar vermek değil adlarını duyurmak, örgüt propagandasını yapmaktır.

Bir katil, iletişim araçlarını kullanarak kahraman olabilir. İletişim araçları teröristin ikinci yaşam alanıdır; medyasız bilgi toplayamaz, tehdit edemez, kısaca terör yapamaz.³⁸

Terör, basın için, haber toplayanlar ve yorumlayanlar için aynı zamanda kolay haber, kolay kaynaktır; derin araştırmalara, uzmanlaşmaya fazla gereksinme göstermez. Ayrıca terör, toplumun bir kesiminin değil bütününün ilgisini çeker. Bütün bu ve sayılacak sebeplerle terör basın için cazip bir konudur.³⁹

İletişim araçlarının susturulması düşünülemez. Ancak teröre karşı savaş verenler; haklı konularından yararlanarak basını uygun yöntemlerle ve demokratik yaklaşımlarla aydınlatmak, basın savaşını kazanmak zorundadırlar. Basının toplumu bilgilendirmesi sorumluluğu zayıflatılmadan özgürlük değerleri korunarak teröre ve propagandasına karşı tedbirler geliştirilebilmelidir. Terörle

³⁷Erhan Yarar, **Medya Terör Bir Kavram Savaşı**, Strateji Dergisi, s.95.

³⁸S. İlhan, **a.g.e.**,s.67.

³⁹ S.İlhan. **a.g.e.**,s.68.

mücadelede en önemli zaaf kuram ve olaylar hakkındaki bilgi eksikliğidir. Terör odaklarını bilgiden mahrum bırakacak, kısır ve yanıltıcı (desenformasyon) haberlerle karanlıkta tutarken; terörle mücadele edenleri ayrıntılı haberlerle donatmak gerekir. Terörü bütün türleri ile, her türü amaçları ve yöntemleri ile tanımak sanıldığından daha zor. Konuya ayrıntıları ile girmeyen, bilemeyen bir basın mensubunun veya mensuplarının terör konusunda yanlış bilgilendirmeye (desenformasyon) düşürülmesi ise zor olmaz. Terör sadece görünen şiddet unsurundan ibaret değildir.⁴⁰

Dini terörün ideolojik terörden, onun etnik terörden kaynak, eylem, amaç ve toplum üzerindeki etki farkları soruna yaklaşımı güçleştirir. Toplumu bilgilendiren ve yönlendirmeyi görev edinen bir basının kendi bilgi eksikliği terördeki en büyük tehlikelerden birisidir. İhtisaslaşmayı gerçekleştirememiş, her gün aklına gelen her hangi bir konuda yazı yazan köşe yazarlarının egemen olduğu bir basın dünyası, terörden daha az tehlikeli değildir.⁴¹

Terör odaklarının terörü ulaştırmayı hedefledikleri en önemli aşamalardan bir diğeri uluslararası alandır. Uluslararası yaygınlık terörün gücünü daha önemlisi görüntüsünü büyütür ve destek alanlarını genişletir. Uluslararası kuruluşlarda yandaş edinme ve yararına kararlar alabilme teröre çok geniş bir boyut kazandırır. Uluslararası gelişme için de terörün tek yardımcısı yazılı ve görsel basın olabilir. Bu amaçla terör odakları diğer yayın organlarından yararlanmak için kendi haber ajanslarını ve düşüncelerini doğrudan yayan,

⁴⁰ S.İlhan. a.g.e.s.71.

⁴¹ S.İlhan. a.g.e.s.72.

yandaşlarını yönlendiren ve bilgilendiren kendi özel yayın vasıtalarını kurmaya çalışır. Fakat kendi dışındaki iletişim araçlarından yararlanma zorunluluğu devam edecektir. Terörün büyük zararlarından birisi, demokratik sistemden şüpheye düşülmesi ve önlem alınmaması halinde bir adım daha ileri giderek sistemin otoriter yönetime kayma eğilimi göstermesidir. Demokratik düzenin basın özgürlüğü, insan hakları gibi bazı özellikleri terörist odaklara kolaylıklar verebilir. Bütün bunlar sistemin kendi içinde çözüme kavuşturulmalıdır. Sistem sorunu çözemezse, sistemin tartışılmaya başlanması doğal bir sonuç olarak beklenmelidir. Hiç bir hak kişinin yaşama hakkının, toplumun var olma hakkının, hatta kişinin ve toplumun mutluluğunun önünde görülmemelidir.⁴²

Terörist en büyük desteği kitle iletişim araçlarından bekler. Gazetelerde sık sık manşetlere çıkmak, çeşitli yakıştırmalar ve yüceltmelerle edebi eserlerin kahramanı olmak teröristin en büyük rüyasıdır. Bu yüzden, kimi yazarlarca dile getirilen "Terörizm bir tiyatrodur, teröristler eylem anında birer aktör gibi davranırlar. Kitle iletişim araçları da genellikle bu aktörleri bekledikleri ilgiden mahrum bırakmazlar" değerlendirmeleri isabetli bulunmaktadır.⁴³

Yığınlarda bezginlik, umutsuzluk, yılgınlık ve şaşkınlık etkisi uyandırma⁴⁴ şüphesiz ki, terörün en önemli işlevlerinden birisidir. Bu etki ne kadar geniş kitlelere ulaştırılabilirse amaca da o kadar yaklaşmış olunacaktır. İletişim teknolojisindeki

⁴²S. İlhan. a.g.e.s.78.

⁴³Aleksandr, Yonah, **Çağdaş Terörizm, Stratejik Boyutlar**, Uluslararası NATO Semineri Tebliği, İstanbul, 1980

⁴⁴Nezih Demirkent, **Türkiye'de Terörün Boyutları Gelişimi ve Çözüm Yolları**, Türkiye'de Terör, A. İpekçi Semineri, Gazeteciler Cemiyeti Yay. İstanbul, 1980, s. 41.

hızlı gelişmeler bu amaca ulaşmayı kolaylaştırıcı yöndedir. Amacı yalnızca mala ve cana zarar vermek olmayan terör hadisesini gerçekleştirenler, şiddetlerinin duyulması /duyurulması ve bu yolla psikolojik bir korkutma, ürkütme havası yaratmak isterler. Örneğin, 1968-1978 yılları arasında meydana gelen 3100 dolayında terörle ilgili uçak, diplomat, siyasi, işadama kaçırma, rehin alma, siyasal cinayet, bombalama gibi olay meydana gelmiş ve bu olaylar haber niteliği taşıdığından hemen hemen tüm kitle iletişim araçlarından haber olarak yer almıştır.⁴⁵

Bir Çin Atasözü; “Bir kişiyi öldür, on bin kişiyi korkut” demektir. Günümüzde ise terör örgütleri, kitle iletişim araçlarını kullanarak, “Bir kişiyi öldürüp, milyonları korkutmaktadırlar.”⁴⁶

Televizyon kamerası sokaktaki başıboş bir silah gibidir. Her iki taraf ta bu silahı alıp kullanabilir. Eğer hükümetler bu silahı sözünü ettiğimiz tarzda memurlarını polislerini ve askerlerini gazetecilere yardımcı olmaya ve onların sorularını yanıtlamaya teşvik ederek kullanacak olurlarsa, bu silah herhangi bir sansür ya da hükümet denetim türünden daha etkili olacaktır.⁴⁷ Teröristler yürüttükleri kampanya açısından medyanın fevkalade bir önem taşıdığını, terörist edimin tek başına hiçbir şey ifade etmediğini, oysa tanıtımlarının yapılmasının her şey olduğunu öğrenmişlerdir. Ama sürekli çeşitlilik ve yeni açılar ihtiyacı duyan medya, maymun iştahlı dostlar ediniyor. Teröristler daima yenilikçi olma zorunda

⁴⁵Aysel Aziz, **Terör ve Kitle İletişim Araçları**, BM Türk Derneği Yıllığı, 1984, Ank. 1985. s.132.

⁴⁶Davut Erdoğan, **Terörle Mücadelede Halkla İlişkiler ve Propagandanın Yeri ve Önemi**, TODAIE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1998, s.105.

⁴⁷R.Clutterbuck, **Living With Terrorism**, 1975, s.147.

kalacaklar. Teröristler bazı bakımlardan bizim dönemimizin süper eğlendiricileridir.⁴⁸

Bowyer Bell teröristlerin medyayı yönlendirmelerinin birkaç şartın yerine getirilmesine bağlı olduğunu savunur;

1. “İlkin iletişim kolaylıklarına sahip bir yer olması gerekir.
2. Medyanın şiddet ihtimaliyle ya da şiddetin fiilen varlığıyla baştan çıkarılması gerekir.
3. Ve son olarak ta medyanın dikkatinin çekilebilmesi için bir terörist “gösteri”nin sözgelimi bir uçak kaçırma olayında olduğu gibi sahnede sık sık değişiklik yapabilmesi gerekir.”⁴⁹

1.3.1. Propaganda

Terör ve şiddeti besleyen en önemli gıda propagandadır. Terörist örgütler, bu propaganda unsurunu büyük ölçüde kullanırlar. Son dönemlerdeki ifadeyle, psikolojik hareket dediğimiz kavramı, aslında sanki ilk planda devletler böyle bir şeyi uyguluyormuş gibi bir izlenim yaratılsa da, dikkatle bakıldığı zaman bunu en fazla uygulayanın terörist

⁴⁸ W.Laqueur, **Terrorism**, 1977, Londra, s.223.

⁴⁹ J. A Bowyer Bell, **Time of Terror: How Democratic Societies Respond to Revolutionary Violence**, 1978, New York, p.110-116 .

örgütler olduğunu görürüz. Propaganda malzemesini en ayrıntılı bir şekilde, en çağdaş teknikleri kullanarak terörist örgütler basından yararlanmaktadır.⁵⁰

Eylemlerini basın ve yayın organlarında en iyi şekilde nasıl verileceğini önceden planlayarak gerçekleştirmektedirler. Bir terör örgütü yaptığı eylemle bir kitleye mesaj iletmek istiyorsa, bu iletmek istediği mesajı hangi yolla, hangi kanalla yapacağını çok önceden belirlemekte ve eylemini o ölçüde yapmaktadır. Bunu televizyonun haber saatlerini gözeterek, gazetelerin baskı saatlerini düşünerek yapmaktadır.⁵¹

Terör haberlerini terör örgütlerinin propaganda araçları olarak kullanılması konusunda Bal “ortak bir olaya yaklaşma ve ortak çözüm önerilerinde, ortak bir ulusal bilinç çerçevesinde, medya etik kurallarıyla ulusal bilinci ortak noktada buluşturacak bir alan oluşturamayışımızdan kaynaklanıyor” demektedir.⁵²

1.3.2. Terör Haberlerinin Medyada Yer Bulması

Kitle iletişim araçlarınca "gerçeklerin" kamuya aktarılması günümüz haberciliğinin en temel ilkesidir. İster devletin ister özel kesimin elinde bulunsun, kitle iletişim araçları ile verilen haberler doğru, eksiksiz, yansız ve hızlı olmalıdır. Ancak "şiddetin amacının eylemin gerçekleştirilmesi değil, mümkün olan en büyük yankıyı yapması" olduğunun hesaba katılarak şiddetin yerleştirmek istediği

⁵⁰ Hilmi Bengi, **Medya ve Polis**, 29 Nisan 2003 tarihli RTÜK EGM ortak paneli, RTÜK yayınları, s.16.

⁵¹ H. Bengi, **a.g.e.**, s.17.

⁵² İhsan Bal, **Medya ve Polis**, 29 Nisan 2003 tarihli RTÜK EGM ortak paneli, RTÜK yayınları, s.23.

korkudan kurtulma yolunun "şiddet" olayını tanımadan geçtiği gözden uzak tutulmamalıdır.⁵³

Kitle iletişim araçlarında terör olaylarının geniş olarak verilmesi, birey ya da gruplarca yapılan şiddet olayları ile ilgili tekniklerin çok geniş kitlelerce öğrenilmesine yol açmaktadır. Bir anlamda terörün nasıl yapıldığı konusundaki bilgiler, bu araçlarla bu teknikleri bilmeyenlere ulaşmakta; bu haberlerin arkasından daha çok bombalama, daha çok uçak kaçırma olaylarına neden olunabilmektedir. Bunun özellikle ruhsal bozuklukları bulunan kişiler üzerinde daha fazla etkisi olduğu konusunda çeşitli bulgulara rastlanılmaktadır.⁵⁴

1.3.3. Terör Haberlerinin Medyada Yer Bulmasının Olumlu Yanları

Terör haberlerinin medyada olduğu gibi sunulmasının bazı avantajları vardır. Bunlar şöyle ifade edilebilir.⁵⁵

1. Toplumun haber alma özgürlüğü sansürsüz gerçekleşmiş olur.
2. Olaylardan sonra devlet ve güvenlik güçleri aleyhinde oluşabilecek dedikodu, şayia, fısıltı vb. propaganda faaliyetleri engellenmiş olur.

⁵³Z. Avşar, **a.g.e.**, s.55.

⁵⁴ Aysel Aziz, **Terör ve Kitle İletişim Araçları**, Ankara, 1985, s. 134.

⁵⁵Turgut Göksu, **Polis Operasyonlarının Televizyonlarda 'Canlı' Yayını ve Muhtemel Sonuçları**, Polis Dergisi (Sayı:22), s.364-68.

3. Medyanın anayasal bir hakkı olan “özgürlük ilkesi” yerine getirilmiş olur.

4. Bu görüntüleri izleyen vatandaşlarda güvenlik güçlerine olan güven duygusu pekişebilir.

1.3.4. Terör Haberlerinin Medyada Yer Bulmasının Olumsuz Yanları

1. Medya terör haberlerini verirken sansasyonel bir şekilde vermekte bu durum bulaşıcı bir etki meydana getirmektedir.

2. Terör olaylarının medyada sık sık gündeme getirilmesi, teröristleri kamuoyunda tanınan, hatta yaptıkları şiddeti haklı ve kendilerin de kahraman durumuna getirebilmektedir.

3. Terör olayı ile ilgili detaylı verilen haberler sonucunda gerçekleştirilen eylemle ilgili tepkilerin ortaya konulması ve yapılan yanlışların belirtilmesiyle, bir nevi örgüt mensuplarına bir daha ki eylemlerine neleri yapmamaları konusunda eğitim verilmiş oluyor.”⁵⁶

Hilmi Bengi; Teröristleri herhangi bir sıradan faaliyet yürüten kişiler olarak görmemek gerektiğini, aslında onların çok kapsamlı ve planlı faaliyet yürüttüklerini bu nokta da gazetecilerin de terörist örgütlerin sistemli faaliyetlerine alet olmamaları

⁵⁶ Necati Alkan, **Medya ve Polis**, (2003) RTÜK yayımları, s30,31.

gerektiğini ve terör örgütlerinin propaganda faaliyetlerine malzeme olmamak için ince çizgiyi hassas noktayı gazetecilerin yakalaması gerektiğini vurgulamaktadır.⁵⁷

1977 yılında Fransa'dan Mogadişu'ya giden uçağı teröristler kaçırlar. Pilot uçağın cihazlarından güvenlik kuvvetlerine kaçırma eylemi ve teröristlerle ilgili bilgi verir. Bu haber bir şekilde medyaya sızar ve haber olarak yapılır. Uçakta radyodan bu haberi dinleyen teröristler pilotu öldürürler.⁵⁸

Benzer bir hadise de yakın zamanda ülkemizde yaşandı. İstanbul Polisinin, yasadışı Devrimci Karargah Örgütü'nün Bostancı'daki hücre evine yaptığı baskında çatışma çıktı. Çatışma anını görüntüleyen basın mensupları gelişmeleri canlı yayında saniye saniye kamuoyuyla paylaştı. Çatışma anını canlı olarak televizyondan izleyen ve kendisine yaklaşan güvenlik güçlerinin hangi noktalardan yaklaştıklarını fark eden terörist Orhan Yılmazkaya 1 Emniyet Amiri ve bir vatandaşımızı şehit etti.

Demokrasinin beşiği İngiltere'de, basın yayın kuruluşlarının mektep gibi, bir kuruluş olarak görülen BBC yayın kuruluşunda, IRA terörünün en yoğun biçimde olduğu dönemde IRA lideri Sean Fein' in isimleri anılmaz, fotoğrafları görüntüleri yayınlanmazdı. Aynı hassasiyeti 11 Eylül sonrasında Amerika' da gördük. 11 Eylül saldırıları sonrasında televizyonlar sadece olay ne ise onu verdi. Kitleleri kamuoyunu olumsuz yönde etkileyecek, psikolojik olarak insanları rahatsız edecek görüntülere

⁵⁷ Hilmi Bengi, **Medya ve Polis**, RTÜK yayımları, 2003, s.17.

⁵⁸ Aysel Aziz, **a.g.e.**, s.134.

yer verilmedi. Bunun yanı sıra terörün propagandası yapılıyor şeklinde bir izlenim yaratacak olayların sunumundan da kesinlikle kaçınıldı.⁵⁹

11 Eylül terör saldırıları sonrasında çok önemli tartışmalar yaşandı. Usame bin Ladin'in kılığıyla kıyafetiyle, sözleriyle davranışlarıyla bağımsız hücreler diye ifade edilen taraftarlarına bir mesaj veriyor olabileceği ifade edildi. O dönemde konuyla ilgili haberler süzgeçten geçirilerek sunuldu.

Terör ve medya konularında çalışmalarıyla tanınan Bal “terör şiddeti uygularken tek amacı var: Bu temel amaç, şiddet üzerinden propaganda yapmaktır. Ormanda bir ağaç kesildiğinde ve bir ağacın kesildiği bilinmediğinde acaba gerçekten ağaç kesilmiş olurmuydu? Biz, bilerek vahşice yapılan eylemi, vahşice sunuma başladığımızda, vahşi bir eylemin vahşice sunulmasından kaynaklanan halktaki yılgınlık, halktaki korku, halktaki telaşı, isteyerek değil ama istemeyerek, fakat daha da çok bilmeyerek desteklemiş oluyoruz” demektedir.⁶⁰

Gallup Kamuoyu Araştırmaları Merkezi'nce Amerika'da yapılan bir araştırmada terör olaylarının verilip verilmemesi konusu 30 kentteki polis şeflerine sorulmuş ve şu sonuçlar alınmıştır.

Araştırmaya dahil olanların %97'si terör olaylarının haber olarak verilmesinin terörizmi uyarmakta ve kışkırtmakta olduğu görüşünde hemfikirdir. Büyükşehir polis şeflerinin %60'ı olayların televizyondan canlı olarak verilmemesini, %27'si geciktirilmiş olarak verilmesini istemişlerdir, %79'u ise canlı yayınların

⁵⁹ H. Bengi, **a.g.m.**, s.118.

⁶⁰ İ. Bal, **a.g.e.**, s.16.

rehineler için tehlikeli olduğunu belirtmişlerdir. Aynı örneklem grubunun %67'si terör olayları sırasında muhabirlerin ancak resmi görüşler doğrultusunda görüşmeler yapmaları gerektiğini, %33'ü teröristlerin suç işledikleri sırada muhabirlerle hiç bir şekilde görüştürülmemeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Bu araştırmanın sonucu olarak, genelde, yetkili kurumların olayların haber olarak verilmesinde ilgili yetkili kurumlarla işbirliği yapmaları gerektiği hususu ortaya çıkmaktadır.⁶¹

1.4. İdeoloji

İdeoloji kavramı tüm sosyal bilimlerin en belirsiz kavramlarından biridir. Tarihsel süreç içerisinde bu kavramla ilgili olarak birçok yorum yapılmıştır. Bu nedenle tıpkı daha önceki bölümlerde değindiğimiz terör kavramı gibi ideoloji kavramı üzerine de çalışmanın birçok özgül zorlukları vardır.

Farklı tarihlerde farklı ihtiyaçlara cevap verecek şekilde, dönemin ve durulan safın gereklerini yansıtacak bir anlamın taşıyıcılığından, zamanla başka bir anlamın taşıyıcılığına sürüklenen ideoloji kavramının şimdikiye kadar hiç kimse tek ve yeterli bir

⁶¹ Aysel Aziz, **a.g.m.**, s. 13.

tanımını yapamamıştır.⁶² İdeoloji kavramının demokrasi, söz hakkı veya özgürlük gibi başka tartışmalı terimlerin aksine geçmişi iki yüz yılı bulmaz.⁶³

Ülkemizde “ideoloji” konusunda çok şey söylenmiştir ve söylenmektedir; fakat bu incelemeler daha çok bir ideolojinin niçin iyi veya kötü, üstün veya anlamsız olduğunu anlatmaya yöneliktir; ideolojik düşüncenin özelliklerinin ne olduğunu, hangi etkenler sonucu ortaya çıktığını içermez.⁶⁴

Tarihsel süreç içerisinde birçok ideoloji kuramıyla karşılaşırız.

İlk kez ideoloji kavramını kullanan Antonie Destutt De Tracy olmuştur. De Tracy ideoloji kavramını herkese doğru düşünme imkanları sağlamak için kullanılacak fikir (ide) bilimi anlamında kullandı. Fransız devriminin son aşamasında konvansiyon idaresi esnasında bu kavramının ortaya çıkmış olması Fransız devrimine meşruiyet kazandırılmasında kullanılan en etkili araçlardan biri olduğunu gösterir.⁶⁵

Tracy’ye göre bilginin oluşması ve yaygınlaşması idelerin yardımıyla mümkündür. Böylece bütün bilimlerin temelini oluşturan en temelde duran bilim, ideoloji (idelerin bilimi) olmaktadır. Bu temel bilim üzerinde diğer bilimler yükselir.⁶⁶

⁶² Terry Eagleton, **İdeoloji**, çev. Muttalip Özcan, İstanbul Ayrıntı Yayınları, 2005, s.17.

⁶³ David McLellan, **İdeoloji**, çev. Barış Yıldırım, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2005,s.2.

⁶⁴ Şerif Mardin, **İdeoloji Bütün Eserleri 3**, İletişim Yayınları, 8. Baskı, İstanbul,2002, s. 11.

⁶⁵ Ş. Mardin, **a.g.e.**,2002, s. 22.

⁶⁶Sinan Özbek, **İdeoloji Kuramları**, Bulut Yayınları, İstanbul, 2000, s. 33.

Şerif Mardin ideoloji kavramının gelişiminde üç yaklaşımdan bahseder. Mardin'e göre bunlardan birincisi, gerçeğin, insanlara yansımada, içinden geçtiği ortamların etkisiyle, bir sapmaya uğradığı ve insanlarda yanlış imge ve izlenimler yaratabileceği, başka bir deyimle bazı insanların gerçek olarak bildiklerinin aslında daha derin ve doğru bir gerçeği maskeleydiği; ikincisi, bu sapmaları ortadan kaldıracak bir yöntemin varolduğu; üçüncüsü ise Napolyon'un sözcüğe bağladığı anlam aydınların gerçekten çok uzak olan soyutlamalar üzerinde durdukları, uygulamaya yönelmiş girişimlere oranla bir rüya aleminde yaşadıkları, fikirlerinin bir soyutluluk tutkusunun izini taşıdığıdır.⁶⁷

Veron'a göre ideolojiler, imgelerin ve kavramların düzenlenmesini ve işlev görmelerini belirleyen kurallar dizisidir. İdeoloji, belirlenmiş kodlar halindeki bir mesaj değil, gerçekliği kodlama sistemidir.⁶⁸

İdeoloji düşüncesini her zaman eleştirel bir bakış açısıyla şekillendiren Marx, ortaya ideolojinin bir yanılsama ya da yanlış bilinç olduğuna dair argümanlar sunmuştur.

Yanlış bilinç kuramı toplumsal gerçekliği insan zihninde doğru ve yanlış yansımaya ise "*ideoloji*" olarak adlandırmıştır. Marx'ın ideoloji kuramına katkısı, düşünce ve bilincin oluşumu üzerindeki tartışmaları insan psikolojisi üzerindeki tartışmalardan toplumsal gelişmenin dinamikleri üzerine kaydırmasıdır.⁶⁹ Marx, "Egemen sınıf düşünceleri her çağda egemen düşüncelerdir; yani toplumun

⁶⁷Ş. Mardin, **a.g.e.**, s.26

⁶⁸ Stuart Hall, **a.g.m.**, s, 99.

⁶⁹Serpil Sancar Üşür, **İdeolojinin Serüveni**, İmge Kitabevi, 1. Baskı, Ankara, Haziran 1997, s. 10.

egemen maddi gücü olan sınıf aynı zamanda egemen entelektüel gücüdür de. Maddi üretim araçlarını da kontrol eder; öyle ki, bu nedenle genel olarak konuşursak, zihinsel üretim araçlarından yoksun olanların düşünceleri o sınıfa tabidir. Egemen düşünceler, hakim maddi ilişkilerin ideal ifadesinden başka şey değildir” der.⁷⁰ Marx’a göre kapitalist sistem, meta üretimi üzerine kuruludur. Bir metanın değeri ise üretim için toplumsal olarak gerekli emek süresi tarafından belirlenir. Üretim araçlarına sahip olmayan işçi, yaşamak için sahip olduğu tek meta olan emeği satmak zorundadır.⁷¹

Marx, altyapıyı, bir başka deyişle toplumun ekonomik yapısını çözümlmek ve alt yapıya önem verirken Gramsci, bütün gücüyle toplumsal biçimlenişin üst yapısını çözümlmeye yönelmiştir.

Gramsci ye göre:

1- İdeoloji, altyapıdan ayrı olarak tanımlanıp altyapıyı değiştirenin ideoloji olmadığı, tam tersinin geçerli olduğu öne sürülür.

2- Verili bir siyasal çözümün “*ideolojik*” olduğu öne sürülür. Yani bununla kendisi yapabileceğini sansa da bu çözümün alt yapıyı değiştirmeye yeterli olmadığı kastedilir. Böylece bu çözümün yararsız olduğu öne sürülür.

⁷⁰Karl Marx ve Frederick Engels, **Alman İdeolojisi**, Çev. Sevim Belli, Sal Yayınları, Ankara, 1976, s.48.

⁷¹K. Marx ve F. Engels, **a.g.e.**,s.15

3- Buradan her ideolojinin '*safi*' görünüş, yararsız v.b. olduğu varsayımına geçilir.⁷²

Gramsci'de ideoloji sadece üstyapısal alanda işleyen toplumsal bir pratik olmaktan çok üretim süreçlerinin şekillenmesinde işlevsel olan ve bu sayede altyapı ile üstyapının uyumunu sağlayan temel toplumsal pratiklerden biridir.⁷³

Lenin'in ideoloji anlayışı ise sınıf mücadelesiyle bağlantılıdır, ideolojiyi sınıfa uygun sistemli bir düşünce gövdesi olarak yorumlar.

David Mc Lennan' a göre bazı istisnalara rağmen, ideoloji kelimesi aşağılayıcı çağrışımlarla yüklüdür. İdeoloji nadiren bizim, ama çoğunlukla ötekinin düşüncesidir.⁷⁴

İdeoloji sözde düşünürlerce bilinçli olarak yerine getirilen bir süreçtir. Onu harekete geçiren gerçek motif kendisi için bilinmez kalır; aksi takdirde, ideolojik bir süreç olamazdı. Bu yüzden yanlış ya da görünüşteki hareket ettirici güçleri hayal eder. İdeoloji bir düşünce süreci olduğundan, biçimi gibi içeriğini de, ister kendine ister öncellerine ait olsun saf düşünceden türetir.⁷⁵

Daha önce ideoloji ile ilgili olumlu düşünen ve iletişim çalışmalarına destek veren Napoleon, bu fikrinden vazgeçip şunları söyleyecektir;

⁷²David Mc Lennan, **İdeoloji**, s.46.

⁷³S. Üşür, **a.g.e.**, s.29

⁷⁴D. Mc Lellan, **a.g.e.**, s.11 .

⁷⁵D. Mc Lellan, **a.g.e.**, s.32 .

“Güzel Fransa'mızın başına gelen bütün talihsizlikleri, ideolojiden, insanları yöneten yasaları tarihin derslerinden ve insan yüreğinin bilgisinden çıkarmak yerine, kılı kırk yararak aradığı ilk nedenler temeli üzerine kurmak isteyen bu dumanlı metafizikten bilmeliyiz”⁷⁶

Foucault ideoloji ve bilimin karşılıklı içinde sunulduğu bir söyleme karşıdır; ona göre ideoloji bilimden ayrılmaz, bilgi ve hakikat üren bir üretkenliktir.

Habermas için ise hakikatin karşıtı ideolojidir.

İdeolojinin sahip olduğu anlam çeşitliliğini görebilmek için şu anda geçerli olan bazı ideoloji tanımları şu şekilde sıralanabilir.⁷⁷

- a) Toplumsal yaşamdaki anlam, gösterge ve değerlerin üretim süreci;
- b) Belirli bir toplumsal grup veya sınıfa ait fikirler kümesi;
- c) Bir egemen siyasi iktidarı meşrulaştırmaya hizmet eden yanlış fikirler;
- d) Bir egemen siyasi iktidarı meşrulaştırmaya yarayan fikirler;
- e) Sistemi bir şekilde çarpıtılan iletişim;
- f) Özneye belirli bir konum sunan şey;

⁷⁶D. Mc Lellan, **a.g.e.**, s.18.

⁷⁷T. Eagleton, **a.g.e.**, s.18.

- g) Toplumsal çıkarlar tarafından güdülenen düşünme biçimleri;
- h) Özdeşlik düşüncesi;
- i) Toplumsal olarak zorunlu yanılısama;
- j) Söylem ve iktidar konjonktür;
- k) İçinde bilinçli toplumsal aktörlerin kendi dünyalarına anlam verdikleri ortam;
- l) Eylem amaçlı inançlar kümesi;
- m) Dilsel ve olgusal gerçekliğin karıştırılması;
- n) Anlamsal (semiotik) kapanım;
- o) İçinde bireylerin, toplumsal yargıyla olan ilişkilerini yaşadıkları kaçınılmaz ortam;
- p) Toplumsal yaşamın doğal gerçekliğe dönüştürüldüğü süreç.

Fiske'ye göre İdeolojinin geleneksel olarak üç temel kullanımı vardır. Bunlardan ilki belirli bir sınıf ya da gruba özgü inançlar sistemi olması, ikincisi doğru ya da bilimsel bilgiyle çelişebilecek aldatıcı inançlar sistemi yani yanlış fikirler içermesi üçüncüsü ise anlam ve fikir üretiminin genel süreci olmasıdır.⁷⁸

⁷⁸ J. Fiske a.g.e.,s.112

Eagleton'a göre İdeoloji; rahiplere ve krallara, iç dünyanın geleneksel muhafızlarına ve teknisyenlerine karşı indirilmiş devrimci bir darbedir. İnsana dair bilgi bir hakim sınıfın tekelinden alınır ve götürülüp bilimsel kuramcılardan oluşan bir seçkinler sınıfına teslim edilir.⁷⁹

İdeolojilerin bir özelliği de etkin oldukları insan gruplarında çok inatla savunulan, kan dökme pahasına da olsa vazgeçilmeyen inançlar olarak yerleşmeleridir. İdeoloji insanın tüm duygularını harekete geçirir, onu “seferber” duruma getirir. Rus ihtilalinde Bolşevik ideolojisini taşıyanlar, “kıızıllar”, karşı görüşü tutan “ beyaz”larla amansızca savaşmışlar, bu ideolojik çatışma büyük bir harbe yol açmıştır. İspanya da “sol” ile “sağ” arasında 1936'dan 1939'a kadar süren savaşta yaklaşık bir milyon kişi ölmüştür.⁸⁰

Metin Kazancı “*Althusser'i bilmeden ideoloji ile ilgili hiçbir şey yazılamaz, tartışılamaz. Hatta Althusser'i bilmeden ideoloji bile okunamaz*” demektedir, bu nedenle “*ideoloji*” kavramının açıklaması bağlamında “*Althusseri ve ideoloji*” konusunu açmanın faydalı olacağı mülahaza edilmektedir.

Fransız düşünür Louis Althusser'e göre ideoloji, toplumsal yaşantıyı farklı biçimde fakat her zaman ve her aşamada kendiliğinden etkileyen bir oluşumdur. Daha doğrusu toplumsal pratik ile ideoloji iç içedir. Tüm sisteme yayılmış, toplumsal varoluşun tüm biçimlerinde yer etmiştir.⁸¹

⁷⁹ Eagleton, **a.g.e.**, s.103.

⁸⁰ Ş. Mardin, **a.g.e.**,2002, s.172.

⁸¹ Metin Kazancı, **Althusser ve İdeoloji**, s. 5.

Althusser'in yeniden formüle ettiği ideoloji kuramı marksist düşünce içinde Gramsci ile beraber önemli bir kaymaya işaret eder. Althusser'e göre ideoloji, toplumsal formasyonu meydana getiren üç ana düzeyden biridir (ekonomik, politik, ideolojik düzeyler). Her "toplumsal düzey" bir pratiğe bağlıdır: ekonomik düzeyde doğa toplumsal ilişkiler içinde dönüştürülür, ekonomik pratiği tanımlayan budur. Politik pratikte, söz konusu toplumsal ilişkiler dönüştürülür (politik pratik bu dönüştürme ile tamamlanır). İdeolojik pratikte veya düzeyde ise insanın kendi hayatı ile yaşayan ilişkisi demek olan ideolojik tasarımlar dönüştürülür. Şu halde ideoloji klasik "Ortodoks-ekonomist" anlayışta olduğu gibi ekonomik pratiğin bir uzantısı değil, bir gölge fenomen değil, "son kertede" ekonomik pratik ile belirlenmekle birlikte, kendi özerk belirleyici etkisi olan *maddi bir pratiktir*.⁸² Althusser Alman ideolojisinde kullanılan terimleri benimseyerek, bir yandan ideolojilerin kendilerine özgü tarihleri olduğunu, diğer yandan genel olarak ve pozitivist anlamda ideolojinin tarihi olmadığını savunur. İdeoloji tarihe göre değil insan zihninin işleyişine ilişkin olarak açıklanmalıdır. Bu zihin işleyişi tarihin başlangıcından beri aynı olduğuna göre tarih dışıdır, tarih boyunca hep aynıdır ve somut tarih tarafından belirlenemez. Somut tarih ideolojinin işleyiş biçimini değil içeriğini belirler.⁸³ Althusser'e göre ideolojiler katıksız yanılsamalar (yanlış) değildirler. Kurumlar ve pratikler içinde var olan birer tasarımlar bütünüdür. Üstyapıda yer alırlar ve sınıf savaşımına dayanırlar.⁸⁴

⁸² Muret Belge, Önsöz, **İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları**, s.9.

⁸³ L. Althusser, **a.g.e.**,s.49

⁸⁴ Louis Althusser, **Özeleştiri Öğeleri**, s.68.

Althusser'e göre fikirler "maddenin soyut yansıması" değil, kendileri maddi olan şeylerdir. Çünkü kendileri somut ve nesnel olan "dil", "ayın", "aile hayatı" gibi toplumsal pratikler içinde yazılıdır. Althusser, Gramsci'nin açtığı yolda önemli bir ilerleme sağlamıştır. İdeolojinin sınıf mücadelesinin ihmal edilmemesi gereken alanlarından biri olduğuna işaret eder.

Gramsci gibi Althusser'e göre de ideolojinin ölçütü "doğru" ya da "yanlış" olamaz. Çünkü gerçeklik ile ideoloji arasındaki ilişki bir yansıtma ilişkisi değildir. İdeoloji yoluyla kendilerini özne olarak gören insanlar aslında gerçeklik ile kendi aralarındaki ilişkiyi hayali olarak kurmakta, tasarlamaktadırlar. İdeoloji aynı zamanda sınıf kökenine de indirgenemez. Ama her sınıf "gerçekliği" kendine göre eklemleyerek, onu uyarlı ve tutarlı bir sınıf ideolojisine dönüştürmeye çalışır. Bu açıdan bakıldığı vakit "milliyetçilik bir burjuva ideolojisidir" demek yanlıştır. Bir ideolojik öge olarak milliyetçilik çeşitli sınıf söylemleri içinde farklı biçimlerde eklenilebilir.⁸⁵ Althusser'in ideoloji kuramı "kötümserliği" ve "işlevselciliği" açısından eleştirilmiştir. Bu eleştirilerden en klasik olanlarından biri öznelere *çağırılması/adlandırılması* olarak daha önce belirtilen süreçtir. Özneler ideolojinin gereksinimleriyle bağlantılı olarak tanımlanır, adlandırılır ve oluşturulurlar. Bu süreç ideolojik öznelere pasif alımlayıcılar olarak algılama tehlikesi barındırmaktadır. Oysa özne teorisi bir öznenin yaşadığı dünyayı değiştiren, başkaldıran, karşı çıkan özelliklerini göz ardı etmemelidir.

Medya, Althusser tarafından devletin ideolojik aygıtları olarak tanımlanmaktadır. Althusser devletin ideolojik aygıtlarında da baskı unsurunun var

⁸⁵ M. Belge, **a.g.e.**, s.13.

olduğunu işaret etmektedir. Althusser'e göre medya devletin ideolojik bir aygıtıdır. Bu aygıtlar devletin dışında özel olarak da işletilebilmektedirler. Devletin ideolojik aygıtları, ideolojiyi yeniden üretmekte, dolayısıyla bireyleri de özne olarak yeniden üretmektedir. Bu bağlamda ideoloji öznenin üretilmesi anlamında işlevseldir. İdeoloji, özneleri toplumsal ilişkilerde oluşturması açısından, maddi bir güçtür. İdeoloji hem özneyi belirli bir konuma getirmekte, hem de devletin ideolojik aygıtlarında somut hale gelmektedir.⁸⁶

Kazancı'ya göre; İdeoloji olmasa, ideolojinin önemli misyonları olmasa kimsenin kimseden farklılığı olmazdı. Maddi altyapı mutlak belirleyici olsa toplumda kesin sınırlarla birbirinden ayrılmış insan blokları olacak bunlar arasında hiçbir geçişme olmayacaktı. Ne var ki gerçek böyle değildir. Aynı ortamda aynı koşullarda büyüüp yetişmiş, aynı mesleği icra eden ikiz kardeşlerin bile ideolojik yönelimleri farklı olmaktadır. İdeoloji insanları birbirinden ayıran gizli bir gücün de ta kendisidir.⁸⁷

İdeoloji yukarıda sayılan tüm anlamları az ya da çok kapsayacak biçimde ne siyaset bilimciler ne de toplum bilimciler tarafından ortaklaşa benimsenmiş bir tanıma sahip olmamasına rağmen ideoloji en genel ifadeyle; içinde belirli bir dünya görüşü olan, kendine özgü bir toplum ve yönetim biçimini açıklamaya çalışan bunun içinde belirli hedefleri, amaçları

⁸⁶ Louis Althusser, **a.g.e.**, s, 65.

⁸⁷ Metin Kazancı , **Althusser, İdeoloji ve İletişimin Dayanılmaz Ağırlığı**, Ankara Üniv. Basımevi, Ankara, 2002, s.85.

gerçekleştirmek iddiasında olan fikirler ve düşünceler bütünüdür diye tanımlanabilir.⁸⁸

⁸⁸ Ali Öztekin, **Siyaset Bilimine Giriş**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2000, s. 243.

II. 15-20 KASIM İSTANBUL TERÖR OLAYLARI İLE İLGİLİ HABERLERİN ANALİZİ

2.1. 15-20 Kasım Saldırılarının Analizi

Bu çalışmada, El Kaide Terör örgütü Türkiye uzantılarının 15-20 Kasım 2003 tarihlerinde Sinagog, HSBC Bank ve İngiltere Başkonsolosluğu eylemleri çerçevesinde Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazetelerinde hangi söylemlerin ön plana çıktığı, bu söylemler arasındaki farklılıkların ortaya konulması ve medyanın toplumsal rolünün sorgulanması amaçlanmaktadır.

Bu gazetelerdeki bu saldırılarla ilgili patlamanın olduğu 15 Kasım 2003 tarihinden başlamak üzere 15 Aralık 2003 tarihine kadar çıkan gazete haberleri eleştirel metin analizi yöntemi kullanılarak incelenecektir. Bu belirtilen tarih aralığının seçilmiş olmasının nedeni de 15 ve 20 Kasım tarihlerinde gerçekleştirilen terör saldırılarının belirtilen tarih aralığında gerçekleşmiş olması ve bu süre içerisinde anılan gazetelerde konu ile ilgili yoğun olarak ve farklı bakış açılarıyla haber yapılmış olmasıdır.

Dünyanın en büyük terör saldırı eylemi olarak kabul edilen 11 Eylül saldırılarını gerçekleştiren El Kaide terör örgütü tarafından İstanbul beş gün arayla terörist saldırılara uğradı.

İlk olayda Şişli'de bulunan iki farklı sinagoga 15 Kasım 2003 tarihinde bombalı saldırılar düzenlendi. İlk patlama saat 09:25 sıralarında Osman bey Rumeli Caddesi'ndeki Betyaakov Sinagogu önünde meydana geldi. Patlamayla birlikte geniş

bir alanda bina ve otomobillerin camları kırıldı. Yolda geniş bir çukur açıldı. İlk patlamadan sadece 2 dakika sonra Kuledibi'ndeki Neve Şalom Sinagogu önünde de bir patlama meydana geldi. Her iki saldırıda ölen ve yaralanan kişilerin büyük çoğunluğunu yoldan geçen kişilerin oluşturduğu toplam 25 kişi yaşamını yitirdi. En az 300 kişi de yaralandı.

25 kişinin ölümüne, 303 kişinin de yaralanmasına neden olan sinagog saldırılarıyla ilgili soruşturmayı yürüten polis, olayda, amonyum sülfat, nitrat ve sıkıştırılmış akaryakıt karışımından oluşturulan tahrip gücü yüksek el yapımı bombaların kullanıldığını belirledi. Bu bombalar kamyonetlerin arkasına konulmuş ve sinagogların önünde patlatılmıştı.

Araçları kullanan ve intihar saldırısını yapanların kimlikleri İstanbul Emniyet Müdürlüğü tarafından 60 saat içinde açıklandı. Ancak 5 gün içinde ikinci dalga saldırıların gerçekleşmiş olması "*istihbarat zafiyeti*" ve "*medyanın terör haberlerindeki duyarlılığı*" konularını tartışmaya açtı.

İkinci saldırı dalgası 20 Kasım 2003 günü gerçekleşti. Bu kez de önce Levent'te bulunan HSBC Genel Müdürlük binasının önünde ve 3 dakika sonra da İstiklal Caddesindeki İngiliz Başkonsolosluğu önünde önceki saldırılara benzer şekilde yine kamyonetler ile birlikte, bombalı saldırılar gerçekleşti. Bu saldırıların sonucunda da toplam 31 kişi yaşamını yitirdi ve 480 kişi de yaralandı. Bu saldırıların arasında İngiltere'nin İstanbul Başkonsolosu da bulunmaktaydı.

Böyle bir terör olayı sonrasında örnek olay olarak seçtiğimiz çalışmada öncelikli olarak tematik analiz yapılması uygun görülmektedir. Tematik analizde

yaklaşım, basında olayla ilgili temsil edilen konuları ve bunlar arasındaki ilişkilerin belirlenmesi ve haberlerdeki söylem farklılıklarının ortaya konulmasıdır.

Daha önce belirttiğimiz Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazetelerinin saldırı sonrasında yaptığı haberlerdeki temaların saptanması belki de en zor aşamalardan biridir. 15-20 Kasım İstanbul saldırılarıyla ilgili haberlere gazetelerde yer verilirken üç tema etrafında haberler oluşturulmuştur ve gazeteler bu temalarla ilgili kendi ideolojik konumlanışlarına göre haberleri inşa etmişlerdir. Çalışmada temalar belirlenirken haberlerde hangi kavramların ön plana çıktığına dikkat edilmiştir. Tematik analizin yanında, karşıtlıklar/dışlamalar ve eğretilmeler/düzdeğişmeceler analizlerine de yer verilecektir.

Bu çalışmada Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazetelerinin haber yapımındaki ideolojik farklılıklar ve bu ideolojiler arasındaki mücadeleyi sürekli kılan karşıtlıklara değinilerek bu gazetelerin ideolojilerinin, karşıtlıklarının nasıl kurulduğu 15-20 Kasım İstanbul terör olayları özelinde incelenecektir.

1 Mayıs 1948 yılında yayın hayatına başlayan Hürriyet Gazetesi, Türkiye'nin çok partili döneme geçiş yıllarından başlayıp günümüzde de yayınlarını sürdürmektedir.

İşadamı Alaattin Kaya'nın 3 Kasım 1986 yılında kurduğu ve "Farklı Gazete" sloganıyla yayın hayatına başlayan Zaman Gazetesi ise hali hazırda birçok ülkede yayınlarını sürdürmektedir.

7 Mayıs 1924 yılında yayın hayatına başlayan Yunus Nadi'nin kurduğu Cumhuriyet Gazetesi Atatürk devrimlerinin, Cumhuriyet ilkelerinin, çağdaş yaşamın toplumda yaygınlaşması için öncülük etmiştir.

2.2.Tematik Analiz

15-20 Kasım istanbul saldırılarından sonra bir aylık süre içerisinde özellikle herbir saldırıdan 4-5 gün sonrasındaki süre içerisinde yoğun olarak “şeriatçı saldırı”, “islamcı terör”, “saldırıların hedefi”, “olayların karşısında hükümetin yetersiz kalışı” ve “istihbarat zaafiyeti” konuları etrafında haberlerin şekillendirildiği görölmüştür.

Bu temalar üzerinde belirtilen gazetelerin haber sunuşlarında farklılıklar gözlemlenmiştir.

Van Dijk; temaların söylemler içinde yapılandırıldığını ifade eder. Bu amaca yönelik olarak ta eleştirel metin analizini haber metinlerinde tematik analiz yaparak gerçekleştirir.

Tematik analiz bölümümüz haberlerin incelenmesi, metnin ideolojik yapılandırılmasının ve bununla birlikte gazetenin ideolojik konumlanışının hangi yönde olduğu hakkında bizlere bilgi vermektedir.

Tematik analiz kapsamında incelenecek olan haberler ile gazetelerin sahip oldukları farklılıklar çerçevesinde olayı nasıl sundukları ortaya konulmaya

çalışılacaktır. Bununla birlikte ortaya çıkan sunum farklılıklarının hangi yollarla gerçekleştirildiği, dışlamaların hangi temalar etrafında döndüğü ve hangi kavramların vurgulandığı, açığa çıkarılmaya çalışılacaktır.

2.2.1.Şeriatçı Saldırı / İslamcı Terör Teması,

15-20 Kasım İstanbul saldırılarıyla birlikte, saldırıyı gerçekleştiren kişilerin dini motiflerle gerçekleştirmiş olmaları ve sonrasında basın organlarında “şeriatçı saldırı”, “İslamcı terör”, kavramlarının yoğun olarak dolaşıma sokulmuş olması, bunlara karşın Başbakan’ın “İslamcı terör lafı kanıma dokunuyor” sözleriyle alevlenen tartışmalardan dolayı öncelikli olarak “şeriatçı saldırı” ve “İslamcı terör” temalarının ele alınması önem arz etmektedir.

15-20 Kasım İstanbul saldırıları Cumhuriyet gazetesinde açıkça “şeriatçı saldırı” olarak nitelenirken Hürriyet ve Zaman gazetelerinde bu yönde bir adlandırmadan kaçınılmıştır. Örneğin; saldırılar 22 Mart tarihli Cumhuriyet gazetesinde “İrtica Terörü” olarak dolaşıma sokulmaktadır. Haberde “şeriatçı saldırı” ve “İslamcı terör” temaları şu şekilde ifade edilmektedir.

“Teröre yabancı bir ülke değiliz; ama bu kez karşı karşıya kaldığımız saldırı daha öncekilerden farklı niteliktedir. Türkiye büyük çoğunluğu Müslüman olmasına karşın İslamcı terörle karşı karşıyadır. Vurulan hedefler İstanbul’un tarihi sinagogları, İngiliz Konsoloshanesi ve bir İngiliz bankasıdır; ama gerçek hedefin Türkiye olduğu da aşikârdır; terör eylemlerinde onlarca yurttaşımız ölmüş, yüzlercesi de yaralanmıştır. Türkiye, dışarıdan destekli Güneydoğu terörünün, hiç kimsenin ummadığı biçimde, icabına bakmıştı; bu kez dinci terör saldırısının da elbette hakkından gelecektir.Tersini düşünmek, laik Türkiye Cumhuriyeti’nin sonu olur ki gökte uçan kuş bile böyle bir olasılığa şans tanımaz. İslamcı terör, Türkiye’nin dışında çeşitli coğrafyalarda eylemler gerçekleştirmektedir.

Çeçenistan'dan Afganistan'a kadar geniş bir haritada ayaklarını irtica katmanlarına dayamıştır. Bu durumda Türkiye'nin sınır ötesindeki çatışmalara, kavgalara, savaflara dahil olması tehlikesi ciddi bir gündem oluşturuyor. Böyle bir maceraya atılmaktan sakınmalıyız; atacağımız her adımda uluslararası meşruiyetin koşullarına özen göstermek zorundayız. İslamcı terörün ülke içinde hangi koşullarda barınabileceği de Türkiye'nin ciddiyetle ele alması gereken bir sorun oluşturuyor. Laik Cumhuriyete karşı iç güçlerin dışarıdan ülkemize çengel atan dinci terör örgütleriyle ilişkileri işbirliğine dönüştüğü yerde Türkiye büyük tehdit altına girer. Teröre karşı elbirliği içinde gerçekleştiği zaman sorunun üstesinden kolayca gelebileceğimize inanıyoruz.”

Cumhuriyet gazetesindeki bu haberde saldırılar “*dinci saldırı*”, “*İslamcı saldırı*”, “*irticacı saldırı*” şeklinde tanımlanmakta ve saldırıların hedefinin “*Laik Türkiye Cumhuriyeti*” olduğu vurgulanmaktadır.⁸⁹

Şeriat, Arapça kökenli bir sözcük olup; “yol; mezhep; metot; âdet; insanı bir ırmağa, su içilecek bir kaynağa ulaştıran yol” anlamına gelir. İslam dinindeki terimsel anlamı ise “ilâhî emir ve yasaklar toplamı”, “İslam'ın kutsal kitabı Kuran'ın ayetleri, sünnet/hadis ve İslâm bilginlerinin görüş birliği içinde buldukları hususlara dayanan ilâhî kanun”dur. Bu açıdan anlam olarak din terimine benzeyen şeriat teriminin din teriminden farklılığı kullanım şeklindedir. Zira şeriat, “dinin insan eylemlerine (amel) ilişkin hükümlerinin bütünü”, “dinin dışı yansıyan görüntüsü ve dünya ile ilgili hükümlerinin tamamı”, “İslam Hukuku” gibi anlamlar için kullanılmaktadır. Kısaca dini hükümlerin bütünü ve dinin dünyevi ve maddi yönü olarak tanımlanabilir.⁹⁰

⁸⁹ Haberde vurgulanan temaların altı haberin orijinalinde yoktur, tarafımızca çizilmiştir.

⁹⁰ www.wikipedia.org

Cumhuriyet gazetesinde birçok haberde bu temalar üzerinden saldırılar irdelenmekte ve diğer gazetelerin (İslamcı gazetelerin) haber yapımında yanlış davrandıkları ve şeriatı görmezden geldikleri vurgulanmaktadır. 22 Mart tarihli Cumhuriyet gazetesinde haber “Şeriatçı terör tedirginliği” başlığı altında verilmiş ve gazetenin İslamcı basın olarak nitelediği gazetelerin saldırılara bakış açısı şu şekilde ifade edilmiştir.

“İslamcı basın, Levent ve Taksim'deki saldırıları verirken, Sinagoglara yapılan saldırılar sonrasında olduğu gibi, şeriatçı terör şüphesini görmezden geldi. Yeni Şafak, "Pis Tuzak" manşetini atarak verdiği haberde, olayları 11 Eylül'e benzetti. Köşe yazarları da ülkedeki "istikrarın" hedef alındığını savunarak demokrasi cephesinden ayrılmamak gerektiğini söyledi. Milli Gazete, "Aynı Senaryo. Hedef: Devletleri sindirip, işgali genişletmek" manşetini atarak, "Şer güçlerin birinci hedefi Türkiye'yi güçsüzleştirmek, ikinci hedefleri ise Ortadoğu'daki işgali yaygınlaştırmak" diye yazdı. İslamcı basının en radikal yayın organı "Anadolu'da Vakit "Bombalar istikrara" manşetini attı. Abdurrahman Dilipak da, "İyi ki El Kaide var" başlıklı yazısında, "ABD, İsrail ve İngiltere İslam coğrafyasındaki kanlı operasyonlarını meşrulaştırmak için psikolojik bir harp başlatmış olamazlar mı" diye sordu. Zaman gazetesi ise "Terörün amacı korku salmak" manşetini attı. Zaman'daki yorumlarda da terörün amacının altı çizilerek, birlik, beraberlik çağrısı yapıldı.”

Seçilen gazetelerin ideolojik konumlanışlarının farklı oluşundan dolayı gazeteler haberlerin inşasında kendi konumlanışlarını yansıtmayan ideolojileri “öteki” olarak algılamaktadır.

Bu haberde de Cumhuriyet gazetesi kendi “öteki”sini oluşturmakta ve “öteki”nin düşüncelerinin kendi ideolojisine bir tehdit olduğu vurgusunu yapmaktadır.

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın “İslamcı terör lafı kanıma dokunuyor” ifadesi ve ardından da MHP lideri Devlet Bahçeli’nin de bu ifadelere katılmasıyla birlikte İslam kelimesiyle terör kelimesinin bir arada kullanılması konusunda farklı yaklaşımlar ortaya konulmuştur. Bir kısım görüşü savunanlar İslam ile terör

kelimelerinin yan yana bile kullanılmayacağı, İslam'ın terörü kati surette yasakladığı hatta teröristin Müslüman bile olamayacağı görüşlerini ön plana çıkarırken diğer tarafta, saldırıları “İslamcı terör” olarak niteleyen kesimde de farklı argümanların ortaya sunulduğu gözlemlenmiştir. Başbakan'ın ortaya attığı bu görüş, farklı ideolojik duruşları olan basın organları arasında bir süre tartışma konusu haline gelmiş ve saldırılarla ilgili muhtemel ihmaller de bu nedenle ilk günlerde gündemde yerini alamamıştır. Nitekim “İktidarın saldırılar karşısında yetersizliği” ve “istihbarat zafiyeti” konuları ileriki günlerde basın organları tarafından gündeme taşınacaktır.

“*Terörün dini yoktur*” görüşüne karşı Cumhuriyet gazetesinin 22 Kasım tarihli baskısında İlhan Selçuk “*İrtica Batağının Zehirli Çiçekleri*” başlığı altında “*terörün dini vardır*” düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir.

“Diyorlar ki: -Terörün dini yoktur. Olmaz olur mu? Bir fikri, inancı, ideolojiyi, politikayı 'şiddet' yoluyla hayata geçirip başkalarına zorla dayatmak istediniz mi adı terör olur. İslamcı terörü yaşıyoruz. Başbakan Erdoğan dedi ki: "- Terörle verilen mesajı elimin tersiyle iter, ayağımın altına alır ederim." Peki, ne oldu? Erdoğan bu sözleri söyledikten sonra, çok geçmedi, terör İstanbul'u daha beter vurdu. Başbakan mahcup oldu.”

Selçuk, Başbakan'ın aksine bu terörist aktivitelerin “İslamcı terör” olarak adlandırılması gerektiğini savunmuş ve Başbakan'ın “*terörün verdiği mesajı ayaklarım altında ederim*” ifadesini de hukuk dışı ve gereksiz bir ifade olarak tanımlamıştır.

“Üstelik 'ederim' sözcüğü bir Başbakan'ın ağızına yakışmaz; çünkü 'hukuk' içermiyor; devlet yönetiminde böyle bir lafa yer yoktur. Tersine, Başbakan'ın çok serinkanlı olmasını gerektirecek bir süreçten geçiyoruz. Irak'ta işgalciyi vuran Arap, terörist değildir; çünkü uluslararası hukuku çiğneyip ülkesine el koyan düşmana karşı savaşıyor; Türkiye'de hukuk düzeni yürürlükte iken masum insanları öldüren kişi, hangi dinden, imandan, mezhepten olursa olsun teröristtir. Ölçüyü açık ve kesin biçimde vurgulamazsak, ne yapacağımızı şaşırır, bu ikisini aynı keşeye koymak isteyenlerin oyununa geliriz. Türkiye oyuna gelmeyecek. Terörün üstesinden gelecek. Ancak işimiz kolay değil. Uzun yıllardan beri dışarıdan beslenip körüklenen

'irtica' ülkemizde geniş ve derin bir altyapı bataklığı oluşturdu. 'Mümin' aklını inancında yiyip bitirmiş bir kişi değildir. Terörist çok farklı.. 'İslamcı terörist' Cennet'e şartlandırılmış robottan farksız. İrticanın kör karanlık eğitiminde, kendi kendisinin ipini çekebilecek kadar aklını yitirmiş mürteci, terör savaşında militan!.. Peki, bu militanı yetiştiren talimgâhlar ülkemizde nasıl serpiştiler? Türkiye'nin kendisine soracağı soru budur.Hilafeti kaldıran ve 'Öğretim Birliği' ni eğitim düzenine temel sayan 1924 tarihli yasayı kimler, neden ve niçin deldiler?"

İlhan Selçuk yazısının devamında “ılımlı İslam hareketi” olarak nitelediği iktidar politikalarını “İslamcı terörü besleyen örgütlerin yuvalandığı altyapıyı oluşturan zihniyet” olarak tanımlamaktadır.

“Tarikatlar.. Cemaatler.. Ve çeşit çeşit şeyhlikler nasıl oluyor da yeraltında ve yerüstünde örümcek ağları gibi ülkeyi sardılar? İslamcı terörü besleyen örgütlerin yuvalandığı altyapıyı kimler oluşturdu? Kimler besledi? Türkiye Cumhuriyeti'nin laik düzenini beğenmeyen dinciler ve yandaşları, akıllarını başlarına devşirirlerse çok iyi ederler. Çünkü bir kez 'ılımlı İslam modeli' diye işe başladın mı, hareketin nasıl ve nerede duracağını, yalnız sen değil, hiç kimse kestiremez. Üstelik ne kadar iman tazellersen tazele, kendini hiç kimseye beğendiremezsin.”

Hilafeti kaldıran ve öğretim birliğini eğitim düzeninin temel sayan 1924 tarihli yasanın tarikatlar, cemaatler ve çeşitli şeyhlikler tarafından delindiğini ve “İslamcı terörü” besleyen örgütlerin yuvalandığı yapılardan bahsederken gazetenin aynı günkü baskısında Hikmet Çetinkaya'nın iktidarı laik demokratik cumhuriyetin temeline dinamit koymak isteyen “köktendinci terör örgütlerini” yıllardır beslemekle suçladığı, Türkiye'yi bu örgütler için ürünü bol bir bahçe olarak tanımladığı “Türkiye Cumhuriyeti'nin laik düzenini beğenmeyen dinciler ve yandaşları” olarak ima ettiği hükümete yönelik eleştiriler ve laikliğe yönelik tehlike dile getirdiği “Gerçekler gizlenemez” adlı yazısında şu ifadeler yer almıştır.

“En çok konuşulan ve tartışılan şu: "Türkiye niçin hedef seçildi?" Türkiye'de 1950'den itibaren 'köktendinci grupların' yetişmesi için gerici-faşist siyasal iktidarlar elinden geleni yaptı, laik demokratik Cumhuriyet'in temeline dinamit koymak isteyenleri koruyup kolladı...” “Hizbullah'ı devlet koruyup kolladı uzun süre..."Köktendinci terör örgütleri" için Türkiye, ürünü bol bir bahçe... Türkiye'ye giriş de çok kolay çıkış da... Gümrük kapılarından çıkarken ve girerken çember sakallı erkeklere, kara çarşafli kadınlara çok sıcak yaklaşıyor görevliler... Pasaportlarına şöyle bir bakıp mühürü vuruyorlar... Afganistan'a, İran'a, Pakistan'a, Çeçenistan'a, Bosna'ya ellerini kollarını sallaya sallaya giden gençleri

anımsıyorum... Kuledibi ve Şişli'deki sinagoglara yönelik saldırılarla ilgili gözaltına alınanlar İmamlar Birliği (Beyiat-El İmam) örgütü üyesi değiller mi? Evet!.. Bu örgütün üyelerinden 6'sı üç gün önce DGM tarafından tutuklandı... Peki bu örgütün Türkiye sorumlusu Ali Üzüm ile İstanbul sorumlusu Fatih Sultan Çalış nerede? Nerede oldukları bilinmiyor?"

Gazete 25 Kasım tarihli baskısında Almanya Dışişleri Bakanı Fischer'in köktendinci terörle mücadelede Türkiye'nin yanında olacaklarına yönelik söylemlerine yer vermiştir. Bu şekilde gazete Almanya Dışişleri Bakanı'nın da kendileriyle aynı şekilde düşündüğünü belirtmiş, "köktendinci terör" kavramıyla ilgili görüşlerini dolaşıma sokmuş böylelikle de kendi tezini uslamlamıştır.

"Almanya Dışişleri Bakanı Fischer'in güneybirlik Ankara ziyaretinde, iki ülkenin terörizmle mücadelede işbirliğini "yoğunlaştırması" kararlaştırıldı. Fischer, köktendinci terörle mücadelede Türkiye'nin yanında olacaklarını vurgularken, hükümetten terörist saldırılar nedeniyle demokratikleşme çabalarına ara vermemesini istedi. İstanbul'u hedef alan terörist saldırıların, Türkiye'nin 2004'te AB'den müzakere tarihi alabilmesi için "ne engel ne de bonus" olacağını anlatan Fischer'in, "Müzakere tarihinin garantisi yok. Ancak reformlarda ve uygulamasında bu kararlılığımızı sürdürür ve Kıbrıs'ı da çözerseniz, bu iş olur" mesajını verdiği öğrenildi."

Cumhuriyet gazetesinin haberlerinde sıklıkla vurgulanan "İslami terör" kavramını Başbakan'ın ulusa sesleniş konuşmasında kullanmaktan kaçınmış olması da 2 Kasım tarihli Cumhuriyet Gazetesinde eleştirilmiştir. Başbakan'ın "ulusa sesleniş" konuşmasında "kepenklerin daha şevkli bir besmeleyle açılacağını" ifade etmesi "İslami terör diyemedi" başlıklı yazıda şöyle vurgulanmıştır.

"Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, dün akşam ulusa seslenişinde terörü lanetlerken yine İslami terör tanımından kaçındı. "İslami terör" dememesinin ardında kuşkucu yaklaşımlar aranmamasını isteyen Erdoğan, bunu 2 temel gerekçeye dayandırdı. Erdoğan, "İslam'ın teröre sıfat yapılamayacağını, kutsal değerleri olan insanların ve masum çoğunlukların da incinebileceğini" savunarak aksi halde toplumda hesap edilmeyen reaksiyonların tetiklenebileceğini belirtti. Her inanç ve fikir grubunda "marjinal sapmalar" olabileceğini belirten Erdoğan, Müslüman olmayan yurttaşları yok sayarak "kepenklerin daha şevkli bir besmeleyle açılacağını" söyledi."

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın “İslami terör lafı kanıma dokunuyor” açıklaması 26 Kasım tarihli Cumhuriyet gazetesinde “Erdoğan sindiremiyor” başlığı altında haberleştirilmiş ve Başbakan'ın sadece İslam'ın değil hiçbir dinin terör kelimesiyle birlikte anılmasını kabul edemeyeceğini, nitekim din ve terör ilişkisini doğrulayıcı nitelikte herhangi bir bilimsel çalışmanın varlığının da söz konusu olmadığını ifade ettiği habere şu şekilde yer verilmiştir.

“Erdoğan, “Son yıllarda İslam ile terörü bir arada anma gibi bir gayret olduğunu” belirterek “Şahsen kanıma dokunuyor, huzursuz ediyor. ‘İslami terör’ ifadesini duyduğum zaman buna tahammül edemiyorum, dayanamıyorum” dedi. Uluca Sesleniş”inde “İslami terör” tanımından duyduğu rahatsızlığı dile getiren Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, dün de bayram namazı sonrasında aynı yönde konuşmalar yaptı. “Başbakan Erdoğan, “İslam’ın dışındaki tüm dinlerin de teröre sıfat olarak giydirilmesine tahammül edemediğini” dile getirerek ortada böyle bir bilimsel gerçeklik olmadığını ileri sürdü. Partisinin İstanbul İl Merkezi tarafından The Green Park Merter’de düzenlediği bayramlaşma törenine de katılan Erdoğan, terörün dini, milliyeti ve ırkı olmadığını belirterek “Müslümanlar arasından terörist çıkmaz mı? Çıkar. Her toplumun, her dinin aşırıları vardır. Ama şunu unutmayın; Hristiyanların arasından da çıkar, Musevilerin arasından da çıkar. Eğer biz teröre karşı uluslararası bir mücadele platformu oluşturacaksak o zaman bize dost olduğunu söyleyen ülkeler veya uluslararası kuruluşlar bu konuda hassasiyet göstermek durumundadırlar” diye konuştu.”

Cumhuriyet gazetesinin 26 Kasım tarihli “İslami terör tartışması” başlıklı terörist İslamcı akımların İslamcı ideolojinin bir yorumundan yola çıktığı ifade edilen haberde şu hususlara değinilmektedir.

“Hiçbir ideolojinin savunucuları, kendi ideolojilerinin ‘acımasız’ şiddet eylemleriyle birlikte anılmasını istemezler. Son vahşi bombalama olaylarının arkasında kendisini ‘İslamcı’ diye tanımlayanların bulunması, İslami kesimde bir savunma psikolojisi yarattı. İslami kesimdeki bazı yazarlar ‘İslamcı terör’ sözcüğünün kullanılmasından rahatsız olduklarını belirten yazılar yazdılar. Bir ideoloji siyaset alanına girerse kaçınılmaz olarak bunu şiddete çevirecek akımlar da içinde çıkar. Bunlar İslamcılarla sınırlı değil. Solculuk adına da milliyetçilik adına da şiddet eylemleri yapıldı, savunuldu, yapılıyor, savunuluyor. İslamcı kesimdeki duyarlılığı anlayabiliriz, ancak bu son eylemlerin arkasında kendisini ‘İslamcı’ diye tarif eden teröristlerin bulunduğu da bir gerçek. Bu tartışmanın ne önemi var? Şu önemi var: Şurası bir gerçek ki, terörist İslamcı akımlar, sonunda İslamcı ideolojinin bir yorumundan yola çıkıyor. Hatta, biraz geçmişleri karıştırılsa, diğer İslamcı akımlarla akraba olduklarını da görüyoruz. Dahası, geçmişte aynı kökten geldiklerini bile söyleyebiliriz.”

Hürriyet gazetesinden Leyla Tavşanoğlu'nun CHP İstanbul Milletvekili Onur Öymen ile yaptığı söyleşide Onur Öymen; Başbakan'ın İslami terör kavramı ile ilgili yaptığı değerlendirmelerin bir gaf, yanlış bir mesaj olduğunu, Başbakan ve diğer hükümet yetkililerinin ayırım gözetmeksizin siyasi hedeflerine bakmadan terör örgütlerini karşı aynı tavrı sergilemeleri gerektiğini ifade etmektedir. Öymen'in Başbakan'ın *"İslami terör lafı kanıma dokunuyor"* ifadesinin *bu olayı gerçekleştirenler Müslüman oldukları için çok üzüldüm Müslüman olmasalardı bu kadar üzülmeyecektim*" anlamına gelebileceği söylemleri haberleştirilmiş, CHP'li Onur Öymen, İstanbul Barosu Başkanı Kolcuoğlu ve DİSK Başkanı Çelebi'nin *"İslami terör"* ile ilgili söylemleri olumlayıcı kelimelerle dolaşıma sokulmuş ve gazetenin de bu kişilerin söylemlerine katılımı vurgulanmıştır. Gazete akredite kaynağı olarak gösterdiği Öymen, Kolcuoğlu ve Çelebi'nin söylemlerine dayanarak kendi söylemini dolaşıma sokmuştur.

"CHP'li Onur Öymen, Başbakan'ın yaklaşımını "Bana sağcılar suç işliyor dedirtemezsiniz" mantığına benzetti. İstanbul Barosu Başkanı Kolcuoğlu, İslamı kullanarak terör uygulayanlar olduğu sürece 'İslami terör' sözünün kullanılacağını söyledi. DİSK Başkanı Çelebi, Erdoğan'ın açıklamalarının nedeninin kendisini İslam'ın temsilcisi olarak görmesinden kaynaklandığını belirtti."

Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesinin Hizbullah davası iddianamesinde *"Hizbullahi akım; savaşı, İslam'ın dinamiğine bağlamakta, ilahi bir buyruk, hak ve görev addetmektedir. Amaca ulaşmak için cihadı tek yol olarak gören Hizbullahi anlayış şiddeti kutsamıştır"* ifadelerinin yer alması 28 Kasım tarihli Cumhuriyet Gazetesinde *"Erdoğan'a Yanıt Gibi İddianame"* başlığı altında verilmiştir. Burada ideolojik söylemlerin birçoğunun genel stratejisi olan *"bizim hakkımızda olumlu şeyleri"*

vurgula, onların hakkında olumsuz şeyleri vurgula”⁹¹ stratejisi görülmektedir. Gazete bu haberde vahşi bir terör örgütü olarak bilinen hatta “*hizbul vahşet*” tanımlaması yapılan terör örgütünün de İslami terör örgütü olduğunu iddianame üzerinden vurgulamakta ve kendi söylemini iddianameyi referans göstererek dolaşıma sokmaktadır. Bahse konu iddianamenin devamında şu ifadelere yer verilmektedir.

"Hizbullah, İslam'ın en radikal, en bağnaz ve dogmatik yorumuna dayanır. İdeolojisi; küfür-iman, şirk-tevhit, cahiliye-İslam eksenine oturtulmuştur. Asr-ı saadet denilen ilk İslam toplumu modelini örnek alır. Kurulması amaçlanan İslami toplumun; milliyeti akide, ülkesi dar-ül İslam, hâkimi Allah, anayasası Kuran'dır. Hizbullahi görüşe göre; yeryüzünde Allah'ın egemenliğinin kurulması, insan egemenliğinin yok olması, otoritenin onu gasp eden kulların elinden alınıp Allah'a geri verilmesi, yalnızca ilahi kanunun (şeriatın) yürürlükte olması, beşeri kanunların ilga edilmesi ile mümkündür. Bugün laik ve yozlaşmış İslam ülkeleri dahil, kapitalist-sosyalist mevcut tüm sistemler İslama aykırı olup dar-ül harp'tir. İnsanlar, Allah yandaşları (Hizbullah) ve şeytan yandaşları (Hizbul şeytan) olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. İkisi arasındaki amansız mücadele Allah yandaşlarının zaferine kadar devam etmelidir. Şeytanın her yönüyle; icabında zorla ortadan kaldırılması gerekir. Şeriat ile yönetilen devletler kurulmalı, dar-ül İslam'ın vücut bulması sağlanmalıdır."

Cumhuriyet gazetesinin 4 Aralık tarihli baskısında Milli Güvenlik Kurulu'nun (MGK) geçen ay yapılan toplantısında, İstanbul'daki saldırılarda istihbarat eksikliğine işaret edilerek yapılan komite kurulması tavsiyesini yaşama geçirildiği, bu çerçevede, istihbarat kurumları arasında eşgüdümü sağlamak amacıyla "*Risk Analiz Komisyonu*" kurulmasının kararlaştırıldığı ve bu komisyonun ilk olarak "*İslamcı terör*" üzerinde çalışmasının benimsendiği haberleştirilmektedir. Böylece kendisine akredite kaynağı olarak seçtiği MGK'nın böyle bir mücadele kararı almasını kendi söylemlerinin dolaşıma sokulması noktasında vurgulamıştır.

Özellikle Cumhuriyet gazetesi tarafından sıklıkla kullanılan "*İslamcı terör*" kavramına farklı bir kavramsal boyut kazandıran ve "*İslam referanslı küresel terör*"

⁹¹ Van Dijk, Teun, "*Söylem ve ideoloji*, 2003, s.57.

kavramını ortaya atan Emre Kongar ise, 8 Aralık tarihli Cumhuriyet Gazetesindeki köşesinde “*Türkiye'nin ve İslam'ın Terörle İmtihanı*” başlıklı yazısında, gerek İslam Dünyası'nın gerekse Türkiye'nin, “*referansı İslam olan terörle*” hesaplaşması gerektiğini, İslam Dünyası'nın terörü üreten ve besleyen öğelerinin, bu dünyanın çağ gerisi direnişini simgelediğini ve dolayısıyla çağdaş dünyanın dışlanması ve onun tarafından dışlanmanın, doğrudan doğruya “*referansı İslam olan küresel terörü*” üretmeyi ve beslemeyi sürdüreceğini, İslam Dünyasının, çağdaş dünya ile etkileşimi güçlendirmeyi seçmesi durumunda da, İslam'ın yeniden yorumlanmasını ve hâlâ feodal dönemde yaşayan toplumların çağdaşlaşmasını gerektireceğini ifade etmektedir.

Kongar'ın İslamcı terör kavramından daha ziyade İslami hassasiyetleri olan kesimi biraz olsun rahatlatacak “*referansı İslam olan küresel terör*” kavramını kullanmasına karşın, Hürriyet Gazetesinin 18 Kasım tarihli baskısında Emin Çölaşan Türkiye'deki “*şeriatçı kesimin*” teröre yol verdiğini ifade ettiği yazısında şu hususları vurgulamaktadır.

“Türkiye'de belli kesimlerde, özellikle şeriatçı kesimde tuhaf bir direnç var. İslamcı terör dünyanın pek çok ülkesinde ‘iş bitirirken’ bunlar bazen açıktan, bazen dolaylı yollardan alkış tutuyorlar. Dahası, İslamcı terör diye bir şey olmadığı iddiasıyla bu teröre yol veriyorlar. Çünkü İslamcı basında bu doğrultuda başlıklar, köşe yazıları yer alıyordu. İstanbul'daki son terör olayının İslamcı olmadığı ima ediliyor, ya da açıkça yazılıyordu. Dahası, çok uzun yıllar önce MİT'te zurnanın son deliği olarak -ekonomik konularda- görev yapmış bir şahıs vardı. Böyle bir terör olayı gerçekleşir de, ekranlarda görünme, bir kez daha medyatik olma fırsatını hiç kaçırmır mı? Önce o konuşmaya başladı: ‘Son olay İslamcı terör değil...’ Belki de değildir. Bunu şu anda söylemek mümkün değil. Ancak bütün bulgular o doğrultuda. Belli konularda sırf ‘medyatik olma dürtüsüyle’ ortaya çıkıp ahkam kesmek ya da İslamcı terör örgütlerini aklamaya kalkışmak, en azından paramparça olan ölümlerimize karşı sergilenen büyük saygısızlık değil midir?”

“İslamcı terör” kavramının yerine “köktendinci terör” kavramını benimseyen Hürriyet Gazetesi yazarı Sedat Ergin 18 Kasım tarihli yazısında “*Son*

tahlilde, New York'taki ikiz kulelerde ölen Amerikalılarla İstanbul'da sinagoglarda hayatlarını kaybeden Müslüman ve Musevi Türk vatandaşları aynı kaderi paylaşmışlardır. 11 Eylül 2001 tarihinde ikiz kuleler çöktüğünde bu olay çoğumuz tarafından Hollywood yapımı bir film gibi izlenmiş, olayın gerçekliği tam olarak algılanamamıştı. İslami köktendinci terörün küreselleşmesi karşısında ikiz kuleler birden İstanbul'daki iki sinagoga dönüşmüştür.” ifadeleriyle “köktendinci terör” kavramını kullanmıştır.

“Bombalar patladıktan bir-iki saat sonra ben bunu yapanların bizim dinciler olduğunu anlamıştım” diyen Bekir Coşkun Hürriyet gazetesinin 18 Kasım tarihli baskısında şu hususları dile getirmektedir.

“Doğrusunu isterseniz bombalar patladıktan bir-iki saat sonra ben bunu yapanların bizim dinciler olduğunu anlamıştım. Çünkü: Kilosu 500 bin liralık sera gübresinden bomba yapmışlardı. Ama Musevileri hedef alıp en çok Müslümanları öldürmüşlerdi. Bu bizimkilerin işiydi. El Kaide; bu kaidesizlik karşısında, bundan böyle Türk elemanlarına iş verirken; gübre, patates, turşu gibi şeylerden yararlanmalar bile, hedeflerini iyi seçmelerini isteyecektir. Ben bir mağarada oturmuş, Kaleş'ini duvara dayamış Bin Ladin'in, bu olanlara bakınca patlak gözlerinin durumunu düşünüyorum. Bu bombaların neye yaradığına bakıyordur. İşte: Türk vatandaşlarla Musevi vatandaşlar cenazelerde birlikte saf tutacak kadar kenetlendiler mi, kenetlendiler... Türk-İsrail işbirliği biraz daha arttı mı, arttı... ABD'nin kendisi samimiyseniz de olsa, ‘terörle savaş’ tezinin haklılığı ortaya çıktı mı, çıktı... İslami terörün çirkin yüzünü, nüfusunun yüzde 99.9'u Müslüman Türkiye bir kez daha gördü mü, gördü... Dinci terör açısından bunun 'kar hanesi' nerde”

Hürriyet gazetesinden Tufan TÜRENÇ “Terörün arkasında hangi karanlık güçler var” adlı 26 Kasım tarihli yazısında 15-20 Kasım İstanbul saldırılarının İslam adına Türkiye'ye açılan bir savaş olduğunun hala farkında olmadığını, Başbakan'ın “Hiçbir terör hareketi herhangi bir semavi dine, herhangi bir inanç grubuna izafe edilemez. İslam dini asla böyle bir izafete konu edilemez. Saf ve temiz İslam dini hiçbir terör ve tedhiş eylemine sıfat yapılamaz” ifadeleriyle ortaya çıktığını “kimse bana Müslüman terör yapıyor” mantığıyla hareket etmesinin çok büyük bir mantık

hatası olduğunu ve bu mantıkla güvenlik güçlerinin terörle mücadelede başarıya ulaşamayacağını vurgulamaktadır.

Saldırıları tanımlarken dinci veya İslamcı terör kavramlarını kullanmamakta özen gösteren ve bu kavramları kullananları açık bir şekilde eleştiren Başbakan'ın saldırıları adlandırma konusundaki girişimleri 27 Kasım tarihli Hürriyet gazetesinde Bekir Coşkun tarafından alaycı bir tavırla kaleme alınmaktadır.

“Şimdi dinci teröre yeni isim arıyorlar. Başbakan düşünüyor, bakanları düşünüyor, AKP önde gelenleri düşünüyor, yağcılar onların adına düşünüyorlar. Ama yenisi akıllarına gelmiyor. ‘İslami terör’, ‘Dinci terör’ gibi isimler onları rahatsız ediyor, anlıyorum. Kimi isim önerileri yok değil. ‘Müslüman kılığına girmiş bazı kötü niyetli kişilerin yaptıkları zararlı terör...’Biraz uzun oldu.Kısaltılmışı bile; MKGBKNKYZT...O gözlüklü milletvekili önerdi:‘Fanatik terör.’Yeryüzünde fanatik olmayan teröre bir tek olsun örnek bulamayınca, yenisini deniyorlar, televizyonda duydum:‘İslam düşmanı terör...’Nitekim Başbakan ‘İslami terör’ ismine önceki gün açıkça kızdı: ‘Son yıllarda İslam ile terörü bir arada anmak gibi bir gayret görüyorum.....’Aklına yeni isim gelse değiştirecek, ama gelmiyor...Başbakan'dan kızmaya devam:‘...İslami terör lafını duyunca tahammül edemiyorum, bu kanıma dokunuyor.’İyi de ne yapmalı?Dini siyasete alet ettikten sonra kendilerine ‘Müslüman demokrat’ tanımını en uygun gören Başbakan, dinimizi teröre alet edenlerin ‘İslami terör’ ismini kullanmalarını nasıl engelleyecek?Ayrıca isme itiraz etmeden bir gün önce bu terörün ‘dini duygularla yapıldığını’ BBC'ye söyleyen kendisiydi.Ya ‘Minareleri süngü, kubbeleri miğfer, camileri kışla’ olarak halka sunup oy isteyen kimdi?Elbette ‘İslami terör’ adından hepimiz rahatsızız, ama en çok Başbakan...Çünkü bu terör durmazsa, gideceğini biliyor.Tamam ama...İçeriğini, amacını, niyetini ve kaynağını reddederseniz, nasıl bulup durduracaksınız bu terörü?Ben terörünün adını beğenmeyip değiştirmeye kalkanı ilk kez duyuyorum.Adı; dinci terör, hedefi; hepimiz...Bu kadar...”

Hürriyet Gazetesinde Başbakan'ın hassasiyetine katılan ve *“İslami terör”* tanımlamasında dikkatle kaçınan Hadi Uluengin 27 Kasım tarihli *“Terörün lugati”* başlıklı yazısında Başbakan'a olan desteğini şu şekilde ifade etmektedir.

“Aslına bakarsanız, Başbakan'ın duyarlılığına ben de tamamen katılıyorum. Yani, ‘İslami terör’ tanımlaması bu satırlar yazarını da çok rahatsız ediyor. Çünkü ister inançlı ister inançsız; ister imanlı ister agnostik veya ister sofi ister ateist olun, ‘mensubiyet’ açısından bunlar hiçbir şeyi değiştirmez. Aslını inkâr eden namerttir, Müslüman aidiyet taşıdığım ve ‘öteki’ beni öyle algıladığı oranda, kimliğimin tedhişle bütünleşmesi tabii ki ‘nevrimi döndürüyor. Ama heyhat, benim ‘nevrimin dönüyor’ olması lügat sayfasını döndürmüyor. Yukarıdaki satırda ‘lügat’ kelimesini kasten kullandım, çünkü mesele dini, felsefi ve siyasi gözüküyor gibi olsa bile, öz itibarıyla, son tahlilde bir ‘dil’ sorunudur. Daha doğrusu, ‘semantik’”

denilen türden bir ‘dil kavramsallaşması’ veya bir ‘dil işaretlemesi’ boyunu içerir. Başka bir deyişle, lisanda bir şeyi anlamlandırma o şeyin zihindeki yerini belirler ve tersine, söz konusu zihni belirleme de lisandaki anlamlandırmayı getirir. Bunların arasında müthiş bir bağlantı vardır ve birbirlerini tamamlarlar. Hele hele, ‘medyatik çağ’da! Tartışmasına dahi girecek değilim, malum, diğer bütün semavi dinler gibi genel olarak İslam da ‘öldürmek’; hele hele masumu öldürmek filini suç addeder. Fakat neyleyeyim ki katil bir meczup, cani bir hergele, ‘nihilist’ bir uçuk, birey ya da grup olarak ortaya çıkıyor ve yine tüm dinler ve tüm din mitolojileri gibi elastiki yoruma son derece açık olan Muhammediliği farklı biçimde ‘tasvir ediyor’... Peki ya biz? Kendi öz be öz yurttaşlarımızı da töhmet altına sokarak, o adiyet adına hareket etmek iddiasını taşıdığı için ‘ASALA’ eylemlerini ‘Ermeni Terörü’, ‘Ermeni Tedhişi’, ‘Ermeni Kansızlar’ diye yorumlamak gafletine düşmedik mi? Son zamanlara kadar da, gayr-ı Müslim ekalliyete mensup bir yurttaşımız gazete sayfalarına yansıdığı anda, kimliğinin altını bilhassa çizmiyor muyduk? Evet, Başbakan’ın ‘kanına dokunsa’ da, benim ‘nevrimi döndürse’ de, ‘İslami’ ve ‘İslamcı’ terör tanımlamaları ‘semantik’ dil gerçeği olarak lügatte var! Ve, onlar o lügatten ancak, terör ve tedhiş İslam’dan atıldığı ölçüde atılabilir.”

Hürriyet Gazetesinin 30 Kasım tarihli baskısında Özdemir İNCE “Terörün İslamcısı elbette vardır” adlı yazısında “Başbakan da, İslamcı gazete de dillerine dikkat etmiyorlar: ‘İslami’ ya da ‘İslamcı’ terör tanımlamasına karşı çıkmak, eğer böyle bir terör varsa, İslam dinini korumaz, tam tersine İslam ile terörü özdeşleştirir” diyerek gerek Başbakan gerekse bir kısım medyanın yaptığı şeylerin “saptırmaca” olduğunu belirtmektedir.

Stadyumlarda rastlanılan, futbol magandalarının yaptığı terörü kimse “nihilist terör” ya da “İslamcı terör” olarak tanımlamıyor diyen İnce, “İslamcı terör” denilmesi gerekliliğinin argümanlarını şu şekilde sıralamaktadır.

“Neden İslami ya da İslamcı terör deyişi kullanılıyor? ABD’de tarihe geçen Kör İmam terörünü anımsayalım, İkiz Kuleleri anımsayalım, Taliban’ın Afganistan’daki terörünü ve topraklarımız üzerindeki Hizbullah terörünü anımsayalım. Bu gibi terörün ‘Müslümanların yaptığı terör’ olarak tanımlanması Başbakan’ın kanına dokunmazmış... Olabilir! Bu terörü Hıristiyan ya da Yahudi inancında olanların yapmadıkları doğru, Müslümanlar yapmışlar. Bu da doğru! Ama bir sorum var: Niçin, neden yapmışlar, amaçları ne? Sadece terörün değil fakat her eylemin kimliğini onun yapılış amacı sıfatlandırır! Stadyumlarda rastladığımız, futbol magandalarının yarattığı terörü kimse nihilist terör ya da İslamcı terör olarak tanımlamıyor. Bir grup Müslüman, herhangi bir topluma İslami devlet yapısını, İslam hukukunu, İslam şeriatını kabul ettirmek için silahlı terör eylemi yapıyorsa; aynı insanlar, Müslüman olmayan dünyayı ‘Dar-ül-cihád’, Türkiye’yi de ‘Dar-ül Harb’ ilan ediyorsa, yaptıklarını kuşkusuz ‘Mormon Terörü’ olarak tanımlamak mümkün değildir. Başbakan Erdoğan canlı olarak ele geçirilen teröristlerden birine amaçlarını sorsun bakalım, ne diyecek? Bu insanlar gökten zembille inmedi; İslam’ın düşmanları bu insanların beynini yıkayıp terörist yapmadı! Diyelim ki CIA

ve Mossad ajanları bu insanları yarattı. Peki bu ajanlar da İslamcılığı araç olarak kullanmadılar mı? Başbakan dilden medet umacağına terörün gözüne, ocağına, kaynağına inmeli. Tanımlama Başbakan'ın kanına dokunsa da bu terör ne yazık ki "İslamcı Terör"üdür

Hürriyet gazetesinden "İslamcı terör" kavramını kullanmaktan çekinmeyen ancak daha sonra Başbakan'ın dinci terör tanımlamasıyla birlikte dinci terör kavramının daha yerinde ve doğru bir ifade tarzı olduğunu benimseyen Mehmet Ali Birand "dinci terör" kavramının benimsenmesi gerekliliğini şu şekilde ifade etmektedir.

"Başbakan İslamcı Teröre yeni bir isim taktı ve doğrusunu yaptı. Terör ile İslam'ın bir araya gelmemesi gerekiyor. Şimdi bunu bütün dünyaya yaymamız gerekiyor. Türkiye Cumhuriyeti son terör olaylarına resmi ismini koydu: Dinci terör Doğru bir tanımlama. Aslında "İslami Terör" nitelemesi hepimizi rahatsız ediyordu. Adeta her Müslüman teröre yatkın olurmuş, İslam dini terörü kışkırtmış gibi bir izlenim doğuyordu. Başbakan Erdoğan "Dinci Terör" adını koyarak akıllı bir adım attı. Zira, karşı karşıya kaldığımız olayların temelinde gerçekten de din unsuru var. Bunun da saklanacak hiçbir yanı yok. Belki "İslamcı Terör"de denilebilir, ancak onda da İslam vurgusu ön plana çıkıyor. Hükümet bu şekilde üzerindeki bir baskıdan da kurtulmuş oldu. İsim vermese, kuşkular artacak ve "Görüyor musunuz adamların dili varmıyor. Bu şekilde teröristleri koruyorlar" denilecekti. İslami Terör diye ortaya çıksalar bu defa kendi tabanından tepki görecek. Orta yolu bulmuş olduk.. Ancak bu kadarı da yeterli değil. Şimdi AKP'den beklenen, Dinci Teröre karşı mücadelenin öncülüğünü yapmasıdır. Sesini daha da yükseltmesi ve elindeki tüm olanakları harekete geçirip sorumluların bulunmasına çalışmasıdır. AKP'nin bu tip marjinal gruplardan sağlayabileceği hiçbir yarar yoktur. Şimdi yapılması gereken, bu tanımlamanın tüm yabancı medya'ya, siyasilere anlatılması ve İslam lafının terörle ilişkisinin kesilmesini sağlamaktır. Türkiye'nin tanıtım gücü pek büyük olmasa dahi, basit bir kampanya bile etki yaratır."

Zaman Gazetesinden A. Hadi Adanalı 25 Kasım tarihli "İslam, terörün sebebi değil çaresidir" adlı yazıda son dönemlerde basının "İslam'da şiddet", "İslam ve terör", "cihad" gibi kavramları sık sık kullanmakta olduklarını ve her ne kadar bu yazıların çoğu açıktan İslam'ı şiddete dayalı bir din olarak nitelemese de arada bir ilişki olduğu hususunda ittifak halinde olduklarını ifade etmektedir. Cihadın tek anlamının savaş olmadığını İslamda aslolanın sulh olduğunu vurgulayan yazıda insanlığın masum tek bir cana kıymayı insanlığı topyekûn yok etmekle denk tutan bir

değerler sistemine ihtiyacı olduğu ima edilmiş ve İslam'ın terörün sebebi değil çaresi olduğu üzerine haber inşa edilmiştir.

Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinde saldırılarla ilgili vurgu genelde “irticacı saldırı”, “İslamcı saldırı” kavramlarına yönelikken Zaman gazetesinde haberlerin inşasında bu söylemlere açık bir şekilde yer verilmemiştir. Bunun yerine Başbakan'ın “Müslüman terörist olmaz” ifadelerini pekiştirici nitelikte haberlere vurgu yapılmıştır.

Zaman Gazetesinde yer alan 26 Kasım tarihli “*Terörü din adına yapıyorlarsa İstanbul'u değil, İslam'ı vurdular*” başlıklı bir diğer haberde ise Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'ün “*Terörü din adına yapıyorlarsa İstanbul'u değil, İslam'ı vurdular*” söylemi üzerinden bir siyaset gerçekleştirilmektedir. Haberde Gül'ün “*Ne yazık ki Ramazan ayı içinde büyük bir üzüntü yaşadık. Bunlar tekrarlanmayacak, bütün milletimizin birliği, beraberliği, dayanışması bu acıların dinmesine sebep olacak ve inşallah yenileri olmayacak, önlenecik*” ifadeleri de sunulmaktadır.

Zaman gazetesinde dikkat çeken bir diğer nokta ise farklı gazetelerdeki köşe yazarlarının saldırılara yönelik kaleme aldığı ve gazetenin düşüncesiyle örtüşen yazıları çarpıcı şekilde haberleştirmesidir. Bu şekilde gazete sadece kendilerinin değil farklı kesimlerden köşe yazarlarının da Başbakan'ın tavrını ve duruşunu beğendiğini, desteklediğini ifade etmektedir. Hürriyet gazetesi yazarları Oktay Ekşi ve Ertuğrul Özkök'ün saldırılar karşısında Başbakan'ın duruşu ve tavrına ilişkin görüşleri olumlayıcı ifadelerle dolaşıma sokulmuştur.

"Cumartesi günü İstanbul'da iki sinagogun önünde gerçekleştirilen terörist saldırılarda 25 can kaybettik, 300 vatandaşımız da yaralandı. Konunun pek çok yönü üzerinde duruluyor, yorumlar yapılıyor. Ben de, AK Parti'yi ve Erdoğan hükümetini ilgilendiren bir yönü üzerinde durmak istiyorum. Dün, Türkiye'nin en çok satan ve en etkili gazetesi Hürriyet'te yer alan iki yazıyı çok önemsiyorum. Özellikle gazetenin başyazarı Sayın Oktay Ekşi'nin yazısını. . . Sayın Ekşi, AK Parti'ye mesafeli duran, ona eleştiriler yönelten büyük bir kesimin sembol ismidir. Çünkü başyazarını Başbakan Erdoğan'ın AK Parti TBMM Grubu'nda yaptığı konuşmaya ayırmış. Yazısının girişinde aynen şöyle diyor: " Eğer o konuşmayı bizzat dinleseydik, bitirdiği zaman kalkar kutlamak için Tayyip Erdoğan'ı kucaklar öperdik. " Sonra Erdoğan'ın konuşmasından geniş bir özet alıyor ve yazısını şöyle bitiriyor: "Bu sözlere imza atmayacak Türk varsa çıksın ortaya. . . " Bu, yiğidin hakkını teslim etme tavrıdır. Sayın Ekşi'yi yakından tanıdığım için onun bu kompleksiz duruşunu, samimiyetini anlıyorum. Şüphesiz Sayın Erdoğan'a bu desteğinin acık bir çek olmadığını da biliyorum. Sayın Ekşi kendi çizgisindeki dürüstlüğüne sadık kalarak yine "eğriye eğri, doğruya doğru" demeye devam edecektir. Keza Hürriyet gazetesinin genel yayın yönetmeni Ertuğrul Özkök'ün dünkü yazısında, " Kim nasıl yorumlarsa yorumlasın umurumda değil. Başbakan Tayyip Erdoğan'ın son terör olayları ile ilgili açıklaması sadece hoşuma gitmedi. Beni gururlandırdı. " demesi de önemli. Asıl Önemli olan ise şu ifadeler: "Ülkemin başbakanının daha ilk dakikadan itibaren bu olaya bakışı, teröre karşı duruşu dört dörtlüktü. Benim özlediğim tavr budur. Benim, ülkemın başbakanından beklediğim duruş budur. Türkiye'nin ihtiyacı olan tavr budur."

Aynı şekilde gazete sadece diğer gazetelerdeki köşe yazarlarının değil her kesimden siyasilerin de saldırılara ilişkin kendileriyle aynı düşüncelere sahip olduklarını ima etmektedir.

Gazete BBP lideri Muhsin Yazıcıoğlu'nun *"Bu vahşetin arkasında İslamî bir düşünce aranamaz"*, Meclis İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı Mehmet Elkatmış'ın *"Terör olaylarını İslam'a yamamaya kalkışmak cahillik"*, MHP lideri Bahçeli'nin *"İslamî terör lafı benim de kanıma dokunuyor"* ve CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın *"Terörün sağı solu, dinsizi imanlısı yoktur"* söylemlerini haberleştirerek, Başbakan'ın tavrı ve saldırılar ile din temaları arasındaki ilişki sadece biz tarafından değil, farklı kesimlerden birçok siyasi ve ülkenin önemli gazetelerinden Hürriyetin iki önemli yazarı tarafından da destekleniyor iması ile kendi tezini uslamlamıştır.

Gazete özellikle Deniz Baykal'ın “*terörün sağı solu dinsizi imansızı yoktur*” söylemini dolaşıma sokmuştur. Saldırıları karşısında tavrı ve siyasi kimliğiyle bilinen Baykal'ın ifadelerinin seçilmesi uslamlama açısından iyi bir yol olarak gözükmemektedir.

“*İHD: İslami terör ifadesi yanlış*” başlığı ile verilen haberde İnsan Hakları Derneği Başkanı Hüsnü Öndül'ün Başbakan'ın “*İslam'ın terörle birlikte anılması kanıma dokunuyor.*” şeklindeki sözleri ve saldırıları karşısındaki tavrını destekleyici nitelikteki söylemlerine yer verilmiştir. Böylece kendi akredite kaynağının söylemlerine dayanarak “*İslamcı terör*” kavramıyla ilgili görüşlerini dolaşıma sokmuştur.

“İnsan Hakları Derneği'nden (İHD) destek geldi. ‘Ocak-Eylül 2003 Türkiye insan Hakları ihlalleri Raporu’nu açıklayan İHD Genel Başkanı Hüsnü Öndül, dernek genel merkezinde düzenlediği basın toplantısında, İstanbul’da yaşanan terör olaylarını değerlendirdi. Öndül, BM, Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu gibi kuruluşların Türkiye’deki programlarını iptal etmesi ve UEFA’nın spor karşılaşmalarını başka ülkelere kaydırmasının da yanlış ve kabul edilemez olduğunu kaydetti. İslami terör’ kavramına karşı olduklarını da açıklayan Öndül, “Bir dinin-İslam’ın şiddet kaynağını üreten ve terör kaynağı bir din olarak nitelendirilmesi kabul edilemez” ifadesini kullandı. İslami terör nitelemesinin uygun bir niteleme olmadığını belirtti. Öndül, “Şiddet eylemlerine, kitlesel kıyımlara, çok çeşitli nedenlerle, etnik, siyasi ya da dinî nedenlerle başvurabilmektedir. Önemli olan şiddetin kendisidir. O şiddetin yeşerdiği ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel ortamdır” dedi. Hüsnü Öndül, Türkiye’nin demokrasiye doğru bir evrilmeye süreci yaşadığını; bu sürecin hızı, niteliği ve kapsamının ise bir insan hakları örgütü olarak kendilerini tatmin etmediğini söyledi. Öndül, Anayasa ve yasalarda meydana gelen değişik ilkelerin uygulamaya yavaş geçirildiğini ve bazı hak kategorilerinde valiler, kaymakamlar ve emniyet müdürlerine göre değişen bir uygulamanın bulunduğunu kaydetti.”

İHD Genel Başkanı Öndül'ün “*İslami terör*” kavramını kabul edilemez olarak görmesi ve buna yönelik söylemi “*değerlendirildi*”, “*ifadesini kullandı*”, “*kaydetti*” gibi olumlu kelimelemlerle dolaşıma sokulmuş ve gazetenin de bu düşüncelere katıldığı vurgulanmıştır.

Gazete 27 Kasım tarihli haberde “İslamcı terör” yakıştırmalarına yeni bir kavram kazandırmak adına dolaşıma sokulan “sapkın dinci terör” kavramıyla terörist faaliyetlerde bulunanların İslamcı olmadıkları ve İslamiyet’in böyle bir eyleme izin vermeyeceği üzerinden siyaset yapılmıştır. Farklı kesimlerin kasıtlı olarak “İslami terör” kavramını kullandığı, bunun da çifte standart uygulaması olduğu ve Müslümanlara yapılan bir haksızlık olduğu imasının dolaşıma sokulduğu haberde “sapkın dinci terör” kavramı ve farz edilen “çifte standart” şu şekilde ifade edilmektedir.

“İslamcı terörü kabul edin’ baskısı yapanlar, neden Kürtçü ya da Alevici terör ifadelerini kullanmıyor? Kullansınlar demiyoruz, tam tersine bu sıfatlara da en az diğeri kadar muhalefet ederiz. Ancak ortada çifte standartlı tavırlar bulunduğunu da kayıtlara geçirmeliyiz. İyi niyetle terörü tanımlamaya çalışanlarla birlikte şu noktaya gelebiliriz: Eylemcilerin kendilerini dinle irtibatlandırdığı doğru. Ancak bu kişilerin, büyük Müslüman kitle ve onun kabul ettiği İslam mesajı ve metoduna aykırı hatta düşman oldukları gerçeği de göz ardı edilmemeli. Bu zıtlık ortada iken 'İslamcı terör' kavramı, gerçek Müslümanlara haksızlık, diğerlerine imtiyaz olacak. İslam dünyası ilk defa terörle karşılaşmıyor değil. Geleneğimizde, Haricilere de bugün çok konuşulan Sabbahiler ya da Haşhaşiler diye bilinen gruba da 'fırka-i dall' yani sapmış yol denilmiş. Günümüz canilerine de 'sapkın dinci terör' diyebiliriz. Hem kendilerinin ifade ettiği din bağlantısını vurgular; ama aynı zamanda 'sapkın' ifadesiyle gerçek din ve dindardan soyutlanmış olabiliriz”

Zaman gazetesindeki “Kim terör yoluyla bir davanın peşine düşüyorsa, bilmeli ki bu iş Müslümanların hasımlarına yaramaktadır. “El Kaide terörü” diyebilirsiniz. Ama “İslâmi terör” diyemezsiniz” vurgusunun yapıldığı 29 Kasım tarihli bir başka haber de “İslamî terör ve sonuçları” başlıklı haberdır. Haberde saldırılar sonrasında kamuoyunda “İslami terör” kavramlarının dolaşıma sokulması ve İslam’ın bir şekilde terörle bağdaştırılmasına yönelik eleştirilere yer verilmiş, bu terör olaylarına “İslâmi terör” denilebilmesi için bu dinin temel hükümlerinin siyasi amaçlı masum insanları öldürmeye cevaz verdiğinin kanıtlanması gerekliliği ve ‘İslami terör’ kavramının çıkartılmasının “medeniyetler çatışması” ortamının oluşturulmasına yönelik bir girişim olduğu vurgulanmıştır.

“Başbakan R. Tayyip Erdoğan'ın “İslâmi terör sözü kanıma dokunuyor” demesi bazılarının kanına dokunmuş. Her nedense bu “bazıları” İslamiyet'in kendisini ve 1,5 milyar müntesibini terörle ilişkilendirmeye can atıyor. Bir Başbakan'ın verdiği bu beyanat belli ki onları çok rahatsız etmiş. Erdoğan'ın sözü son derece haklı ve yerinde. Bir dini, bir siyasi görüşü veya felsefi bir akımı terörle ilişkilendirmek için elimizde çok sağlam verilerin olması lazım. 1992'den beri Batı sistemi. İslamiyet'i ve Müslümanları kendine zımnen “öteki” seçmiş bulunuyor. 11 Eylül saldırısından sonra da açıkça ABD ve yanında yer alanlar, “İslami terör”le mücadele bahanesiyle global politikalar izliyor, Müslümanların yaşadığı her yerde operasyonlar düzenliyorlar. Bu iş hiçbir zaman ne İslam'ın ne Müslümanların yararına değil. Kim terör yoluyla bir davanın peşine düşüyorsa, bilmeli ki bu iş Müslümanların hasımlarına yaramaktadır. “El Kaide terörü” diyebilirsiniz. Ama “İslâmi terör” diyemezsiniz. “İslâmi terör” diyebilmeniz için bu dinin temel hükümlerinin siyasi amaçlı masum insanları öldürmeye cevaz verdiğini kanıtlamanız lazım. Bu yönde tek bir hüküm göstermek mümkün değildir. İslam, adından da anlaşılacağı üzere barış, esenlik ve güvenlik dinidir; insanlar arasında barışı ve güvenliği esas alır. Elbette meşru müdafaa hakkını tanır; adil ve haklı bir savaşa cevaz verir. Ama ne amaçla olursa olsun, masum insanların öldürülmesine izin vermez. Terör, tanımı ve tabiatı gereği gayri meşrudur, insanlığa karşı bir suçtur. Bu açıdan kime ve hangi amaçla düzenleniyor olursa olsun, her türlü terör eylemi suç ve günahdır. Bir grubun “İslam” etiketini kullanıp bu tür eylemlere girişmesi o eylemi meşru kılmaya yetmez; belki dinin suiistimali anlamına gelir. Birçok insan dini yanlış anlayabilir, ondan olmadık sonuçlar çıkarabilir; fakat bu, bize o dinin temel varsayımlarına aykırı bir hüküm verme hakkını vermez. İstanbul'daki dört bombalı saldırıda ölenler masum insanlardır. Saldırı eylemlerinin hiçbirinin İslamiyet'le, Müslümanlıkla ilgisi yoktur. Bu nasıl “İslamî bir fiil” ki, sıradan halkı. işine, evine giden masum Müslümanları ve Sinagog'da ibadet halindeki insanları hedef alıyor, hayatlarını söndürüyor? “İslami terör” deyiminde ısrarlı olanların amaçları başka. Uluslararası düzeyde öngörülen “medeniyetler çatışması” ancak bu deyimim kökleşmesiyle mümkün olabilir.”

Gazete saldırılar sonrasında “İslamcı terör” ve “şeriatçı terör” kavramlarının dindar kesimleri rencide ettiğini ifade etmiş, saldırılarda ölenlerin masum insanlar oldukları ve saldırıların Müslümanlıkla hiçbir alakasının olmadığını vurgulamıştır.

Sonuç olarak Cumhuriyet gazetesi için saldırılar, yıllardır laik Türkiye Cumhuriyetini yıkmak için mücadele eden “irticacı kesim”in İslam ve şeriat kurallarının yeniden tesisi adına gerçekleştirmiş olduğu “İslamcı terör” saldırılarını ifade etmektedir. Hürriyet gazetesi de aynı çizgideki düşüncelerini yansıtmış, Cumhuriyet gazetesinden farklı olarak “irticacı terör” ve “şeriatçı terör” kavramlarını dolaşıma sokmaktan kaçındığı görülmüştür. Bu kavramları kullanmada ki çekincesini “İslami terör” kavramını kullanma hususunda göstermeyen gazetede “İslami terör” kavramı enine boyuna detaylı olarak irdelenmiş ve birçok haberde

saldırıların İslam adına yapıldığı argümanlarının sunulduğu görülmüştür. Bu iki gazetenin aksine Zaman gazetesi “şeriatçı terör”, “İslamcı terör” kavramlarını kesinlikle kullanmamış, bu kavramların terörist saldırıların amacına açıklamaya yönelik yanlış kavramlar olduğu yönünde haberler yapılmıştır. İslam’ın kesinlikle teröre izin vermeyeceği sıklıkla vurgulandığı haberlerde Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinin benimsediği kavramlar dışlanmıştır.

Bu noktada Cumhuriyet ve Zaman gazetelerinin ideolojik konumlanışlarının yaptıkları habere ne oranda etki ettiği açıklıkla görülmektedir. Popüler değerleri temsil eden Hürriyet gazetesi ise ideolojik konumlanış olarak Cumhuriyet gazetesine daha yakın bir duruş sergilemekte ve bunu da yaptığı haberlerle göstermektedir.

2.2.2.Saldırıların Hedefi

15-20 Kasım terör saldırılarının hedefinin farklı ideolojik konumlanışa sahip gazetelerde farklı olarak işlenebileceği öngörülmektedir.

Laikliğin temsilcisi olarak görülen Cumhuriyet gazetesinde saldırıların hedefinin laik cumhuriyet olduğu temaları vurgulanmıştır. 22 Kasım tarihli “*Hedef laik Demokrasi*” başlıklı haberde farklı ülkelerin basın organlarında çıkan saldırıların hedefine yönelik haberler sunulmaktadır. New York Times’ın “*Türkiye'nin en büyük korkusu gerçekleşti, ülke terörle mücadelede yeni savaş alanı haline geldi. Saldırı, Batı yanlısı laik eksenini baltalamaya yönelik görünüyor*” şeklindeki

değerlendirmelerini haberleştirerek saldırıların hedefine ilişkin kendi söylemlerini dolaşıma sokmaktadır.

“Washington Post: El Kaide artık acenteleri aracılığıyla dehşet saçma yöntemini benimsiyor. Türkiye, Suudi Arabistan, Endonezya, Çeçenistan ve Irak'ta görüldüğü şekilde El Kaide artık daha küçük, yerel gruplar aracılığıyla terörü sürdürüyor. İBDA/C bu örgütlerden biri. Yerel örgütlerin ortak yönü, liderlerinin 1990'larda Afganistan'da yetiştirilmiş olması. New York Times: Türkiye'nin en büyük korkusu gerçekleşti, ülke terörle mücadelede yeni savaş alanı haline geldi. Saldırı, Batı yanlısı laik eksen baltalamaya yönelik görünüyor. Le Soir: Türkiye'de her dinden insanın barış içinde yaşamayı, bu ülkeyi teröristler için yok edilmesi gereken model haline getiriyor. Türkiye'nin 11 Eylül'ü gerçekleşti. La Derniere Heure: İslamcı terörizm bize yaklaşıyor. İBDA-C, PKK, DHKP-C gibi örgütler, laik Türkiye'yi yıkmak için el ele veren demokrasi düşmanlarıdır.”

Cumhuriyet gazetesi aynı gün bir diğer haberde *“Laik Türkiye El Kaide'nin hedefi oldu”* başlığı altında yine bir başka basın organının saldırıların hedefine ilişkin görüşlerini haberleştirerek sunmuştur. Daily Telegraph gazetesinin *“laik demokrasi konusunda en deneyimli ülke Türkiye'nin radikal İslamcılarının nefretini topladı”* söylemini haberleştirerek, radikal İslamcıların hedef olarak Türkiye'yi seçmelerinin asıl nedenini İslam dünyasının en tecrübeli laik demokrasisine sahip olan ülke konumunda bulunmasıyla ilişkilendirmiştir.

“İstanbul'u geçen Perşembe vuran saldırılar dünya basınında geniş yer bulmaya devam ediyor. Avrupa'nın önde gelen gazeteleri, saldırıların ardından Türkiye'nin AB'ye üyeliği ile Batı ülkeleriyle ittifakını, dünyadaki yerini değerlendiriyor. Daily Telegraph: Türkiye, Avrupa'nın feda edilen adamı. İstanbul'daki bombalı saldırılar İngiltere'de acı, öfke ve korku yarattı. Ancak bu saldırılar bir duygu daha uyandırmalı, o da dayanışma. Türkiye, tesadüfen seçilmedi. İslam dünyasının laik demokrasi konusundaki en eski ve başarılı deneyimine sahip olan Türkiye, radikal İslamcılarının nefretini topluyor. Türkiye'nin model oluşturması, El Kaide için öncelikli hedef haline gelmesine yol açıyor. Hizbullah ve Hamas ise Türkiye'ye, İsrail ile yakınlığı nedeniyle düşman. Terör kampanyası, Türkiye'yi Anglo-Amerikan müttefiklerinden uzaklaştırmayı amaçlıyor olabilir. Ama bunu başaramayacaklar. Türk halkı İngiltere ve ABD'ye kızmadı. Batı'ya yönelik tek kırgınlık, AB'ye yöneldi.”

Gazetenin 27 Kasım tarihli *“Neden Türkiye”* adlı bir diğer haberinde El Kaide gibi *“kökten dinci”* terör örgütlerinin Türkiye'yi seçme nedenlerinin arasında ülkenin laik ve batı yanlısı demokratik duruşundan kaynaklandığı haberleştirilmiştir.

“Debka'nın analizine göre, El Kaide ve köktendinci örgütler son saldırılarla 3 nedenden dolayı Türkiye'yi hedef seçtiler: 1- Türkiye, Batı yanlısı, laik ve demokratik bir Müslüman toplum olarak, ABD'nin El-Kaide'ye karşı kullandığı "Müslüman ve laik bir demokrasinin olabileceği argümanını" güçlendiriyor. 2- El Kaide, ortak intihar eylemleri için Türkiye'de en azından bir ya da iki Türk aşırı grup bulabiliyor. 3- AB'ye kabul edilmeyen Türkiye, Avrupa'ya en önemli geçiş yolu olmaya devam ediyor.”

Cumhuriyet gazetesinin kendi ideolojik konumlanması ve laik kesimin temsilcisi bir gazete olarak görülmesinden dolayı saldırıların hedefinin laik Türkiye Cumhuriyeti olduğu söylemi dolaşıma sokulmuş, yapılan haberlerde “laik” kelimesinin vurgulandığı görülmüştür. Buna karşın Hürriyet gazetesi saldırıların hedefi olarak “Türkiye'nin istikrarı”, “Tüm insanlık” ve “özgürlük” kavramlarını benimsemiştir.

Hürriyet gazetesinin 16 Kasım tarihli “*Erdoğan:"Bu Saldırı Türkiye'nin İstikrarına Yönelik"* ifadesini haberleştirmiştir. Akredite kaynağını olarak gösterdiği Başbakan'ın “*Türkiye'nin istikrarına, barışına, huzuruna atılmış bir bomba olarak görüyorum*” ifadesini benimsemiş ve bu şekilde kendi söylemini dolaşıma sokmuştur.

“Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, bunu, Türkiye'nin istikrarına, Türkiye'nin barışına, Türkiye'nin huzuruna atılmış bir bomba olarak görüyorum. Ve hangi taraftan olursa olsun, hangi düşünce, eylem grubu olursa olsun kesinlikle lanetliyorum, kesinlikle kınıyorum. Çünkü bu insanlığa karşı yapılmış olan bir terör eylemidir. Kınıyorum. Ve atılması gereken adım ne ise o adımları, bugüne kadar nasıl attıysak bundan sonra aynı ciddiyet ve kararlılıkla atmaya devam edeceğiz.”

Başbakan'ın “*la republica*” gazetesinde yayımlanan “*İstanbul'da iki sinagoga karşı düzenlenen terör eylemlerinin sadece Musevileri değil, Türkiye'deki barış ve istikrarı hedef aldığı*” ifade ettiği demeci de 16 Kasım tarihli Hürriyet gazetesinde “*Tüm insanlığı hedef almış bir cinayet*” başlıklı olarak haberleştirilmiş

ve gazetenin saldırıların tüm insanlığı hedef almış bir terör olayıdır söylemini dolaşıma soktuğu görülmüştür. Belirtilen haber şu şekilde verilmiştir.

“Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, "Terörle mücadele ediyoruz, bizi bu nedenle vuruyorlar" dedi. Erdoğan, La Repubblica gazetesinde yayımlanan demecinde, İstanbul'da iki sinagoga karşı düzenlenen terör eylemlerinin sadece Musevileri değil, Türkiye'deki barış ve istikrarı hedef aldığını söyledi. "Bu, tüm insanlığı hedef almış bir cinayettir. Sinagoglara yönelik her iki bombalı saldırı da ülkemizin barış, istikrar ve sükûnetini bozmayı amaçlamıştır." Erdoğan, "Her iki suikastın da sadece Musevi cemaatini değil, tüm Türkiye'yi hedef aldığından eminim" dedi. Erdoğan, "Bu saldırularla ülkemizdeki barış ve istikrarı vurmak istiyorlar. Ama kazanmaları mümkün değil. Ekonomik istikrara doğru ilerleyen ve uluslararası önemli randevuların eşliğinde olan bir ülkedeki barışı yok etmek isteyenler kaybetmeye mahkumdurlar" diye konuştu.”

Saldırıların Türkiye'deki Musevi kesimi değil tüm Türk halkını ve insanlığı hedef aldığı mesajlarını veren Başbakan'ın İsrail'de yayımlanan Yediot Aharonot gazetesine verdiği demeci *“Erdoğan'dan İsrail basınına açıklama: Hedef insanlık”* başlığında haberleştiren Hürriyet gazetesinin Türkiye'deki Musevilerle diğer Türk vatandaşlarının kardeş olduğunu ve bu birlikteliğin yüzyıllardır devam ettiğini vurgulayan Başbakan'ın ifadelerine yer vermesi gazetenin saldırıların hedefini belirlemede yaklaşımını net bir şekilde ortaya koymaktadır.

“Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, İstanbul'da Cumartesi günü düzenlenen terörist saldırıların hedefinin "tüm insanlık" olduğunu belirtti. Erdoğan, İsrail'de yayımlanan Yediot Aharonot gazetesine yaptığı açıklamada, "İstanbul'daki saldırılar sadece Türkiye'deki Musevi toplumunu değil, tüm Türk halkını ve tüm insanlığı hedeflemektedir. Bunlar ne ilk ne de son olacaktır. Uluslararası terörizm şu anda dünyadaki bir numaralı sorundur. Teröristlerin İstanbul'daki gerçek hedefi Musevi toplumu değil, tüm toplum ile halkın güvenlik ve istikrarıydı" dedi. Erdoğan, Türkiye'de Musevilerle diğer Türk vatandaşlarının kardeş olduklarını ve aynı aileye mensup olduklarını ve birbirleri arasında yüzyıllık bir uyum bulunduğunu kaydederek, "Ne zaman biri zarar görse diğerleri de acı çeker. Modern Batı dünyası bunu örnek almalıdır" dedi. "Batı ülkelerinin terörizme karşı politikalarını yeniden gözden geçirmesi gerektiğini ve Türkiye'nin terörizme karşı ortak bir platform oluşturulması amacıyla daha önce yapmış olduğu çağrıya cevap vermeleri gerektiğine" dikkat çeken Erdoğan, Türkiye ile İsrail arasındaki siyasi, ekonomik, teknolojik, bilimsel ve askeri alanlardaki ilişkilerin her iki tarafın yararına gelişmeye devam edeceğini belirtti. Başbakan Erdoğan, İsrail'in de Türkiye gibi, demokratik prensiplere ve piyasa ekonomisine bağlı olduğunu kaydetti.”

Başbakan'ın saldırıların hedefi bağlamında 15-20 Kasım terör saldırılarına yönelik söylemleri “belirtti”, “dikkat çekti”, “kaydetti” gibi olumsuz kelimelerle dolaşıma sokulmuş ve gazetenin de Başbakan'ın bu söylemine katıldığı vurgulanmıştır. Böylece bu terör saldırılarının tüm insanlığa yönelik olduğu söylemini dolaşıma sokmuştur.

Gazetenin 16 Kasım tarihli “*Bombalı saldırı diyalog ortamını da hedefliyor*” adlı haberinde bombalı saldırıların toplumun huzurunu bozmaya yönelik olduğu vurgulanmaktadır. Haberde Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Başkanı Harun Tokak'ın, Kültürlerarası Diyalog Platformu Genel Koordinatörü Prof. Dr. Niyazi Öktem'in ve Katolik Ruhani Reisler Kurulu Genel Sekreteri ve Vatikan İstanbul Temsilcisi Monsenyör Georges Marovitch'in saldırının diyalog ortamını hedef aldığına ilişkin ifadelerini olumsuz ifadelerle dolaşıma sokulmuştur.

“İstanbul Şişli ve Beyoğlu'ndaki iki sinagoga düzenlenen bombalı saldırıların, toplumun huzurunu bozmayı da hedeflediği belirtildi. Dinler ve kültürler arası diyalog çalışmalarının zirveye çıktığı ve bir arada yaşama kültürünün geliştiği Ramazan ayında yaşanan saldırı, diyalog çalışmalarına öncülük edenler tarafından lanetlendi. İbadet yerleri saldırıya uğrayan Musevi cemaati ve hahambaşılık, geçen çarşamba günü, Neve Şalom Sinagogu'nda farklı dinlere mensup insanlara iftar yemeği vermişti. Türkiye'de diyalog çalışmalarına öncülük eden Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Başkanı Harun Tokak, saldırının insanların kendini daha fazla huzur ve güvende hissettikleri Ramazan ayında gerçekleşmesini dikkat çekici bulduğunu ifade etti. Tokak, “Ermeni ve Musevi cemaatinin Müslümanlara dönük iftarlar verdikleri, herkesin bir araya geldiği bir ayda yaşanan bu eylem çok anlamlı. Öyle anlaşılıyor ki, çok planlı ve programlı bir terörist saldırı ile karşı karşıyayız.” dedi. Dinler arası diyalog çalışmalarını kurumsal bir çerçeveye oturtan Kültürler Arası Diyalog Platformu Genel Koordinatörü Prof. Dr. Niyazi Öktem, bu tip olayların 'diyalog sürecini baltaladığı' tespitini yaptı. Öktem, “Bundan birkaç gün önce Neve Şalom Sinagogu'nun altında Müslümanlara yönelik iftar yemeği vardı. Bu derece gelişen bir kaynaşma ortamında, bu tür olaylar çok üzüntü verici.” diye konuştu. Sigagoglara düzenlenen saldırı Ermeni cemaati ve Katolik Ruhani Reisler Kurulu tarafından da kınandı, Ermeni Patriği Mesrobyan, saldırıyı duyduğunda şoke olduğunu ve çok üzüldüğünü ifade ederek, “Bunlar Türkiye'nin barış, diyalog ve istikrarına zarar veren olaylar. Kimin yaptığını henüz bilmiyoruz; ama yurtiçinden olduğuna inanmak istemiyorum.” ifadesini kullandı. Katolik Ruhani Reisler Kurulu Genel Sekreteri ve Vatikan İstanbul Temsilcisi Monsenyör Georges Marovitch, saldırıyı kınayarak, Türkiye diyalog konusunda son yıllarda önemli mesafeler aldı. Bu ülke artık birlikte yaşama lisanını konuşuyor. Ama birileri bunu hâlâ anlamıyor. ” diye konuştu. Süryani Katolik Patrik Vekili Korepiskopos Yusuf Sağ ise saldırıyı kınayarak, insanlara Allah tarafından verilen canların yine ancak O'nun izni ile alınabileceğini belirtti. Sağ, “Böyle bir olayı yaşamak son derece üzüntü verici.” dedi.”

Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Başkanı Harun Tokak'ın, Kùltürler Arası Diyalog Platformu Genel Koordinatörü Prof. Dr. Niyazi Öktem'in ve Katolik Ruhani Reisler Kurulu Genel Sekreteri ve Vatikan İstanbul Temsilcisi Monsenyör Georges Marovitch'in ifadelerinin haberleştirilmesinde şahısların unvanlarının vurgulanmasıyla terör olaylarının diyalog ortamını hedef aldığını sadece biz düşünmüyoruz, farklı kesimler hatta, Musevi vatandaşlarımız bile bizlerle aynı şekilde düşünüyor iması dolaşıma sokulmuştur.

Gazetenin 18 Kasım tarihli bir yazısında “*Emekli paşalar: Saldırıları hükümetin dış politikasını etkilemek için yapıldı*” başlığıyla verilen haberde emekli generallerin de saldırının hedef olarak hükümetin dış politikasını seçtiğine ilişkin görüşleri olumlayıcı ifadelerle dolaşıma sokmuştur.

“Emekli generaller, Beyoğlu ve Şişli'deki iki sinagoga yönelik bombalı saldırıların Türkiye'nin dış politikasını yönlendirme amaçlı olduğunu açıkladı. Emekli Korgeneral Yaşar Müjdecı, saldırıların sorumlusu olarak El Kaide'nin gösterilmesine: kuşkuyla yaklaşıyor. Müjdecı, ABD'ye Irak'ta yardımcı olduğu için Türkiye'yi cezalandırdığı savunulan El Kaide için, Madem öyle, bu örgüt Amerika'ya daha fazla yardımda bulunan İngiltere'yi niçin cezalandırmadı?” sorusunu yöneltiliyor. Emekli Tuğgeneral Adnan Tanrıverdi, 11 Eylül'e benzettiği saldırının istihbarat örgütlerinin desteği olmadan gerçekleştirilemeyeceğine dikkat çekiyor” dedi

Böylece gazete kendi akredite kaynağının söylemlerine dayanarak saldırıların hedefinin ülkenin dış politikası olduğuna dair görüşlerini dolaşıma sokmuştur.

Gazetenin “*Guardian 1300 yıllık hoşgörü tehdit mi ediliyor*”(18 Kasım), “*Gelişmiş ülkeler ligine çıkma eşiğindedeyken*”(21 Kasım), “*Ak parti: Saldırının diğer bir hedefi de hükümet*”(21 Kasım), “*Ekonomi iyiye giderken bombalar tesadüf değil*”(21 Kasım), “*Demokratikleşme yolundaki Türkiye'ye terörle darbe, vurulmak isteniyor*”(22 Kasım), “*Bakan Gül: Modern dünya ile uyum içinde olmamız*

bazılarını rahatsız etti”(22 Kasım), “İstanbul niçin bombalandı?”(21 Kasım) ve “Türkiye'nin hedef seçilmesi bilinçli tercih” (21 Kasım) haberlerinde saldırıların ülkede yüzyıllardır var olan hoşgörü ve diyalog ortamını hedef aldığı, ekonomisini düzelten, demokratik adımlar atan ve modern dünya ile entegre olmaya çalışan ve bunda da nispeten başarılı olan Türkiye'nin hedef seçilmesinin çok bilinçli olduğu temaları vurgulanmıştır.

Cumhuriyet gazetesinin terör saldırılarının hedefinin *“laik Türkiye”*, Hürriyet gazetesinin *“Türkiye'nin istikrarı ve tüm insanlık”* olarak görmesi, Zaman gazetesinin ise saldırıların hedefi olarak *“diyalog ortamı”*, *“İslam'ın evrensel çağrısı”* ve *“hükümetin politikaları”* benimsemiş ve haber yapımında kullanılmış olması farklı ideolojik duruşlara sahip bu gazetelerin terör haberlerini sunumlarında da farklılıklar oluşturduğunu göstermektedir.

2.2.3. Saldırıların Karşısında Hükümetin Yetersiz Kalışı / İstihbarat Zafiyeti

15 Kasım sinagog saldırılarından 60 saat gibi çok kısa bir süre içerisinde Emniyet birimlerinin kanlı eylemde patlayıcı yüklü kamyonetleri kullanan: Mesut Çabuk ve Gökhan Elaltuntaş, işbirlikçileri Azad Ekinci ve Feridun Uğurlu'yu tespit etti. Bunlarla birlikte Şişli'deki sinagog saldırısında kullanılan kamyoneti sağlayan Feridun Uğurlu'nun eylemden 19 gün önce Dubai'ye kaçtıklarını belirledi. Polis beklenmeyen bu saldırıların karşısında şaşkınlığını atıp faileri yakalamada gösterdiği hız ve başarı farklı kesimler tarafından olumlu ve takdire şayan karşılanırken bir

kısım tarafından ise saldırılar olmadan önce saldırı istihbaratının alınamamış olması “istihbarat zafiyeti” ve “yönetimin yetersizliği” olarak yorumlandı.

İstanbul Emniyet Müdürü Celalettin Cerrah’ın 20 Kasım’da İngiltere Başkonsolosluğu ve HSBC Bankalarına yönelik gerçekleştirilen patlamalarda şehit olan iki polis memurunun cenaze töreninde yaptığı konuşmada, *“Uzantılarını da takip ettik. Ancak sorumsuzca davranan medya ve basınımız, failleri maalesef deklare ettiler, uzantılarını da deklare ettiler. Eğer sorumsuzluk olmasaydı, şu anda bu şehitlerimiz burada yatmıyordu, şehit vermeyecektik, 27 vatandaşımız ölmeyecekti. Ancak sorumsuz yapılan bu yayımlar, özgür basın adına, maalesef 27 vatandaşımızın şehit olmasına sebep olmuştur. Yakalamak üzereydik, takip etmek üzereydik. Şu anda buradaki şehitlerimize tören yapmıyor olacaktık”* açıklamalarında bulunması polisle basın organları arasında ufak çaplı bir gerilime neden oldu.

Cumhuriyet gazetesinin 19 Kasım’da *“Ağır İhmal”* başlığıyla verdiği haberde *“şeriatçı örgüt operasyonlarının bıçak gibi kesilmesi saldırıya zemin hazırladı”* ifadelerine yer verilmiştir.

“AKP’nin bir yıllık iktidarına bakıldığında radikal dinci örgütlere yönelik operasyonlarda önemli bir gevşeme olduğu gözleniyor. İslamcı basının zaaf içinde olmakla suçladığı Emniyet yetkilileri ile valilerin büyük bir kısmının AKP döneminde değiştirilmesinin terör örgütlerine yaradığı savunuluyor. “

Gazete saldırıların sebebi olarak AKP hükümetinin ‘dinci örgütlere’ yönelik yaptığı operasyonları azaltması ve terörle mücadele alanında tecrübe sahibi olmayan Vali ve Emniyet Müdürlerini görevlendirilmesi olarak göstermiş, *“İslamcı basının*

zaaf içinde olmakla suçladığı” ifadesiyle de “bu şekilde düşünen sadece biz değiliz İslamcı Basın bile bu şekilde düşünüyor” imasında bulunarak kendi ideolojisini dolaşıma sokmuştur.

Gazetede 20 Kasım tarihli bir diğer haberde İçişleri eski Bakanı Sadettin Tantan’ın saldırılara yönelik değerlendirmeleri “*Terör arşivi yok ediliyor*” başlığı altında verilmektedir.

“Sinagoglara yönelik saldırılara ilişkin hükümetin yaklaşımını eleştiren eski İçişleri Bakanı Tantan, örgütsel ortam açısından Türkiye’de en verimli dönemin yaşandığını söyledi. Tantan “devlet ve toplum korumasız bırakıldı. Artık Polis teknik olarak hiçbir şey yapamıyor. Türkiye’de güven ortamı bulunmuyor dedi” Yurt Partisi Genel Başkanı Tantan “AKP hükümetinin terörle mücadelede yapılmaması gerekenleri yaptığını vurgulayarak, Türkiye’nin ulusal güvenliğinin korunup geliştirilmesi için oluşturulan arşivin içinin boşaltıldığını söyledi. Dinci örgütlere yönelik operasyonlarda suça karışanların yakalandığını anlatan Tantan “Bunların yerlerini de sempatanlar doldurdu ve aktif hale geldiler” dedi.

Gazete kendisine referans olarak bir dönem terörle ve yolsuzlukla mücadele konusunda yaptığı operasyonlarla tanınan Sadettin Tantan’ı seçerek ve değerlendirmelerini vurgulu olarak haberleştirmiş, böylelikle saldırılar karşısında yönetimin yetersiz kaldığı görüşünü dolaşıma sokmuştur.

Gazete 21 Kasım tarihli bir diğer haberde Hükümetin olaylar karşısında yetersiz kaldığı düşüncelerini “*Hükümet olayları göremedi*” başlığı altında vermektedir.

“Başbakan henüz sis perdesi aralanmayan sinagog saldırılarını hükümetine mesaj olarak değerlendirip ayağının altında ezdiğini açıklamasından 2 gün sonra ikinci saldırıların gelmesi AKP’nin terörün boyutu ve ciddiyetini göremediğini ortaya koydu. İçişleri Bakanı Aksu’nun sinagog eylemlerinin faillerinin belirlenmesinin “Türkiye’nin yüzünü ağarttığım” açıklamasının üzerinden 24 saat geçmeden dünkü 2 bombalı saldırının gerçekleşmesi istihbarat eksikliğinin boyutunu da gözler önüne serdi.”

Gazetenin 22 Kasım tarihli ve “*Birimler arasında koordinasyon sağlanmalı*” başlıklı haberinde Milli Güvenlik Kurulu toplantısında saldırıların ardından istihbarat sorunlarının açıkça ortaya çıktığı dile getirildiği, istihbarat kurumları arasındaki eşgüdüm eksikliğine dikkat çekildiği ve kurumlar arasındaki kopukluğun giderilmesi amacıyla bir alt koordinasyon birimi oluşturulmasına karar verildiği ifade edilmektedir.

Haberin devamında “MGK’da düşülen bu durumun *“istihbarat eksikliğinden kaynaklandığı saptaması yapıldı*” ifadesine yer verilerek bu konu ile ilgili gazetenin duruşu gösterilmiştir.

“Kurulda bu durumun istihbarat eksikliğinden kaynaklandığı saptaması yapıldı. Türkiye’de istihbarat eksikliğinin daha çok istihbarat kurumlarının bilgilerinin birleştirilememesinden kaynaklandığı dile getirilirken bu sorunun giderilmesi kararlaştırıldı. Bu amaçla, kurumlar arasındaki koordinasyonu sağlamakla görevli bir birimin oluşturulması benimsendi. Türkiye’nin terörde yeni bir tehditle karşı karşıya olduğu anlatılırken yeni durumla mücadele amacıyla bütün kurumların katılımıyla alt birimler oluşturulması benimsendi. Bu yöntemle, Türkiye’yi hedef alan uluslararası terör gruplarıyla daha etkili mücadele edilmesi amaçlanıyor. Teröre karşı alınacak önlemlerin altyapısını hükümet sağlayacak. Hükümetin bu konudaki eksiklikleri araştırıp kısa sürede gerekiyorsa yeni bir düzenleme yapma yoluna gideceği de öğrenildi. Hükümetin yapacağı çalışmalar bayram sonrasında ivedilikle gerçekleştirilmesi kararlaştırıldı.”

Gazetede aynı gün “*istihbaratta işbirliği yok*” başlığıyla verilen bir diğer haberde de istihbarat birimleri arasındaki koordinasyonsuzluk teması vurgulanmıştır.

Cumhuriyet gazetesinin 24 Kasım tarihli “*AKP içinde çelişki*” başlığıyla verdiği haberde CHP’li Öymen’in görüşlerine yer verilmiş, “*tüm uyarılar rağmen hükümetin topluma kazandırma yasasını çıkartarak cezaevindeki Hizbullah terör örgütlerini salıverdi bir yandan da saldırılar ile bağlantı olduğu iddiasıyla Hizbullah örgütü üyelerini aramakta, böylelikle AKP hükümeti kendisiyle*

çelişmektedir, ayrıca Türkiye içinde ciddi bir istihbarat kopukluğu vardır” ifadelerini kullanan Öymen’in demeci üzerinden haber inşa eden gazete hükümetin yetersizliği ve istihbarat eksikliği konularındaki söylemini dolaşıma sokmuştur.

Aynı şekilde aynı günkü baskısında Cumhuriyet gazetesi *“Hükümet yalpalıyor”* başlığıyla verdiği haberde CHP lideri Deniz BAYKAL’ın *“İstanbul'daki bombalı saldırıların çok iyi irdelenmesi gerekmektedir. Ancak hükümet gelişmelerin ayırında değil, yalpalıyor”* ifadelerine yer vermiştir.

“Türkiye Ortadoğu'daki kanlı denklemin bir parçası olma tehlikesiyle karşı karşıya. Başbakan Erdoğan 'Hizbullah' diyemiyor, terörün tanımıyla uğraşiyor. Eldeki bilgiler gösteriyor ki, bölgedeki terör örgütleri bizim ülkemizde işbirlikçi bulmuş. Bu çok düşündürücü bir gelişme. Yeniden uyarıyorum: Hükümet gelişmelerin sadece uluslararası boyutuna bakarak bu sorunu çözemez. Kırmızı çizgiler soldu, sarardı. Bununla birlikte Türk dış politikası da soldu sarardı. Amerika, bugün bölgede 'işgal gücü' olarak algılanıyor. Amerikalılar Türkiye'yi değil, Talabani'yi, Barzani'yi dinliyor. Geldiğimiz noktanın özeti budur. Türkiye'nin ABD ile ilişkileri son derece önemlidir ama dostluk yanlışlardan dönülmesini sağlamayı da gerektirir.”

Gazete *“Terör Denklemi ve AKP”* (2 Aralık 2003) ve *“İstihbarat bunalımı”* (3 Aralık 2003) başlıklarıyla verdiği haberlerde İstanbul'da bir hafta içinde 4 ayrı hedefe karşı gerçekleştirilen intihar saldırılarının ardından istihbarat konusunun gündeme oturduğunu, yaşanan sorunların koordinasyon bozukluğundan mı yoksa zaafıtan dolayımı yaşandığı hususunun hala netleşmediğini, İstanbul'da bombalar patlarken yurttaşların *“devlet neden haber alamadı”* sorusuyla ilgilendiği haber yapılmaktadır. Haberde suç istihbaratı, taktik istihbarat ve stratejik istihbarat konularında açılımlar getirilmiş ve istihbarat zafiyetinin boyutu ele alınmıştır.

“İstanbul'un göbeğinde bir hafta içinde 4 ayrı grubun çeşitli hedefleri cehenneme çevirmesinin yarattığı şok sürerken, herkes halen şu soruyu soruyor: "Devletin nasıl haberi olmadı?" Aslında olayı çözmeye çalışanlar bunun yanıtını kendilerince veriyor: "El Kaide'nin dünyadaki hiçbir eylemi bu kadar hızlı aydınlatılamamıştır." Sonra şöyle bir yaklaşım öne çıkarılıyor: "Devletin terörle mücadele konsepti değişmeli. İstanbul'u cehenneme çevirenler, 15 Kasım'dan önce terörist değillerdi!.." Bu değerlendirmenin

kökeninde, geçmişte Beyit El İmam (İmamlar Birliği) gibi terör eylemlerine bulaşmayan örgüt militanlarının devletin takibi dışında tutulması yatıyor. "Yani izlenmeyen insanlar her an her şeyi yapabilir!.." deniliyor. Örneğin, failer hareketleri sürekli izlenen Hizbullahçılar olsaydı eylemlerin belki önlenebileceği söyleniyor... İstihbarat tartışılırken daha çok ulusal kurumlarla sınırlandırılan "stratejik istihbarat" ve polise vurgu yapılan "taktik" yani "suç istihbaratı" sorgulanıyor. Bu sorgulama MGK'de da dillendirilen koordinasyon merkezi kurulması düşüncesini geri plana itiyor. "Çünkü" deniliyor: "Bilgi arşivlenecekse bir yerde toplanır. Oysa istihbaratın anında sentez edilmesi gerekir. Kimse bu sırada havuza istihbarat akıtmaz!.. Herkes kendi işini kendisi görür. Stratejik istihbaratta takip yapılır. Eylemcinin bazı uygulamaları büyük balık gelecek diye görmezden gelinbilir. Oysa taktik istihbaratta, birine tokat vuran kişiye anında müdahale gerekir." Aslında bu saptamalar yapılırken, stratejik istihbarat konusu eleştirinin ortasına oturtuluyor. Taktik istihbarat konusuna ise "İşte failleri saptadık, bazılarını yakaladık" anlamı yükleniyor. "

Cumhuriyet gazetesinde hükümete getirilen eleştirilerden bir tanesi de 10 Aralık tarihli *"Hükümet terör uzmanlarını pasif göreve atıyor"* başlığı altında sunulmaktadır. Haberde Diyarbakır, Gaziantep, Adana ve Hakkâri emniyet müdürlerini de kapsayan kararname hazırlığı *"sürgün ve pasifize etme girişimi"* olarak nitelendirilmektedir. Daha önceki dönemlerde liyakati terörle mücadele gibi önemli bir konuda görevlendirilmelerine yetmeyecek kişilerin kritik görevlere getirilmesinin hükümetin ideolojik kaygılarından ve emniyetteki kadrolaşma eğiliminden kaynaklandığının vurgulandığı haberde, saldırıların sebebinin de bu atamalar olduğu ima edilmek suretiyle hükümetin saldırı karşısında yetersizliği ve istihbarat zafiyeti içerisinde olduğu tezi güçlendirilmeye çalışılmaktadır.

"İstanbul'daki intihar saldırılarının ardından kamuoyunda en çok "istihbarat zaafı", "AKP'nin emniyetteki kadrolaşması" ve "Hizbullah'a yönelik operasyonların duraksadığı" konuşuldu. 10 binden fazla firari Hizbullahçının bulunamaması, 400 kadarının da Topluma Kazandırma Yasası'yla salıverilmesi tartışmaları körükledi. Tam bu dönemde hükümetin Hizbullah'a yönelik önemli operasyonlar yapan Diyarbakır, Gaziantep, Adana ve Hakkâri emniyet müdürlerini de kapsayan kararname hazırlığı öne çıktı. Bir yetkili, "Kelle koltukta mücadele ettik. Bu sürgün ve pasifize hareketidir, teamüllere de uymuyor" diye tepki gösterdi. 1984 yılından itibaren PKK ve stratejileri üzerine yoğunlaşan güvenlik birimleri, Güneydoğu'yu 1991'den itibaren kasıp kavuran Hizbullah karşısında etkin olmadı. Daha çok sol örgütler üzerine yoğunlaşan terör uzmanları, görülmemiş bir eylem stratejisi uygulayan Hizbullah ve onun militanlarının harekât tarzını çözmekte güçlük çekti, örgütün yapısını uzun süre deşifre edemedi. Örgütün eylemlerini arttırmasının ardından emniyet içinde bazı birimler Hizbullah üzerinde yoğunlaştırıldı. Ve sonuçta örgütü çökertme sürecini başlatan uzman bir grup oluştu. 17 Ocak 2000'de Hizbullah lideri Hüseyin Veliöğlu'nun öldürüldüğü, 60 kadar kentte yayılan, 5 bin kadar örgüt üyesinin ele geçirildiği operasyonların perde arkasında Güneydoğu'da görev yapan bu uzman ekip vardı. Onlardan biri olan Diyarbakır Emniyet Müdürü Gaffar Okkan, 26 tetikçinin ismini ve fotoğraflarını basına dağdıttuktan kısa süre sonra 5 polisle birlikte şehit edildi. Okkan'ın öldürülmesinin

ardından hükümet Malatya'da görev yapan Atilla Çınar'ı Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'ne atadı. Hizbullah konusunda deneyimli olan Çınar, Velioglu'na yönelik operasyonda etkin oldu, bölgede örgütün çok sayıda hücrelerini ortaya çıkardı. 2 yıl önce "Hizbullah bitti demek gaflettir" diye uyarılarda bulunan Çınar'ın Tokat'a atanması gündemde."

Cumhuriyet gazetesi, "hükümetin yetersizliği" ve "istihbarat zaafı" konularında; genel itibariyle saldırıların ortaya çıkması ve önceden haber alınmamasıyla ilgili olarak iktidarın geliştirdiği terörle mücadele politikalarını ve istihbarat konusundaki eksikliği üzerinden haberlerini inşa ederek hükümetin yetersizliği ve istihbarat zafiyeti konularındaki düşüncelerini dolaşıma sokmuştur.

Cumhuriyet gazetesinin ilk saldırıların yapıldığı 15 Kasım tarihinden itibaren hükümeti ve dolayısıyla istihbarat ağını eleştiren bir yaklaşım sergilediği görülürken Hürriyet gazetesi ilk günlerde Emniyet Birimlerinin ilk saldırının faillerini 60 saat gibi kısa bir süre içerisinde deşifre etmesi ve kamuoyuyla paylaşmasını haberleştirmiş ve Emniyet teşkilatının başarısını vurgulayan haberler yapmıştır. 20 Kasım İngiltere Başkonsolosluğu ve HSBC Bankasına yönelik gerçekleştirilen saldırılar sonrasında İstanbul Emniyet Müdürü Celalettin Cerrah'ın saldırılarda şehit olan iki polis memurunun cenazesinde basın'ı hedef alan suçlamalarıyla birlikte istihbarat konusundaki koordinasyonsuzluk ve hükümetin saldırılar karşısındaki yetersizliği bağlamında Cumhuriyet gazetesine paralel çizgide söylemlerini dolaşıma sokmuştur.

Hürriyet gazetesinin 19 Kasım tarihli ve "60 Saatte Çözüldü" başlıklı haberinde Emniyet güçlerinin saldırılar sonrasında faillerin yakalanması hususundaki başarısı şu şekilde haberleştirilmiştir.

“Sinagoglara düzenlenen bombalı intihar saldırılarındaki sır yumağını 60 saatte çözen polis, büyük bir başarıya imza attı. Kanlı eylemde patlayıcı yüklü kamyonetleri kullananlar belirlendi: Mesut Çabuk ve Gökhan Elaltuntaş. İşbirlikçileri ise Azad Ekinci ve Feridun Uğurlu. Bombalı iki araçtan birisini kullanan 23 yaşındaki Bingöl doğumlu Mesut Çabuk'un kimliği olay yerinde bulunan pasaporttan belirlendi. Bomba yüklü diğer kamyoneti de, yine Bingöl doğumlu Gökhan Elaltuntaş'ın kullandığı ortaya çıktı. Polis her iki olayda kullanılan kamyonetleri sahte kimlikle satın alan iki kişiyi de tespit etti. Şişli'deki sinagog saldırısında havaya uçan kamyoneti temin eden Azad Ekinci ile Neve Şalom'da infilak eden kamyoneti sağlayan Feridun Uğurlu'nun kanlı eylemden 19 gün önce 28 Ekim'de Dubai'ye kaçtukları öğrenildi.”

CHP İstanbul Milletvekili Hasan Fehmi Güneş'in saldırılar sonrasında İstihbarat birimlerini tebrik etmesi ve olayların aydınlatılmasında *“Türk istihbarat birimlerinin Avrupa düzeyinde bir yeterliliğe ulaştığını”* ifade etmesi 19 Kasım tarihinde *“CHP de başarıyı kutladı”* başlığında sunulmuştur.

“Grubu adına konuşan CHP İstanbul Milletvekili Hasan Fehmi Güneş de, olayla ilgili olarak güvenlik güçlerinin çok kısa sürede sağladığı başarıyı kutladıklarını bildirdi. Güneş, bu tür eylemlere karşı daha yeni daha ileri başarılar dilediklerini belirterek, Türkiye'nin de bu tür olayların aydınlatılmasında Avrupa düzeyinde bir yeterliliğe ulaştığını kaydetti. Güneş, bundan sonra da terör eylemlerinin nasıl önlendiğini konuşma imkânına sahip olmak istediklerini ifade etti.”

20 Kasım saldırılarıyla birlikte söylem değiştiren gazete *“Hizbullah'ı AKP affetti”*(21 Kasım) başlığıyla verdiği haberde AKP'nin CHP'nin karşı çıktığı *“eve dönüş yasasını”* çıkartarak Hizbullah terör örgütü üyelerinin serbest kalmasına neden olduğu ve saldırının bu teröristler tarafından gerçekleştirildiği imasında bulunarak AKP hükümetinin saldırıların gerçekleştirilmesindeki rolüne işaret etmiştir.

“Ortadoğu kökenli bir örgüt olan Hizbullah'la ilk büyük mücadele İçişleri Bakanı Sadettin Tantan döneminde başladı. 2000 yılında 3.355 örgüt mensubu yakalandı. 2001'de 1.596, 2002'de ise 710 kişi yakalandı. AKP döneminde ise yakalananlar 200'ü bulmuyor. Acaba operasyonlarda bir gevşeme-yumuşama mı oldu? AKP'nin, CHP'nin tepkisine karşın çıkarttığı 'eve dönüş yasası'ndan yararlanan 100 kadar Hizbullah militanı dışarı çıktı; 400 kadarının da dilekçeleri inceleniyor.”

Hürriyet Gazetesi *“Emniyetin aczi Cerrah'in eseri değil mi?”*(22 Kasım), *“Terörle mücadelede sınıfta kalmak”*(25 Kasım) ve *“İstihbarat için koordinasyon modeli aranıyor”*(30 Kasım) başlıklı haberlerde Celalettin Cerrah'ın basına yönelik

suçlamaları eleştirilirken, terörle mücadele konusundaki yanlış görevlendirilmeleri ve başarısızlığı, Türkiye’de hali hazırda istihbarat toplayan muhtelif kurumların varlığı ve bu kurumlar arasındaki koordinasyon eksikliği, istihbarat birimleri arasındaki eşgüdümün sağlanabilmesi için yeni bir koordinasyon modeline ihtiyaç duyulduğu konuları üzerine haberler inşa edilmiştir.

Hürriyet gazetesinin, Cumhuriyet gazetesinin saldırılar sonrasındaki ilk günden itibaren hükümeti eleştiren yaklaşımından farklı olarak ikinci saldırı dalgasına (İngiltere Başkonsolosluğu ve HSBC Bankasına yönelik saldırılar) kadarki dönemde (15-20 Kasım arası) Hükümeti ve istihbarat birimlerini hedef alan ve eleştiren bir yaklaşımla haber oluşturmadığı ikinci dalga saldırılardan sonra Cumhuriyet Gazetesinin çizgisine yaklaştığı ve bu bağlamda haber yaptığı görülmüştür. Bu da Hürriyet gazetesinin daha önceki bölümlerde belirtildiği üzere dönemin konjonktürüne uygun haber yaptığını ortaya koyma açısından önem arz etmektedir.

Zaman gazetesinde ise İstanbul’da beş gün arayla gerçekleşen ve elli kişinin hayatını kaybettiği bu türden saldırıların önlenmesinin mümkün olduğu, ancak istihbarat birimlerinin 'zafiyet' gösterdiği ve saldırıların önceden haber alınamamasını Milli İstihbarat Teşkilatının vatandaşları fişleme izleme ve takip etme görevlerinden asli görevleriyle uğraşamamasından kaynaklığını ifade eden Milli İstihbarat Teşkilatı eski Daire Başkanı Mahir Kaynak’ın görüşleri “*istihbarat yine saldırıları önceden haber alamadı*” başlığıyla haberleştirilmiştir.

“Milli istihbarat Teşkilatı (MİT) eski Daire Başkanı Prof. Dr. Mahir Kaynak, İstanbul’da beş gün arayla gerçekleşen ve elli kişinin hayatını kaybettiği türden saldırıların önlenmesinin mümkün olduğunu, ancak istihbarat birimlerinin ‘zafiyet’ gösterdiğini söyledi. “MİT’in kurulduğu günden bu yana ‘vatandaşları fişleme, izleme ve takip’ gibi görevlerle uğraştığını ve bu yüzden dış istihbaratta başarısız olduğunu savunan Kaynak, “MİT asli görevlerim yerine getirebilseydi bu tür saldırılar asla gerçekleşmezdi.” dedi. MİT’in saldırıyı gerçekleştiren ‘tetikçilerin’ değil, saldırganları azmettiren ve ekipman sağlayan güçlerin peşinde olması gerektiğini kaydeden Kaynak şöyle konuştu: “Terörle mücadelede MİT son derece başarısız bir performans sergilemiştir. Bu uğurda can veren insanlara haksızlık etmek istemem, ancak terörün arkasındaki güçleri engelleyemez ve gereken önlemleri alamazsanız bu başarısız olduğunuzun göstergesidir. MİT burada maalesef Türkiye’ye verilmek istenen tüm mesajların yerine ulaşmasına katkı sağlamıştır ve hiçbirini engelleyememiştir. Yıllardır terör musibetiyle boğuşan Türkiye’nin gizli servisinin performansı bana göre başarısızdır.”

Haberde istihbarat eksikliğinden bahsederken Milli İstihbarat Teşkilatı üzerinden eleştirilerin getirilmesi ve emniyet ve diğer istihbarat birimlerinden bahsedilmemiş olması istihbarat alanındaki koordinasyon yetersizliğine dikkat çekme açısından ilgi çekici görülmektedir. Bununla birlikte haberde görüşlerine yer verilen kişinin eski görev unvanının akademik unvanıyla birlikte vurgulu bir şekilde verilmiş olması, görüşleri aktarılan kişinin bu konuda “otorite” olduğu imajını verebilmekte ve haberin inanılabilirliği arttırılmaktadır.

Gazetenin 26 Kasım tarihli baskısında “*MİT ile Emniyet, El Kaideyi takipte anlaşmazlığa düşmüş*” başlığı altında verilen haberde de istihbarat konusundaki koordinasyon eksikliğinden bahsedilmiş ve istihbarat ağının daha güçlü ve işleyişin daha sağlıklı olabilmesi için çözüm önerileri sunulmuştur. MİT ile Emniyet İstihbaratın saldırıları önceden haber almada yaşadığı zafiyetin aslında koordinasyon eksikliğinden kaynaklandığını, terörist saldırılarla ilgili önceden haber alamama durumunun ise istihbarat teşkilatlarının DHKP-C ve PKK terör örgütlerine yoğunlaştığı bir dönemde beklemediği bir kanattan gelmiş olmasına bağlanabileceği ifade edilmiştir.

“Milli istihbarat Teşkilatı (MİT) ve Emniyet istihbaratının İstanbul'da yaşanan bombalı saldırıları neden önceden haber alamadığı konusunda ilginç bir iddia ortaya atıldı. Haftalık haber yorum dergisi Aksiyon'da yer alan habere göre, MiT ve Emniyet istihbaratı, El Kaide'nin Türkiye bağlantılarını takip konusunda anlaşmazlığa düştü. Habere göre, Türkiye'deki El Kaide bağlantıları ile ilgili ilk bilgiler, 2002 yılının Nisan ayında polisin Bursa'da yaptığı bir operasyonla ele geçti. Ancak MiT, bu operasyonu görev alanına müdahale saydı. O tarihten itibaren polis El Kaide bağlantılı gruplar üzerinde çalışmadı.”

2.3. Karşıtlıklar / Dışlamalar

Haber söyleminde kurulan karşıtlıklar toplumsal yaşamda var olan karşıtlıkların haberlerde yeniden oluşturulmasıyla ilgilidir. Bu nedenle haberlerde oluşturulan karşıtlıklar toplumsal yaşamda var olan çelişkilerden kopuk veya ayrı değildir.

Haber söyleminde oluşan karşıtlıklarda taraflar hem kendi anlamlarını üretirler hem de dışladığı, anlamları ötekiyle birlikte tanımlayarak kendisini ona karşı konumlandırmış olur. Haber söyleminde kurulan karşıtlıkların kesin çizgilerle belirli olduğu, siyah ya da beyazın net bir şekilde tanımlandığı durumda ‘mükemmel ikili karşıtlık’ tan söz edilebilir. Fiske'nin belirttiği gibi “mutlak bir kategori olarak A tek başına var olamaz, varlığı B kategorisi ile yapısal ilişkisine bağlıdır: A kategorisinin anlamlı olmasının tek nedeni onun B kategorisi olmamasıdır.”⁹²

⁹² John Fiske, **İletişim Çalışmalarına Giriş**, Ankara, 1996, s.153.

15-20 Kasım İstanbul saldırılarıyla ilgili Cumhuriyet gazetesindeki haberlerinin analizi sonucu ortaya çıkan karşıtlıklar aşağıdaki gibidir.

Biz

Onlar

Cumhuriyetçi

Şeriatçı

İslamcı

Radikal İslamcı

Çağdaş

Gerici

Cinayete karşı

Din Adına Cinayeti

Savunan

Hür basın

İslamcı basın

Yurttaş

Güruh

Bütünleştirici

Bölücü

Demokratik Cumhuriyet

Darülharp-Darüislam

Önyargısız

Önyargılı

Şeffaf

Takiyyeci

Hürriyet gazetesindeki saldırılarla ilgili haberlerin analizinde ortaya çıkan karşıtlıklar ise şu şekildedir.

Biz

Cumhuriyetçi

Adil

Gelişmelere duyarlı

Terörle mücadele çağrısı yapan

Koordineli

Samimi

Hür basın

Teröre karşı olan

Eşitlikçi

Modern eğitim

Aydın

Onlar

İslamcı

Adaletsiz

Gözü kör

Cihat çağrısı yapan

Koordinesiz

Samimiyetsiz

İslamcı basın

Teröre davetiye çıkaran

Çifte standartçı

Şeriatçı eğitim

Körü körüne İnanan

İlkeli

İlkesiz

Medeni dünya

Gerici toplum

Entelektüel yazarlar

İslamcı yazarlar

Zaman gazetesi de 15-20 Kasım İstanbul saldırıları bağlamında kendi karşıtlıklarını üretmiş ve dolaşıma sokmuştur. Gazetenin haberlerinin analizi sonucu ortaya çıkan karşıtlıklar şu şekildedir;

Biz

Onlar

Demokrasi isteyenler

Darbe ve kaos isteyenler

Sağduyulular

Provokatörler

Vatansever

İşbirlikçi

Medeniyetlerarası diyalog yanlısı

İletişime kapalı

Güçlü ve istikrarlı Türkiye isteyenler

Ülkeyi bölmek isteyenler

Vicdanlı

Allah korkusu olmayanlar

Dindar

Dine zarar veren

Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazetelerinin haberlerinde, 15-20 Kasım terör saldırıları yukarıda belirtilen karşıtlıklar bağlamında bu kavramlar içerisinden kurularak dolaşıma sokulmuştur. Bu saldırılar bağlamında gazete haberlerinde tanımlama çabalarında farklı yaklaşımlar göze çarpmaktadır.

Cumhuriyet gazetesinde haberlerin büyük bir kısmının *cumhuriyetçi/şeriatçı* karşıtlığının kurulduğu ve gazetenin kendilerini çağdaş “*onları*” ise gerici gördüğü şeklindeki haberlere yer verdiği görülmektedir.

Hürriyet gazetesinin karşıtlıklarını Cumhuriyet gazetesine yakın bir çizgide kurmaya çalıştığı görülmektedir. Cumhuriyet gazetesinden farklı olarak *teröre karşı olan/teröre davetiye çıkaran* karşıtlığının kurulması dikkat çekicidir.

Zaman gazetesinde kurulan *demokrasi isteyenler/darbe ve kaos isteyenler* karşıtlığı ise toplumsal bir kaygının olaya eklenmesi olarak değerlendirilebilir. Gazete karşıtlığını yapılan bu saldırıları demokratik cumhuriyeti hazmedemeyen, darbe ve kaos ortamı oluşturarak ülkenin istikrarını bozmak isteyen bir grup tarafından planlandığı tezi üzerine kurmaktadır.

Oluşturulan bu karşıtlıkla demokrasiyi isteyenler/benimseyenler tarafından kabul edilemez bir sonuç olan askeri darbeye vurgu yapılmaktadır. Gazetede yapılan birçok haberde bu vurgunun ön plana çıktığı görülmektedir. Bu noktada *güçlü ve istikrarlı Türkiye isteyenler/ülkeyi bölmek isteyenler, vatanseverler/işbirlikçiler* gazetenin kurduğu benzer karşıtlıklardandır.

Zaman gazetesinde dikkat çeken bir diğer karşıtlık ise *sağduyulu/provokatör* karşıtlığıdır. Gazete saldırılar karşısında sağduyulu davranma gerekliliğini vurgulamış, saldırıların iç veya dış mihraklar tarafından gerçekleştirilen provokatif bir eylem olduğu ve bu eylem sonucunda ülkeyi yıkmak isteyen provokatörlerin planlarını uygulamaya soktukları haberleriyle belirtilen karşıtlık kurulmaya çalışılmıştır.

İncelenen haberlerde “*şeriatçı saldırı*” tanımlamasının yapıldığı Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinde *laik/İslamcı(şeriatçı)* karşıtlığının kurulmaya çalışıldığı dikkat çekmektedir. Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinde kurulan karşıtlıklardan bir diğeri de *hür basın/İslamcı basın* karşıtlığıdır. Bu iki gazetede kurulan bu karşıtlıkların Zaman gazetesinde kurulmamış olması bizleri bunun gazetelerin ideolojik konumlanışına bağlı olduğu sonucuna götürmektedir. Nitekim Zaman gazetesinde “*İslamcı kesimin*” taraf olduğu bir karşıtlığın oluşturulmamaya çalışıldığı görülmektedir.

2.4. Eğretilmeler / Düzdeğişmeceler

Eğretilme (metafor) ve düzdeğişmece (metanomi) haberlerin sözel ve görüntülü metinlerinde sıklıkla kullanılan anlam iletme biçimleridir.

Bilinmeyen bir şeyi bilinen bir şey açısından ifade etme anlamına gelen Eğretilme iki şey arasında ilişki benzer yanların ortaya konulmasıyla sunulur.

Bu ilişkinin bildirilmesi aşamasında “*gibi*” ve “*kadar*” edatları sıklıkla kullanılır.

Düzdeğişmece daha çok çağrışıma dayalı ilişkilerin kurulmasında kullanılır. Bir düşünceyi çağrıştırmak ya da bir nesneyi temsil etmek için çağrışımlı ayrıntı ya da kavram kullanılarak, parça bütünü yerine bütün de parçanın gerine geçecek şekilde anlamlar oluşturulur. Verili bir nesne, hem eğretilmeli hem düzdeğişmeceli anlam taşıyabildiğinden, bu ikisini birbirine karışmış, birbirinin yerine kullanmış olarak görmek olanaklıdır. "Düzdeğişmeceler, betimsel olarak işlenir. Temsil ettikleri şeyin parçasıdır. Televizyondaki cinayet dizilerinin kentsel mekânları düzdeğişmecelerdir. Fotoğraflanan sokak, sokağın kendisini temsil etmekten çok, belirli bir tür kent yaşamını, kenar mahallelerdeki sefaleti, şehir banliyölerindeki namusluluğu veya şehir merkezindeki karmaşıklığı anlatan bir düzdeğişmecedir."⁹³

Düzdeğişmeceler gerçekliğin oldukça etkili aktarıcılarıdır. Çünkü belirtisel olarak islerler. Temsil ettikleri şeyin parçasıdır. Düzdeğişmeceyi doğal, belirtisel göstergeden ayıran şey düzdeğişmecede keyfi bir seçimin söz konusu olmasıdır. Bu seçimin keyfiliği genelde, gizlenir ya da en azından görmezden gelinir, düzdeğişmece doğal bir belirtisel gösterge gibi görülür, dolayısıyla “*sorgulanmasına gerek olmayan*” “*gerçek*” statüsüne sahip olur. Tüm haber filmleri düzdeğişmecelerdir ve hepsinde bu tür keyfi seçimler söz konusudur.⁹⁴

Cumhuriyet gazetesinde Kurulan Eğretileme ve Düzdeğişmeceler şu şekildedir.

⁹³J.Fiske, **a.g.e.** s.127

⁹⁴ J. Fiske, **a.g.e.** s. 128

Timsah gözyaşları *İşaret ettiği* Saldırlardan sonra batının
Türkiye'ye taziye mesajı göndermesi

Barış ve hoşgörü yürüyüşü “ “ Sivil toplum örgütlerinin saldırıyı
kınamak için yaptıkları yürüyüş

Örgüt operasyonlarının “ “ AKP iktidarında örgüte yönelik
bıçak gibi kesilmesi operasyonların yapılmaması

İslami terörü perdeleme “ “ “İslamcı Basın” organlarının
çabası saldırının motiflerini farklı gösterme
gayretleri

Saldırının taşeronu “ “ Saldırını başka örgütler adına yapan
örgüt: Hizbullah

Yargı ayaklar altında	“	“	Türkiye’de yargının hizmet edilmese de çok fazla mahsuru olmayacak bir alan olarak kabul edilmesi
Terör arşivi yok ediliyor	“	“	AKP hükümeti tarafından işin ehli olmayan kişilerin kritik noktalara getirilmesiyle terörle mücadelede düşülen zafiyet
Cennet düşüyle yaratılan cehennem	“	“	Şehit olup cennete gideceklerini düşünen militanların patlamalar sonucu oluşturduğu cehenneme benzer tablo
Bölücü örgütler	“	“	Ülkeyi bölme saikli terör örgütleri (PKK)
Zincirleme kaos	“	“	15 ve 20 Kasım saldırılarının ardına oluşturduğu panik ortamı

Tek vücut olmak	“	“	Saldırıları sonrasında korku ve paniğe kapılmadan toplum olarak birlikteliği korumak
Savaş alanı	“	“	Patlamalar sonrasında yıkılıp harabeye dönen binaların oluşturduğu görüntü
Taş fırtınasıyla gelen ölüm	“	“	Patlamalar sonrasında etrafa saçılan parçaların ölüme sebebiyet vermesi
Radikal İslam küreselleşiyor	“	“	İslam motifli terör örgütleri dünyanın her bölgesinde eylem yapıyor
El Kaide Türkiye tabusunu kaldırdı	“	“	Şimdiye kadar Türkiye’de eylem yapmayan el kaide Terör örgütünün bu alışkanlığından vazgeçti ve eylem yaptı
Türkiye cephe seçildi	“	“	El kaide terör örgütünün “cihad” ettiği ülkeler arasına Türkiye de katıldı

Bombalara karşı sessiz çığılık	“	“	Sivil toplum örgütlerinin terör ve şiddeti kınamak amacıyla gerçekleştirdikleri yürüyüş
Hizbullah fedaileri	“	“	Hizbullah terör örgütü adına her şeyi yapabilecek kişiler
Hükümet elini uzatmadı	“	“	Hükümet saldırılar sonrasında zarar gören yurttaşların zararlarını karşılamadı
Türkiye terör kısılcacında	“	“	Ülke terör örgütleri ve militanları tarafından hedef konuma getirildi
Hükümet yalpalıyor	“	“	Hükümet saldırılar karşısında ne yapacağını şaşırılmış halde
İslamcı getto	“	“	Saldırıları düzenleyen teröristlerin yaşadığı Kartal Kavaklı Mahallesi
El Kaide hücresi	“	“	El kaidenin Türkiye yapılanması

İstihbarat Bunalımı	“	“	Saldırıları karşısında koordinasyon eksikliğiyle sağlıklı istihbarat üretemeyen Türk İstihbarat Kuruluşlarının düştüğü durum
Askerden sert uyarı	“	“	Saldırıları karşısında “İslamcı terör” kavramını kullanmayan ve bu ifadenin kanına dokunduğunu ifade eden Başbakan ve hükümetine askerden gelen uyarı
Beyin yıkanması	“	“	İnsanların dini hedefler doğrultusunda her şeyi yapacak şekilde güdülenmesi
Teröre davetiye çıkaranlar	“	“	AKP iktidarı
Köktendinciler	“	“	Saldırıları gerçekleştiren radikal İslamcılar
Tehlikenin kaynağı	“	“	AKP

İrtica terörü	“	“	“İslamcı terör” örgütlerince gerçekleştirilen terörist aktiviteler
Din adına cinayeti savunanlar	“	“	“İslamcı teröristler”
Kara nokta	“	“	İstihbaratta eşgüdüm eksikliği sebebiyle oluşan zafiyet
İrtica batağının zehirli çiçekleri	“	“	“İslamcı teröristler”
Kan gölüne çevirmek	“	“	El Kaide terör örgütünün yaptığı saldırılarla çok sayıda insanın canına kıyması

15-20 Kasım İstanbul saldırılarıyla ilgili Hürriyet gazetesinde kullanılan eğritileme ve düzdeğişmeceler ise şu şekildedir.

Din adına cinayeti savunanlar	<i>İşaret ettiği</i>	“İslamcı teröristler”	
Küresel terör şemsiyesi	“	“	Terör örgütlerinin dünyanın farklı bölgelerini kaplayacak şekilde

faaliyet göstermesi

Köktendinciler	“	“	Saldırıları gerçekleştiren radikal İslamcılar
Başbakan sindiremiyor	“	“	Saldırıların “İslamcı terör” olarak tanımlanmasın Başbakan tarafından kabul edilmemesi
Terör çatlağı	“	“	Seçmen kitlesinin büyük bölümü İslami tabana dayanan AKP'nin, İstanbul'da onlarca kişinin yaşamını yitirmesine neden olan terör olaylarının İslami boyutunu kabullenmekte zorlanıyor olması
Tehlikenin kaynağı	“	“	AKP
Düğümü O çözecek	“	“	Yakalanan Hilmi Tuğluoğlu saldırının bilinmeyenleri ile ilgili önemli bilgiler verecek
İmparatorluk projesi	“	“	ABD ve İngiltere tarafından 11 Eylül sonrasında, "terörizmle karşı küresel savaş" ilanı ile başlatılan mücadele
Operasyonu vuran tartışma	“	“	Jandarmanın Emniyeti “saldırlardan önce uyardık” iddiası

Kavram kargaşası	“	“	Saldırıları adlandırmada kamuoyunun İslamcı terör, dinci terör, dini motifli terör kavramları arasında kalması
Mezar evler	“	“	Hizbullah terör örgütünün infaz ettiği kişileri gömdüğü/sakladığı evler
İslam'ın terörle imtihanı	“	“	15-20 Kasım İstanbul saldırıları
Duaya bomba	“	“	İki sinagoga bomba yüklü araçla saldırı
İkiz saldırı	“	“	Aynı anda iki ayrı hedefe (iki sinagoga) yönelik gerçekleştirilen saldırılar
Terörden çok çekmiş ülke	“	“	Türkiye
Sinagog kurbanları	“	“	15 Kasım'da 2 sinagoga yönelik yapılan saldırılarda hayatını kaybedenler

Terörle mücadelede sınıfta kalmak “ “ Güvenlik güçlerinin Terörist saldırıları haber almadaki zafiyeti

Türkiye'nin yörüngesi “ “ Türkiye'nin uygulamalarını demokrasi ve insan hakları çerçevesinde yapması

Zaman gazetesinde 15-20 Kasım İstanbul saldırılarıyla ilgili çıkan haberlerde kullanılan eğretileme ve düzdeğişmeceler şu şekildedir;

Diyalog ortamı *İşaret ettiği* Dinler ve kültürler arası olumlu ilişki

Türkiye'yi karartan eylem “ “ 15 Kasım sinagog saldırıları

Puslu havadan medet umanlar “ “ Saldırıyı düzenleyenler

Yüzümüzün ağarması “ “ Sinagog saldırıları sonrasında emniyet güçlerinin failleri tespit etmiş olması

Ellerin teröre karşı birleşmesi	“	“	Türkiye'nin huzurunu bozmak isteyen kirli ellere inat, Kadir gecesinde dua etmek
Can pazarı	“	“	Saldırıları sonrası birçok kişinin hayatını kaybettiği ve herkesin panik şekilde canını kurtarmaya çalıştığı ortam
Mesajı ayaklar altına almak	“	“	Terör saldırısının vermek istediği mesajı görmezden gelmek, önemsememek
Bush, Blair ve Şaron eksenini	“	“	ABD, İngiltere ve İsrail ülke liderlerinin uluslararası politikaları
Saldırının hedefi	“	“	AKP Hükümeti
Terörün ekmeğine yağ sürmek	“	“	Paniğe kapılmak
Teröre pirim vermek	“	“	UEFA'nın İstanbul'u güvensiz bir şehir olarak Avrupa Şampiyonlar Ligi'nde Galatasaray ve Beşiktaş'ın kendi sahasında yapması gereken

maçları tarafsız sahaya alma kararı

Gelişmiş ülkeler ligi	“	“	Avrupa Birliği
Faili meçhul savaş ilanı	“	“	15-20 Kasım terör saldırıları
Halka karşı psikolojik harp	“	“	15-20 Kasım terör saldırıları
Kara propaganda	“	“	15-20 Kasım terör saldırıları
Terörden nemalanan	“	“	CHP lideri Baykal
Terör travması	“	“	Patlamaların olduğu bölgeye en yakın hastanesinde çalışan doktorların yaşadığı şok
Terörün paratoneri	“	“	ABD

Terörün çaresi	“	“	İslam
Sapkın Dinci terör	“	“	15-20 Kasım İstanbul terör olayları
Emniyetin diplomasi atağı	“	“	UEFA'nın, Türkiye'nin futbol müsabakaları oynamaya uygun olmadığı yönündeki kararı ile Türkiye aleyhine oluşturulmak istenen olumsuz durumun önüne geçilmesi için Ankara Emniyet'inin harekete geçmesi
Teröre ses vermek	“	“	UEFA'nın İstanbul'u güvensiz bir şehir bularak Galatasaray ve Beşiktaş'ın Juventus ve Chelsea maçlarının tarafsız sahada oynanmasına ilişkin karar vermesi

Cumhuriyet gazetesinin haberlerinde kullanılan eğrileme ve düzdeğişmeceler, saldırıların hedefinin laik cumhuriyet olduğu, Türkiye'yi karanlığa çekmek isteyen *gericilerin* bir planı olduğu, saldırılar karşısında iktidarın yetersiz kaldığı ve *yalpaladığı* anlamlarının üretilmesinde önemli bir işlev görmektedir. “*Teröre davetiye çıkaranlar*” ve “*tehlikenin kaynağı*” gibi kavramlar iktidarı işaret ederken, “*İslamcı getto*”, “*el kaide hücresi*” ve “*din adına cinayeti savunanlar*” eylemi gerçekleştiren teröristleri betimlemektedir.

Hürriyet gazetesinin haberlerinde kullanılan “köktendinciler”, “teröre davetiye çıkaranlar” ve “tehlikenin kaynağı” gibi eğretileme ve düzdeğişmeceler iktidarı ve saldırıyı düzenleyenleri işaret ederken “İslam’ın terörle imtihanı” ise terörist saldırıları işaret etmektedir.

Zaman gazetesinde ise “faily meçhul savaş ilanı”, “sapkın dinci terör”, “kara propaganda” ve “Türkiye’yi karartan eylem” 15-20 Kasım İstanbul saldırılarını betimlerken, iktidar, Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinde işaret edildiği gibi saldırıların nedeni veya kaynağı değil, “saldırıların hedefi” olarak betimlenmiştir. Bu noktada Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinin haberlerinde kurulan eğretileme ve düzdeğişmecelerdeki benzerlikler bu iki gazetenin 15-20 Kasım saldırılarının birbirlerine yakın çizgide haberleştirildiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Zaman gazetesi ise farklı ideolojik konumlanışından ötürü saldırıları bu iki gazeteden farklı olarak betimlemiştir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Dünya tarihinde, terörden en fazla etkilenen, jeostratejik, jeopolitik ve jeoekonomik açılardan önemli bir konuma sahip olan Türkiye, yıllarca ülkede yaşanan terör olayları istikrarsızlıklar, üretimin artırılmasına yönelik yatırımlara ağırlık verilememesi ve bütçesinin önemli bir bölümünün terör olaylarının önlenmesi amacıyla harcanması sonucunda kalkınmasını tamamlayamamıştır.⁹⁵

Özellikle 2. Dünya Savaşı sonrasında değişen dünya dengeleri ve uluslararası ilişkilerdeki farklılaşmalar sonucunda sıcak savaşlar, yerini soğuk savaş metotlarına bırakmıştır. Soğuk savaşın gereği olarak ortaya çıkan psikolojik savaş da, vazgeçilmez bir unsuru olan terör kavramını beraberinde getirmiştir.

Daha sonra karşımıza uluslararası terör ve küresel terör kavramları çıkmıştır. Uluslararası sistem bu şekilde gelişirken, önce anarşizm olan terör de kendisine göre gelişmeler göstermiştir. Anarşizm önce felsefi bir akım olarak ortaya çıkmıştır. Daha sonra bu felsefi yönünü yitirerek değişik ideolojiler için bir araç durumuna dönüşmüştür. Bu aşamadan sonra anarşizm, artık terörizm olarak anılmaya başlanmıştır. Uluslararası sistem de özellikle iki kutupluluk döneminde süper güçlerin birer dış politika aracı haline gelmiştir.

Terörizm üzerinde uluslararası bir uzlaşma bulunmamaktadır. Çünkü devletlerin ideolojik bakış açılarına göre terörizme yaklaşımları farklılık göstermektedir. Bir kısım ülkeler tarafından terörizm olarak nitelendirilen olaylar,

⁹⁵Ercan Uygur, **Terörün Ekonomik yapıya Etkileri**, Dünyada ve Türkiye’de Terör Konferansı Bildirileri, TCMB Yayınları, Ankara 2002, s. 119.

diğer dünya ülkeleri tarafından farklı algılanabilmektedir. Süper devletler kendi çıkarlarına ters düşen durumları kolaylıkla terörizm olarak değerlendirirken, kendilerinin yaptığı veya yönlendirdiği hareketleri böyle tanımlamamaktadırlar. Kısaca kendilerine dokunan bir konuda hemen terörizm damgasını vurmaktadırlar. Fakat aynı aleti kendileri de kullanmaktadırlar. Bu açıdan terörizmin, dünya gündeminde uzun süre kalacağı söylenebilir.⁹⁶

Türkiye üzerinde dünya güç dengesini etkileyecek tarzda çok yönlü ve sürekli çıkar ve güç çatışmalarına sahne olan hassas bir coğrafi konuma sahip bulunmaktadır.

Asya ile Avrupa'yı, doğu ile batıyı kuzey ile güneyi birbirine bağlayan bir köprü niteliğinde olması ve sıcak bölge Ortadoğu'nun hemen yakınında bulunması Türkiye'yi uluslararası arenada çok önemli bir yere sahip kılmıştır. Ülkenin stratejik konumu ve diğer tüm özellikleri O'na dünya güç merkezleri için mutlak kontrol ve elde bulundurulması gerekli bir hedef olma özelliği kazandırmıştır.

Ülkenin bölgesel konum itibarıyla "*Tehlike Kuşağı*" içerisinde olması tarihsel süreç içerisinde güç odaklarının birçok ulusu etkileyecek tarzda tehditler üretmesini beraberinde getirmiştir.

Günümüzün reddedilemez bir gerçekliği olan terör olgusunun, terörün hedefi olanlarla terörü kullananlar arasında ortaya çıkan uzlaşmaz çelişki nedeniyle, uluslararası ölçekte geniş bir katılımın sağlandığı, ortak bir

⁹⁶Ali Kuyaksil, **Uluslararası Sistem ve Terör**, I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler 27-28-29 Mart 2000 Elazığ, s. 589.

tanımlaması yapılamamaktadır. Ne yazık ki bugün, uluslararası arenada, “benim” teröristim kötüdür, “ötekinkini” iyidir anlayışı ortak terör tanımlamasının yapılmasının önündeki en büyük engeldir. Son yıllarda ise, terörizm tanımlamasının yapılması ve bu konuda ortak bir karar alınması yönündeki uğraşlar, özellikle 11 Eylül sonrasında Birleşmiş Milletler tarafından ortaya konulan çabalar çerçevesinde yoğunlaşmıştır ve bu gelişme de uluslararası bağlamda terör mücadelesi bakımından önemli bir adımdır.⁹⁷

Ne Türkiye’de ne de dünyada terör kavramının tanımı ve kapsamında bir görüş birliği bulunmamaktadır. Bir ülkeye göre terörist olan diğer bir ülkeye göre “gerilla”, “bağımsızlık savaşçısı” veya “mücahit” olabilmektedir. Bu kavramların ülkeler tarafından nasıl kabul gördüğünü ülkelerin dış politikaları belirlemektedir. Bu da karşımıza benim teröristim senin teröristin kavramlarını çıkarmaktadır.

Bunun yanında “İslamcı terörist”, “şeriatçı terörist”, “İslami terör” gibi toplumun tüm kesimleri tarafından kabul görmeyen ancak son dönemlerde sıklıkla görmeye alıştığımız bu kavramların hangi kesimler tarafından benimsendiği hangi kesimler tarafından da dışlandığı çalışmanın ilgili bölümünde ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu noktada dini motiflerle terör faaliyetleri içerisinde bulunanların tanımlanmasında “Dini motifli terör örgütü” ifadesinin İslam kelimesinin terörle birlikte anılması noktasında hassasiyet gösterenler ve “dinci örgüt” ve “İslamcı örgüt” kavramlarını benimseyenler için ortak kullanılabilir bir ifade olduğu değerlendirilmektedir.

⁹⁷ Murat Özgen, **Terörle Mücadelede Medya ve Halkla İlişkiler Faaliyetinin Önemi**, s.32.

Gazetelerin ideolojik konumlanması, haberlerin seçimini ve yansıtılışını etkilemektedir. Farklı ideolojilere sahip olan gazetelerdeki terör haberlerinin yansıtılış biçimi farklı olabilmektedir. Cumhuriyet ve Hürriyet gazeteleri için saldırılar, yıllardır laik Türkiye Cumhuriyetini yıkmak için mücadele eden “irticacı kesim”in İslam ve şeriat kurallarının yeniden tesisi adına gerçekleştirmiş olduğu “İslamcı terör” saldırılarını ifade ederken Zaman gazetesi “şeriatçı terör”, “İslamcı terör” kavramlarını kesinlikle kullanmamış, bu kavramların terörist saldırıların amacına açıklamaya yönelik yanlış kavramlar olduğu yönünde haberler yapılmıştır. İslam’ın kesinlikle teröre izin vermeyeceği sıklıkla vurgulandığı haberlerde Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinin benimsediği kavramlar dışlanmıştır.

Bu noktada Cumhuriyet ve Zaman gazetelerinin ideolojik konumlanışlarının yaptıkları habere ne oranda etki ettiği açıklıkla görülmektedir. Popüler değerleri temsil eden Hürriyet gazetesi ise ideolojik konumlanış olarak Cumhuriyet gazetesine daha yakın bir duruş sergilemekte ve bunu da yaptığı haberlerle göstermektedir.

Haber yapımındaki farklılıkların gösterilmesi noktasında Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinin saldırıların hedefi olarak “laik Türkiye” ve “Türkiye’nin istikrarı”, Zaman gazetesi açısından ise; “diyalog ortamı”, “İslam’ın evrensel çağrısı” ve “hükümetin politikaları” görülmesi farklı ideolojik duruşa sahip gazetelerin haber yapımında da sahip oldukları ideolojileri ön plana çıkarttıklarına örnek teşkil etmektedir.

Terör örgütlerinin düzenledikleri eylemlerdeki amacı kullanılan şiddet neticesinde oluşan fiziksel zararın ortaya koyduğu etkiden daha ziyade, eylemin oluşturacağı yılgınlık, bezginlik, umutsuzluk, korku, şaşkınlık gibi psikolojik etkiler ile birlikte “*örgütün tanıtımı*”dır. Terörist eylemlerin eylem yapmada asıl maksadı bu eylem sonucu verdiği mesajdır ve bunu da medya üzerinde gerçekleştirmektedir.

Haber ölçüleri çerçevesinde terör olaylarına bakıldığında medyanın bu olayları haber olarak değerlendirmemesi düşünülemez. Ancak bu noktada medya mensuplarına çok büyük görevler düşmektedir. Nitekim 15-20 Kasım İstanbul terör saldırılarında medyanın emniyet birimlerinin tahkikatını ayrıntılarıyla kamuoyuyla paylaşması sonrasında İstanbul Emniyet Müdürü Celalettin Cerrah’ın medya’ya yönelik eleştirileriyle birlikte Polis-Medya ilişkileri gerilmiştir. Örgüt mensuplarının deşifreyonuna yönelik çalışmaların medya tarafından haber yapılmasının yanında, devam eden çatışmalar esnasında kamuoyunu bilgilendirme adına emniyeti zafiyete düşürecek yayınlar yapılması da emniyet güçlerinin çalışmalarını sekteye uğratabilecektir. Terörle mücadelenin salt polisiye tedbirlerle yapılabilmesi mümkün olmadığı gerçeğinden hareketle bu noktada medya mensuplarının üzerine düşen görevleri yerine getirmesi beklenmektedir.

Emniyet Birimlerinin halkın suçtan mağdur olmaması ve suçlarla ilgili almaları gereken önlemleri medya aracılığı ile halka duyurulması için polis medya ilişkilerinin olumlu ve iyi seviyede olmasında büyük fayda vardır. Özellikle de ülkemizdeki terörle mücadele alanında gerek polisin gerekse de bu çalışmaların

halka aktarılmasını sağlayan medyanın koordinasyon içerisinde çalışması önem arz etmektedir.

Haber verilirken, olayda devlet güçlerinin, güvenlik güçlerinin, halkın sağlık personelinin, olay yeri inceleme ekibinin, çevik kuvvet personelinin, yani o olay karşısında yer alan teröristin hedef aldığı kitle, halk devlet her kim var ise, onun hepsinin müşterek birlikte hareket ettiğinizi sergilemesi gerekmektedir.⁹⁸

Terörle mücadelenin birinci altın anahtarı, “hedefin küçültülmesi”⁹⁹, kesinlikle büyütülmemesidir.

Terörle mücadele kolektif bir şekilde uygulandığında ancak başarıya ulaşabilir. Bu mücadelede polis ve medya mensuplarına önemli görevler düşmektedir. Terörist eylemin vermek istediği mesaja karşılık olarak verilebilecek en güzel mesaj “birliktelik mesajı”dır.

⁹⁸ İhsan Bal, **Medya ve Polis**, 29 Nisan 2003 tarihli RTÜK EGM ortak paneli, RTÜK yayınları, s.22.

⁹⁹ İ. Bal, **a.g.m.**, s.24.

EKLER

EK 1: HABER BAŞLIKLARI

CUMHURİYET GAZETESİ

- 16 Kasım: İstanbul'da terör
- 16 Kasım: Bu eylem El Kaide'nin Suudi Arabistan ve Iraktaki eylemlerine benzemektedir.
- 16 Kasım: "Sinagoglara yapılan bu saldırı uluslar arası bağlantılı bir terör olayıdır"
Dışişleri Bakanı Abdullah Gül
- 16 Kasım: Lanetli saldırı
- 16 Kasım: "Türkiye'nin istikrarına atılmış bir bombadır "Başbakan Erdoğan
- 16 Kasım: "Terör geliyor der, Coğrafya ülkelerin kaderini belirler
- 16 Kasım: "Ülkedeki huzur ortamının bozmaya çalışanlara izin verilmeyecektir"
Cumhurbaşkanı A. Necdet Sezer.
- 16 Kasım: El kaide kuskusu
- 16 Kasım: "Bu büyüklükte bu çapta bir bomba için şu ana kadar duyum da alınmamıştı"
İçişleri Bakanı Aksu
- 16 Kasım: Emniyet Müdürü Celalettin Cerrah'ın milli maç nedeniyle bulunduğu
Letonya'dan dönmemiş olması eleştirilere neden oldu
- 16 Kasım: Türkiye bir şeylerin içine mi çekilmek isteniyor
- 16 Kasım: EGM Neve Şalom sinagoguna yönelik saldırıda bağlantısı olabileceğine
işaret edilen El Kaide'nin Türkiye'de terörist eylem yapabileceği konusunda
uyarı da bulunmuştu
- 16 Kasım: Direksiyonda kim vardı?
- 16 Kasım: Kökten dinci terör dalgası
- 16 Kasım: Türkiye İsrail ilişkileri etkilenebilir
- 16 Kasım: Bütün dünya kınadı.
- 16 Kasım: El Kaidenin eylemleri
- 17 Kasım: İsrail Dışişleri Bakanı Şalom Teröre karşı uluslararası işbirliğinin önemini
vurguladı ve 'Terör sınır tanımıyor, birlikte mücadele edersek başarırız' dedi.
- 17 Kasım: Kanlı saldırıları El Kaide örgütü üstlendi
- 17 Kasım: Sinagoglara yapılan kanlı saldırı istihbarat alanındaki eksikliği ortaya
çıkardı.
- 17 Kasım: Türkiye'nin 11 Eylül'ü

- 17 Kasım: İntihar saldırısı olasılığı güçlendi
- 17 Kasım: İkinci gözaltında
- 17 Kasım: Teröre karşı arayış
- 17 Kasım: İntihar saldırısı olasılığı güçlendi
- 17 Kasım: Baykal “Hükümet gevşek davrandı”
- 17 Kasım: Ortak mücadele arayışı
- 17 Kasım: Bombalar barış ortamına
- 17 Kasım: Dış destekli büyük örgüt işi
- 18 Kasım: Sıra destekçilerde
- 18 Kasım: Bakanların gündemi terör “Timsah Gözyaşları”
- 18 Kasım: Hastanelerde Acı ve endişe var
- 18 Kasım: Tarihten gelen beraberlik
- 18 Kasım: Kimlikleri belirlendi
- 18 Kasım: Türk eylemcileri kimler kullandı
- 18 Kasım: Dünyada terör alarmı
- 19 Kasım: Şeriatçı örgüt operasyonlarının bıçak gibi kesilmesi saldırıya zemin hazırladı. “ağır ihmal”
- 19 Kasım: Saldırı Afganistan bağlantılı
- 19 Kasım: İslami terörü perdeleme çabası “AKP’liler özellikle İran kaynaklı terörle İslam’ın yanyana getirilmesine öfkeleniyor. Dinci gazeteler ise hedef şaşırtıyor.
- 19 Kasım: “Ensar el İslam” olasılığı ağır basıyor
- 19 Kasım: Rivlin saldırıları düzenleyen kişiler İran dan Geldi (İsrail Parlamento Başkanı
- 19 Kasım: Sinagog Saldırısının taşeronu Hizbullah
- 20 Kasım: Devlet ve toplum korumasız
- 20 Kasım: Terör arşivi yok EDİLİYOR
- 20 Kasım: Cennet düşüyle yaratılan cehennem
- 20 Kasım: Katliamcılar DNA ele verdi
- 21 Kasım: Terörü lanetliyoruz
- 21 Kasım: Bombalar Türkiye’yi sarstı
- 21 Kasım: Yetkililer uyuyor mu?
- 21 Kasım: Hükümet göremedi ”açıklama yapmak için 6.5 saat bekleyen Erdoğan dini mesajla tepki verdi
- 21 Kasım: Hedef zincirleme kaos

- 21 Kasım: Meydanlarda sessiz protesto
- 21 Kasım: Beyoğlu savaş alanına döndü
- 21 Kasım: El kaide MGK gündeminde dinci terör örgütlerinin son durumu ele alınacak
- 21 Kasım: İlk dehşet Leventte
- 21 Kasım: Acı öfkeye dönüştü ”başımızdakiler ne işe yarıyor”
- 21 Kasım: Terörün acı bilançosu
- 21 Kasım: Dünya İstanbul un yanında
- 21 Kasım: El Kaide Türkiye tabusunu kaldırdı
- 22 Kasım: Birimler arasında koordinasyon sağlanmalı
- 22 Kasım: Terör insanlık suçu
- 22 Kasım: İrtica Terörü
- 22 Kasım: Türkiye cephe seçildi
- 22 Kasım: Yeni eylem bilgisi ulaşmadı
- 22 Kasım: El Kaide'den yine tehdit
- 22 Kasım: Şeriatçı terör tedirginliği islamcı basın
- 22 Kasım: MGK, saldırıları ele aldı
- 22 Kasım: Teröre karşı alanlara
- 22 Kasım: Avrupa ihmal etti
- 22 Kasım: Türkiye cephe seçildi
- 22 Kasım: Saldırının anımsattıkları
- 22 Kasım: En korkunç saldırılar
- 22 Kasım: Vahşeti yoksulluk besliyor
- 22 Kasım: HSBC çalışanları eşya aradı
- 22 Kasım: Hedef laik demokrasi
- 22 Kasım: Kim yaptı sorusunun cevabı
- 22 Kasım: Sansür girişimi
- 22 Kasım: Avrupa destek vermiyor
- 22 Kasım: Terör dönemi
- 22 Kasım: Halkın ruh sağlığı problemleri artacak
- 22 Kasım: Teröre gerekçe olamaz
- 22 Kasım: İstihbaratta işbirliği yok
- 22 Kasım: Zavallı caniler

- 22 Kasım: Bu kafayla
- 22 Kasım: İrtica batağının zehirli çiçekleri
- 22 Kasım: Gerçekler gizlenemez...
- 22 Kasım: İktidar, yargı ve medya.. .
- 22 Kasım: İkiz saldırılar ve terör tezleri...
- 23 Kasım: Sorun istihbarat
- 23 Kasım: Birimler arasında koordinasyon sağlanmalı'
- 23 Kasım: Yürüyüşte sessizlik cenazelerde feryat
- 23 Kasım: Barış, hemen şimdi!
- 23 Kasım: Medyaya sorumsuzluk suçlaması
- 23 Kasım: Ölümlerden medya sorumluymuş!
- 23 Kasım: Hizbullah'ın binlerce fedaisi var
- 23 Kasım: Binlerce fedai var
- 23 Kasım: Cerrah kendi işini yapsın
- 23 Kasım: Ölümlerden medya sorumluymuş!
- 23 Kasım: Terör yaklaştırdı
- 23 Kasım: Laik Türkiye El Kaide'nin hedefi oldu
- 23 Kasım: Terör - Kırık kısıkaç
- 23 Kasım: Din adına cinayeti savunanlar
- 23 Kasım: Bu hükümetle dinci terörle mücadele!
- 24 Kasım: Polis: Hedef mutfak
- 24 Kasım: Erdoğan: El Kaide kesin değil
- 24 Kasım: İstanbul'da terör
- 24 Kasım: Beşinci Terör Dalgası: Soğuk Savaş Kalıntısı Örgütler
- 24 Kasım: Cerrah Haksız Ama...
- 25 Kasım: Köktendinci teröre karşı yanınızdayız
- 25 Kasım: Hizbullah ciddiye alınmıyor
- 25 Kasım: Kayıtsızlık tehlikeli
- 25 Kasım: Dünya sorguluyor
- 25 Kasım: Kimliği tespit edildi
- 25 Kasım: Güvenlik çemberi daraldı
- 25 Kasım: Saldırganın kimliği belirlendi
- 25 Kasım: Terör ortak düşmanımız'
- 25 Kasım: Hizbullah sorgulanıyor
- 25 Kasım: Gül'den yalanlama

- 25 Kasım: İslami terör diyemedi
- 25 Kasım: Kimlikler, Kişilikler
- 25 Kasım: Bayram sabahında türkiye
- 26 Kasım: İslami terör tanımını kanıma dokunuyor
- 26 Kasım: Erdoğan sindiremiyor
- 26 Kasım: İBDA-C göz ardı edildi
- 26 Kasım: Neden Türkiye?
- 26 Kasım: Ordu polis teşkilatını temizleyin uyarısı yaptı
- 26 Kasım: Aynı kafa...
- 26 Kasım: Darüislam - Darülharp
- 26 Kasım: İslami terör tartışması
- 27 Kasım: Yüzlerce El Kaide üyesi Türk var
- 27 Kasım: AKP çelişki içinde
- 27 Kasım: Cephe ülkesi?
- 27 Kasım: Türkiye terör kışkacında
- 27 Kasım: Hükümet yalpalıyor
- 27 Kasım: AKP iktidarı yalpalıyor
- 27 Kasım: Başbakan sözünde ısrarlı
- 27 Kasım: Türkler radikal islamecılarının kucağında
- 27 Kasım: Önyargılı bir değerlendirme
- 27 Kasım: Kınamak terör sorununu çözmez'
- 27 Kasım: AKP Kimi Kolluyor?.. Çevir Kazı Yanmasın!
- 27 Kasım: Erdoğan'ın Minareler Süngü'sü Düşerken...
- 27 Kasım: Dokunulmazlık!
- 28 Kasım: Hizbullah islami terör örgütüdür
- 28 Kasım: Tutuklu sayısı artıyor
- 28 Kasım: AKP'nin gözü kör mü, kapalı mı?
- 28 Kasım: Türkiye terörizmin odak noktasında
- 28 Kasım: İslamcı yazarlar da bölündü
- 28 Kasım: Hizbullah İslami terör örgütü
- 28 Kasım: Tek yol cihad
- 28 Kasım: Tut keli perçeminden
- 28 Kasım: Müslüman Kardeşler'e Ne Ad Vereceğiz?
- 28 Kasım: Hükümette terör çatlağı
- 28 Kasım: Dokunulmazlık!

- 28 Kasım: Bir uyarı da Avustralya'dan
28 Kasım: Sömürsüz uygarlık ne zaman?..
29 Kasım: Hizbullahçılar meydan okuyor
29 Kasım: Afganistan'da silahlı eğitim
29 Kasım: Türk basınında farklı iddialar
29 Kasım: Adres İslamcı getto
29 Kasım: Cihat çağrısı
29 Kasım: Emniyetin açıklaması
29 Kasım: Hizbullah meydan okuyor
30 Kasım: Eylemi yapanlar Ladin yandaşları
30 Kasım: Yüzde 90 deşifre edildi
30 Kasım: İçişleri raporu önemsemedi
30 Kasım: Bağlantı Pakistan'da kuruldu
30 Kasım: Örgütle bağlantı Pakistan'da kuruldu
30 Kasım: 18 kişinin poliste kaydı vardı
30 Kasım: El Kaide büyük oynuyor
30 Kasım: FBI geçen hafta uyardı
1 Aralık: Suriye'de operasyon
1 Aralık: Avrupa Türkiye'yi yalnız bıraktı
1 Aralık: Türkiye yalnızlaşıyor
1 Aralık: Sinagog içinde niye patlamadı?'
1 Aralık: Başzanlı Musa El Zarkavi
1 Aralık: Terör, depremden çok zarar verdi
1 Aralık: Yatırım durur'
1 Aralık: Dördüncü bombacı belirlendi
1 Aralık: Türk Polisi AB'ye Uyum mu Sağlıyor?
1 Aralık: Terör denklemi ve AKP...
1 Aralık: Halkımıza topluiğne!
2 Aralık: Din siyasete bulaşmamalı
2 Aralık: Terör mağdurlarının zararları karşılanacak
2 Aralık: Hükümet 'El Kaide' dedi
2 Aralık: İç bağlantılar yok sayıldı
2 Aralık: Terör mağdurlarına yardım
2 Aralık: İlk saldırıdan önce kaçtılar
2 Aralık: Arınç'a göre de terörün sıfatı yok

- 2 Aralık: 'Jandarma emniyeti uyardı' iddiası
- 2 Aralık: Avrupa, Türk islamcılarını izliyor
- 2 Aralık: Yeni örgüt şüphesi: Tohum grubu
- 2 Aralık: Türkiye ılımlı İslam hükümeti değil
- 2 Aralık: Teröristler aynı okuldan
- 2 Aralık: Suriye operasyonu
- 2 Aralık: Terörün sıfatı, öznesi, fiili!
- 3 Aralık: İstihbarat bunalımı
- 3 Aralık: Arınç'a göre de terörün sıfatı yok
- 3 Aralık: Başbakan da benim kanıma dokunuyor
- 3 Aralık: Erdoğan ad koyamıyor
- 3 Aralık: Mesut Çabuk'un eşi serbest
- 3 Aralık: Timsah gözyaşları
- 3 Aralık: Tehlikenin kaynağı AKP
- 3 Aralık: Erdoğan görmemekte ısrarlı
- 3 Aralık: İslami terör tanımını dile getirmekten çekinen Başbakan'ın gerekçesi dini korumakmış
- 3 Aralık: Düğümü Ekinci çözecek
- 3 Aralık: Listeyi Suriye genişletti
- 3 Aralık: 'Terörün adını koymalılar'
- 3 Aralık: İmparatorluk Projesi Ne Durumda?(I)
- 3 Aralık: Başarının göstergeleri
- 3 Aralık: Bumerang' etkisi
- 3 Aralık: Herkes Mersin'e RTE tersine
- 3 Aralık: Teröre davetiye çıkaranlar...
- 3 Aralık: Önleme dinlemesi
- 3 Aralık: Medyamızın hali yürekler acısı...
- 3 Aralık: İslam dünyası ve terör
- 3 Aralık: BM, üyelerini suçladı
- 3 Aralık: Operasyonu vuran tartışma
- 3 Aralık: İyi niyet ama!
- 3 Aralık: Jandarma uyardı mı?
- 3 Aralık: Gözler şeriatçı üniversitelerde

- 4 Aralık: Medrese öğrencileri
- 4 Aralık: Ölümden kaçıp ölüm saçtılar
- 4 Aralık: Sığındılar sonra vurdular
- 4 Aralık: 150 milyar harcadılar
- 4 Aralık: 20 gün önce kaçtı
- 4 Aralık: Umut dış ilişkilerde
- 4 Aralık: İlk hedef İslamcı terör
- 4 Aralık: Örgüt üyelerine yakın izleme
- 4 Aralık: Türkiye'de 8 hücre kurdular
- 4 Aralık: Bağlantılar çözüldü
- 4 Aralık: Aracı Arap asıllı
- 4 Aralık: Sığındılar sonra vurdular
- 4 Aralık: Gül: Gizliliğe dikkat edilmeli
- 4 Aralık: İşbirliği sürüyor
- 4 Aralık: Basın özgürlüğü engellenmemeli
- 4 Aralık: Emniyetten terör uyarısı
- 4 Aralık: Erdoğan kavram kargaşası yaşadı
- 4 Aralık: Dini motifler var
- 4 Aralık: Kanıma dokunuyor'
- 4 Aralık: Müslüman Kardeşler'den mezar-evlere
- 4 Aralık: Hilmi Tuğluoğlu'nun Anatomisi
- 4 Aralık: Serbest bırakılan 20 kişi!
- 4 Aralık: Tartışmalı ilişkiler
- 4 Aralık: Teröre davetiye çıkaranlar...-II-
- 5 Aralık: Teröre karşı görüş birliği
- 5 Aralık: Asker'den sert uyarı
- 5 Aralık: Tuğluoğlu tutuklandı
- 5 Aralık: 'Bombaların Hizbullah'la ilgisi yok'
- 5 Aralık: İstanbul'da 25 tutuklu var
- 5 Aralık: Emniyetten çifte standart
- 5 Aralık: Farklı uygulama
- 5 Aralık: Beyinler El-Ezher'de yıkanıyor

- 5 Aralık: Terör dini sıfatla sınırlanmasın'
5 Aralık: İslam tarzı 'haçlı seferi'
6 Aralık: Saldırı ihtimali yok'
6 Aralık: Küresel terör dalgası ve Türkiye...
6 Aralık: On bin savaşçı
6 Aralık: Laik Cumhuriyet Nereye?
6 Aralık: Terörist...
7 Aralık: AKP ne yaptığının farkında değil
8 Aralık: Radikal İslamın Avrupa'da yeri yok'
8 Aralık: Türkiye'ye gidin emri
8 Aralık: Türkiye'nin ve İslam'ın terörle imtihanı
10 Aralık: Türkiye teröre karşı merkez
10 Aralık: Hükümet terör uzmanlarını pasif göreve atıyor
10 Aralık: Hizbullah'ın önü açılıyor
10 Aralık: AKP teröre karşı aciz kaldı'
10 Aralık: Camiler örgüt evi değil miydi?...
11 Aralık: 'Terör insan hakları ihlali'
13 Aralık: Hürriyet'in yayın ilkeleri

HÜRRİYET GAZETESİ

- 16 Kasım: El Arabi: Saldırıları El Kaide üstlendi
16 Kasım: Yeni Saldırı Tehdidi
16 Kasım: Ölü sayısı 23'e yükseldi
16 Kasım: Terörün lanetlenmesi için sivil toplum göreve
16 Kasım: 11 kişinin daha kimliği belirlendi
16 Kasım: Arama çalışmaları gece boyunca sürdü
16 Kasım: Gözaltına alınan 4 kişi serbest bırakıldı
16 Kasım: 22 kişinin kimliği tespit edildi
16 Kasım: Cenazeler alınıyor
16 Kasım: 1,5 aylık eş fenalaştı
16 Kasım: Museviler için toplu tören
16 Kasım: Saldırıları dünya basınında
16 Kasım: İspanyol basını

- 16 Kasım: Erdoğan: Terörle mücadele ediyoruz, bizi bu nedenle vuruyorlar
- 16 Kasım: Huzuru bozdurmayız
- 16 Kasım: Türkiye'nin barışına bomba
- 16 Kasım: Uluslararası bağlantılı olay
- 16 Kasım: Şiddetle kınıyorum
- 16 Kasım: Devamından endişeliyim
- 16 Kasım: Çok iyi incelenmeli
- 16 Kasım: Dünyadan teröre lanet ve öfke
- 16 Kasım: Üzüldüm ve şaşırđım
- 16 Kasım: Dua edene vahşet AB'den dayanışma
- 16 Kasım: Yabancı odak kuklaları
- 16 Kasım: Kınadılar
- 16 Kasım: Şaron: Terör sınır tanımıyor
- 16 Kasım: Filistin yönetimi, İstanbul'daki saldırıları kınadı
- 16 Kasım: İsveç'in İstanbul Konsolosu Karlsson:Saldırıları dış bağlantılı
- 16 Kasım: Malezya: Bu tür saldırılar islam değerlerinin ihlali
- 16 Kasım: 17 yıl sonra aynı gün, aynı saatte
- 16 Kasım: Sinagoglar tüm dünyada hedef alındı
- 16 Kasım: Alçaklara uyarı
- 16 Kasım: Terör belası
- 16 Kasım: Acaba bu iş önceden bağlanmış olabilir mi?
- 17 Kasım: İki kilit isim
- 17 Kasım: DNA Testi Sonuçları Belirleyecek
- 17 Kasım: Feridun Uğurlu'nun Ailesine Gözaltı
- 17 Kasım: Bakan Aksu: Sürücülerin kimlikleri henüz tespit edilmedi
- 17 Kasım: Güvenlik kamerasındaki görüntüler net değil
- 17 Kasım: Saldırıları Bakanlar Kurulu'nda
- 17 Kasım: El Kaide'nin alt kolu üstlendi
- 17 Kasım: Washington Post: El Kaide üstlendi
- 17 Kasım: Irak'ta İtalyanlara Karşı Saldırısı da El Kaide yaptı
- 17 Kasım: Türkiye, Aşırı İslamcılarının hedefi
- 17 Kasım: İsraili uzmanlar sarsıldı
- 17 Kasım: İstanbul'da 'Canlı bomba' operasyonu
- 17 Kasım: Ölü sayısı 25 oldu
- 17 Kasım: Adli Tıp'tan 3 cenaze alındı

- 17 Kasım: Kurbanlar defnediliyor
- 17 Kasım: İzinli kardeş kurtuldu
- 17 Kasım: Benim ülkem, bombayla gitmem
- 17 Kasım: 27 bin Yahudi
- 17 Kasım: Ben de Türk'üm
- 17 Kasım: Cemaat liderlerinden hahambaşılığa ziyaret
- 17 Kasım: Dünya basını manşet yaptı
- 17 Kasım: Suudi ve İsrail basını: ABD 2 Ay önce uyardı
- 17 Kasım: ABD basını: Ölenlerin çoğu müslüman
- 17 Kasım: İngiliz Basını: İstikrar bozulabilir
- 17 Kasım: El Kaide Ya da hizbullah
- 17 Kasım: El Kaide sempatizanları var
- 17 Kasım: Alman basını: Radikaller rahatsızdı
- 17 Kasım: Bild: Terör çılgınlığı hiç sona ermeyecek mi?
- 17 Kasım: Hürriyet: Duaya bomba
- 17 Kasım: Terörün sorumlusu ABD'dir
- 17 Kasım: MGK Genel Sekreterliği'ne görüş sormaya devam
- 17 Kasım: Çare Yine Türkiye'de
- 17 Kasım: MGK Kadroları Da Şeffaf
- 18 Kasım: MGK'nın gündemi terör
- 18 Kasım: Uluslararası güç birliği çağrısı
- 18 Kasım: Musevi vatandaşlar Türk bayrağıyla gömüldü
- 18 Kasım: Yoğun güvenlik önlemleri
- 18 Kasım: Yaralılar da katıldı
- 18 Kasım: Hahambaşı Haleva: Artık masum canlar katledilmesin
- 18 Kasım: 'Sizlere güveniyoruz, Daima güvенеceğiz'
- 18 Kasım: Engin Öztürk Beykoz'da toprağa verildi
- 18 Kasım: Bu akşam sonuca varılacak
- 18 Kasım: Önemli Gelişmeler Var'
- 18 Kasım: Hesap Verecekler
- 18 Kasım: 60 Saatte Çözüldü
- 18 Kasım: DNA Testi Yapıldı
- 18 Kasım: 28 Ekim'de Dubai'ye gittiler
- 18 Kasım: Bingöl'den yakın arkadaşlar
- 18 Kasım: İki Kamyonet de peşin parayla satın alınmış

- 18 Kasım: 6 Musevi'nin cenaze töreni yapıldı
- 18 Kasım: Parlamento Başkanı Rivlin sinagogları ziyaret etti
- 18 Kasım: DGM'den soruşturmaya yayın yasağı geldi
- 18 Kasım: Terör mağduruna ücretsiz psikolojik destek
- 18 Kasım: İstenirse psikolog eve ve hastaneye de gidecek
- 18 Kasım: Saldırı etkisinden nasıl kurtulabilirsiniz
- 18 Kasım: Psikolojik tablo
- 18 Kasım: İsrail'le iyi ilişkiler kurmanın bedeli mi?
- 18 Kasım: Tedbirleri düşünelim...
- 18 Kasım: İslamcı olamazlar (mış)!
- 18 Kasım: Ne alaka?
- 18 Kasım: Ne zaman adam oluruz?
- 18 Kasım: İkiz kulelerden İstanbul'a
- 18 Kasım: İkili işbirliği yapısı
- 18 Kasım: Köktendinci terör ve istihbarat
- 18 Kasım: Türkiye ABD İle aynı dalga boyunda
- 18 Kasım: İkiz kuleler İstanbul'dur
- 18 Kasım: Türkiye bunu atlatır
- 18 Kasım: Türkiye'de kendi 11 Eylül'ünü yaşadı
- 18 Kasım: Türkiye, ABD İle saflarını sıkılaştıracak
- 18 Kasım: ABD'nin de artık uyanması gerekiyor...
- 18 Kasım: Erdoğan Kıbrıs'ta ilk mesajı verdi..
- 19 Kasım: Çok okuyan biriydi
- 19 Kasım: İnternet kafe İşletmiş
- 19 Kasım: Hizbullahçı akrabalar
- 19 Kasım: Aksu: Alınan sonuç Türkiye'nin yüzünü ağarttı
- 19 Kasım: CHP de başarıyı kutladı
- 19 Kasım: Lübnan Hizbullah'ı İstanbul'daki saldırıyı kınadı
- 19 Kasım: El Kaide itirafı
- 19 Kasım: Cihat İçin
- 19 Kasım: Kuran dersi
- 19 Kasım: Afganistan'da eğitim
- 19 Kasım: 25 Sahte pasaport
- 19 Kasım: El Kaide İstanbul'da
- 19 Kasım: Binlerce dolar

- 19 Kasım: DGM'den 3 gün sonra yayın yasağı
- 19 Kasım: Erdoğan'dan İsrail basınına açıklama: Hedef insanlık
- 19 Kasım: Bir Başbakan konuşması
- 19 Kasım: Bunkerlerin ötesi
- 19 Kasım: Ama'sız duruş
- 19 Kasım: Aynı duruş
- 19 Kasım: Samimiyet sınavları
- 19 Kasım: Yeni Türkiye
- 19 Kasım: Terörün aptalı
- 19 Kasım: Ulusötesi terör
- 19 Kasım: Bu anıtın yeri burasıdır
- 19 Kasım: Timsah gözyaşları
- 19 Kasım: Aferin Bize
- 19 Kasım: Enternasyonal katil
- 19 Kasım: Kazanmanızı istiyoruz
- 19 Kasım: Kralcıların telaşı
- 20 Kasım: İstanbul cehennem gibi
- 20 Kasım: Başbakan Erdoğan: Sinagog saldırısıyla örtüşüyor
- 20 Kasım: Bombaların Sinagogdakilerle aynı olduğu sanılıyor
- 20 Kasım: İlk patlama HSBC Bank'ın önünde
- 20 Kasım: Bir araçtan kaynaklandığı öne sürüldü
- 20 Kasım: İngiliz Başkonsolosu hayatını kaybetti
- 20 Kasım: Short'la beraber 6 kişi hayatını kaybetti
- 20 Kasım: Konsolosluk önünde büyük çukur oluştu
- 20 Kasım: Enkaz altında ceset aranıyor
- 20 Kasım: 1.5 tonluk giriş kapısı yıkıldı
- 20 Kasım: Kamyonet iddiası
- 20 Kasım: Kamyonetin durmasıyla patlama oldu
- 20 Kasım: Konsoloslukta temizlik görevlisi çift öldü
- 20 Kasım: Straw: İstanbul'a bir heyet gönderiyoruz'
- 20 Kasım: Aksu: Patlamalar Sinagog eylemiyle bağlantılı
- 20 Kasım: Çiçek: Türkiye'ye terör eylemleri zinciri başlamıştır
- 20 Kasım: Dışişleri Bakanı Gül: Hedef İngiliz çıkarlarıydı
- 20 Kasım: Arınç: Kimse Türkiye'nin özgürleşmesini engeleyemez
- 20 Kasım: Baykal: Başbakan'ın meclis'e gelmesi gerekirdi

- 20 Kasım: Unakıtan: Türk milletinin uyanık olması gerekiyor
- 20 Kasım: Ağar: Birliğe ihtiyaç var
- 20 Kasım: İHD Diyarbakır Őubesi saldırıyı kınadı
- 20 Kasım: İsrail'in Ankara Bűyűkelçisi saldırıları kınadı
- 20 Kasım: Bush ve Blair Kınadı
- 20 Kasım: Bush: Terűrűn Hedefi Őzgűrlűk
- 20 Kasım: Amacımız Suçluları Adalet Őnűne Getirebilmek
- 20 Kasım: İngiltere Dışişleri Bakanı Straw, Saldırıları Kınadı
- 20 Kasım: İngiliz Sky Tv: Uluslararası terűrizm yine yűzűnű gűsterdi
- 20 Kasım: Tűrkiye'nin seçilmesinin nedeni, ABD'ye verdiđi destek olabilir
- 20 Kasım: İtalya'da gűvenlik Őnlemleri artırıldı
- 20 Kasım: İtalya Devlet Başkanı Ciampi'den Cumhurbaşkanı Sezer'e taziye
- 20 Kasım: Saldırılar, El Kaide ve bunun bađlantılarının terűr eylemlerinin bűtűn izlerini taşıyor
- 20 Kasım: Nato Genel Sekreteri Robertson'dan kınama
- 20 Kasım: İrna: İnan Millet Bankası Őubesinde çalışan 10 kişi yaralandı
- 20 Kasım: Lűksemburg ve Őrdűn'den kınama
- 20 Kasım: HSBC ve Citibank Őubelerini kapattı
- 20 Kasım: HSBC'de bine yakın kişi çalışıyor
- 20 Kasım: THY gűvenlik Őnlemlerini artırdı
- 20 Kasım: British Airways de ofislerini kapattı
- 20 Kasım: RTŬK yayın kuruluŐlarını uyardı
- 20 Kasım: Tepkisiz toplum
- 21 Kasım: Terűre karŐı iŐbirliđi çağırısı
- 21 Kasım: Madrid'de sinagog kurbanlarına tűren
- 21 Kasım: Çankaya: Terűrűn her tűrlűsűnű kınıyoruz
- 21 Kasım: Terűrű terűr olarak kınamak gerekir
- 21 Kasım: Patlamalar kűçűk bir deprem bűyűklűđűnde
- 21 Kasım: Bilanço: 30 Őlű; 461 yaralı
- 21 Kasım: Tűm yurttta saldırılara tepki yađıyor
- 21 Kasım: Dűnya basını: Sebeb Tűrkiye'nin batıya yűnelmiŐ olması
- 21 Kasım: İstanbul'daki Saldırılar İngiliz basınında
- 21 Kasım: Tűrkiye batı'nın hatasının bedelini acı Ődűyor
- 21 Kasım: Artık Cephedeyiz
- 21 Kasım: Alman basınından Tűrkçe baŐsađlıđı

- 21 Kasım: The Washington Post: 'El Kaide şubeleri dehşet saçıyor'
- 21 Kasım: İstanbul'daki saldırılar Fransız basınında
- 21 Kasım: Avrupa Türkiye'yi korusun
- 21 Kasım: Oliver Roy: Ortadoğu sorununa bağlı olmayan modern bir savaş
- 21 Kasım: İstanbul'daki saldırılar Japon basınında
- 21 Kasım: Avrupa kapılarında yeni cephe
- 21 Kasım: Görüşmelerin mecrası değişti
- 21 Kasım: Terör cephesi genişliyor
- 21 Kasım: Japon dostu Türklerin yüz ifadeleri
- 21 Kasım: Belçika basını: Terörün hedefi laik Türkiye
- 21 Kasım: Türk başarısı teröristlerin kabusu oldu
- 21 Kasım: Hiçbir ülke, din ve laiklik dengesini Türkiye gibi sağlayamadı
- 21 Kasım: İspanyol: El Kaide, Türkiye'yi istikrarsızlaştırmaya çalışıyor
- 21 Kasım: Bakan Gül: Bazı kişiler gözaltında
- 21 kasım: Teröristleri her ülkede bulabilirsiniz
- 21 Kasım: Vali Güler: Gözaltıların sayısını vermiyoruz
- 21 Kasım: Straw: İngilizlerin Türkiye'ye gitmemesini tavsiye ettik
- 21 Kasım: İstihbarata göre değerlendirme yaptık
- 21 Kasım: İnsanlara karşı sorumluluklarımız Var
- 21 Kasım: Hedef medeni dünya
- 21 Kasım: Yine iki Türk
- 21 Kasım: İlk bomba HSBC'ye
- 21 Kasım: Otobüs ters yöne döndü
- 21 Kasım: Binaya girmek istedi
- 21 Kasım: Asansörler düştü
- 21 Kasım: Erdoğan: 'Mit önceden uyarılmıştı' haberleri yalan
- 21 Kasım: Örgütler, Zeka Özürlü Ve Psikopatları Seçiyor
- 21 Kasım: Saldırıları El Kaide üstlendi
- 21 Kasım: Merkez'den önlemlere devam
- 21 Kasım: Dövizle doğrudan müdahale edilebilecek
- 21 Kasım: Asıl faile ulaşmak
- 21 Kasım: Biz bu savaşı kazanacağız
- 21 Kasım: İşimiz zor...
- 21 Kasım: Her şeye rağmen yaşamak ve direnmek
- 21 Kasım: Ortadoğu ülkesi olmayacağız

- 21 Kasım: Afganistan, Çeçenistan ve Bosna'da savaşanlara dikkat
- 21 Kasım: Soru sormalıyız
- 21 Kasım: Bu gece ışık kapama açma eylemi olacaktı
- 21 Kasım: Korku
- 21 Kasım: Türkiye'nin 11 Eylül'ü
- 21 Kasım: Türkiye bir düşman saldırısıyla karşı karşıya
- 21 Kasım: Ya deprem olsaydı
- 21 Kasım: Hizbullah'ı AKP affetti
- 21 Kasım: Yeni teröre dikkat
- 21 Kasım: Türkiye'deki tüm sempatiyi kaybettiler
- 22 Kasım: Emniyet müdüründen şaşkırtan açıklamalar
- 22 Kasım: Erdoğan: Yurtdışı bağlantılı
- 22 Kasım: Demirel: Irak'taki 6 ay teröristlere cesaret verdi
- 22 Kasım: Poliste 'deliller sızıyor' krizi
- 22 Kasım: 4 DGM savcısı görev yapacak
- 22 Kasım: Seri operasyon 18 kişi gözaltında
- 22 Kasım: Sessiz ve yetersiz protesto
- 22 Kasım: Büyük ulus sınavları...
- 22 Kasım: Kötü bir gün olacağı sabahtan belliydi
- 22 Kasım: Kum ve kafa...
- 22 Kasım: Komplo teorisi zirvası
- 22 Kasım: Terör mücadelesi ve biz!
- 22 Kasım: Terör ve medyada terör
- 22 Kasım: Emniyetin aczi Cerrah'in eseri değil mi?
- 22 Kasım: Kriz varsa Sezer yok
- 22 Kasım: Ne zaman adam oluruz?
- 22 Kasım: Terör ve iyimser 'ben'
- 22 Kasım: Terör ve İstanbul
- 22 Kasım: Hepimiz ayaklanmalıyız
- 23 Kasım: Erdoğan: Demokrasi ve insan haklarından taviz yok
- 23 Kasım: AB Temsilcisi Demiralp: Avrupa terör için destek vermedi
- 23 Kasım: Oktay Ekşi: Basına karışmak onun boyunu aşar
- 23 Kasım: Suçluyu buldu
- 23 Kasım: Saçmalamadan konuşabilmek
- 23 Kasım: Medya sınıfı geçti devlet kaldı

- 23 Kasım: 4 büyük terör yanılığısı
- 23 Kasım: Bombalar toplumsal çatlağa
- 23 Kasım: Meydanlar nasıl dolacak
- 23 Kasım: Bugün daha güçlüyüz
- 23 Kasım: AKP hükümeti ve terör
- 24 Kasım: Vali: Failler tespit edildi
- 24 Kasım: Erdoğan: Daha ne kadar kurban vermemiz gerekiyor?
- 24 Kasım: Gül-Fisher: Terörle mücadelede dayanışma şart
- 24 Kasım: Washington Post: İstanbul'daki saldırılar Hizbullah bağlantılı
- 24 Kasım: Almanya Dışişleri Bakanı'ndan destek ziyareti
- 24 Kasım: Gözaltındaki 18 kişi DGM'ye sevk edildi
- 25 Kasım: Erdoğan: İslami terör sözü kanıma dokunuyor
- 25 Kasım: Erdoğan: Teröre prim veriyorlar
- 25 Kasım: UEFA'dan Türk takımlarına tarafsız saha şoku
- 25 Kasım: Gül: Teröristler kukladır, esas kuklacılar var
- 25 Kasım: Türkiye örnek olduğu için hedef seçildi
- 25 Kasım: İngiltere: Türkiye'de yeni saldırılar olabilir
- 25 Kasım: Bingöl'den terörist portreleri
- 25 Kasım: Hizbullah'ı görmezden gelmemek lazım
- 25 Kasım: Terörle mücadelede sınıfta kalmak
- 25 Kasım: Terörün adresi belli değil mi?
- 26 Kasım: Aksu: Karar teröre verilen cesarettir
- 26 Kasım: El katil bombaladı UEFA hançerledi
- 26 Kasım: Baykal: Erdoğan terörün adını koyamıyor
- 26 Kasım: Terör saldırısı zanlısı 3 kişi tutuklandı
- 26 Kasım: İngiltere: Türkiye'de yeni saldırılar olabilir
- 26 Kasım: Hizbullah'ın arşivi nerede
- 26 Kasım: Terörün arkasında hangi karanlık güçler var
- 26 Kasım: Biz neye tepki duyuyoruz?
- 26 Kasım: Terör klişeleri
- 27 Kasım: Gül: UEFA kararı teröre en büyük taviz,
- 27 Kasım: Saldırı zanlısı 9 kişi DGM'ye çıkıyor
- 27 Kasım: Gölge etme yeter
- 27 Kasım: Türkiye kötü örnek!
- 28 Kasım: Bombalı saldırılara 20 tutuklama

- 28 Kasım: Dördüncü bombacı Mardin'den
- 28 Kasım: El Katil Etiler'deymiş
- 28 Kasım: UEFA teröre ses verdi
- 28 Kasım: Adını doğru koyun
- 28 Kasım: Terörün adı
- 28 Kasım: 20 bin Hizbullahçı aramızda
- 28 Kasım: Neden Türkiye?
- 29 Kasım: En önemli zanlıya tatbikat yaptırıldı
- 29 Kasım: 4. terörist Habib
- 29 Kasım: Feridun karıncayı incitmezdi
- 29 Kasım: Terörün lügati
- 30 Kasım: İstanbul'daki saldırıların sorumlusu Zarkavi
- 30 Kasım: 22 kişi Suriye'de yakalanıp Türkiye'ye getirildi
- 30 Kasım: Dördüncü bombacı İlyas Kuncak
- 30 Kasım: Baykal: Hükümet terörün adını koysun
- 30 Kasım: El Kaide bombasının farkı
- 30 Kasım: Teröre karşı mücadelede yeni bir merkez Bükreş
- 30 Kasım: İstihbarat için koordinasyon modeli aranıyor
- 30 Kasım: Bunu unutmayın
- 30 Kasım: Terörün İslamcısı elbette vardır
- 1 Aralık: Şener: Canlı bombalar El-Kaide bağlantılı
- 1 Aralık: Suriye'den getirilen 22 zanlı Hatay'da sorgulanıyor
- 1 Aralık: Tuğluoğlu 10 yıldır Ankara'da yaşıyordu
- 1 Aralık: Arınç: Terörün sıfatı olmaz
- 1 Aralık: Umre dedi cinayete gitti
- 1 Aralık: Zevahiri ile buluştular
- 1 Aralık: Pakistan'da eğitilmişler
- 1 Aralık: DNA bile ikna etmedi
- 1 Aralık: İşte burada planladılar
- 1 Aralık: DNA testi için para sıkıntısı
- 1 Aralık: DGM dinletmemiş
- 1 Aralık: Kamyonet ters yönden çarptı
- 1 Aralık: İngilizlere göre de O
- 1 Aralık: Bize bir şey olmaz' edebiyatı çözüm getirmez
- 1 Aralık: Enflasyon rakamlarına dikkat edelim

- 1 Aralık: O mdr hemen istifa ederdi
- 2 Aralık: İngiltere 'Türkiye uyarısını' yumuşatti
- 2 Aralık: Suriye'de yakalanan 20 kişi serbest
- 2 Aralık: Erdoğan: Türkiye'yi yörüngesinden ıkaramazlar
- 2 Aralık: Türkiye demokratik istikrardan vazgemeyecek
- 2 Aralık: Birliğimize gölge dşremezler
- 2 Aralık: Hangi İnanta Olursa olsun terörü mahkum ediyoruz
- 2 Aralık: Teröre kılıf
- 2 Aralık: Hibir Terörün Ne Başında, Ne Sonunda İslam Yoktur
- 2 Aralık: Türkiye yörüngesinden ıkmayacak
- 2 Aralık: Muhalefete eleştiri
- 2 Aralık: Bu iş bitmedi
- 2 Aralık: Teröre karşı topyekun karşı duruş
- 2 Aralık: Basın Konseyi'ne teşekkür
- 2 Aralık: Fayda...
- 2 Aralık: El Kaide yakalanır El Uzan yakalanmaz
- 2 Aralık: Gürüz'n tahrip gücü El Kaide'den aşağı değil
- 2 Aralık: Terörün parlattığı palavralar
- 3 Aralık: Radikal dini gruplar mercek altında
- 3 Aralık: Emniyetten terör uyarısı
- 3 Aralık: Üst düzey yöneticiler ve politikacılar
- 3 Aralık: icek: Nereyle ilgili olursa olsun terör terördür
- 3 Aralık: ABD İle teröre karşı işbirliği
- 3 Aralık: Kuzey Irak'a fiili müdahale söz konusu
- 3 Aralık: Türk yargısına güvenirim
- 3 Aralık: ABD: İstanbul, New York gibi hızla toparlanıyor
- 3 Aralık: Türk Ekonomik programı başarı hikayesi
- 3 Aralık: Terör, Türkiye'yi savaş alanı yapamaz
- 3 Aralık: ABD'nin 8.5 milyar dolarlık kredisi
- 3 Aralık: Yabancı yatırımların nemi
- 3 Aralık: Polisten Jandarmaya sitem
- 3 Aralık: Bombalar bizi hızla batıya itiyor
- 4 Aralık: Hizbullah: İstanbul'daki saldırılarla ilgimiz yok
- 4 Aralık: Tutuklu sayısı 26'ya yükseldi
- 4 Aralık: Tuğluoğlu da tutuklandı

- 4 Aralık: Kamu görevlisi gözüyle Bingöl
5 Aralık: Kuran kursu yönetmeliği değişikliğine tepki
5 Aralık: El Kaide'den saldırı çağrısı
5 Aralık: Sevindirik...
5 Aralık: Dinci terör” daha doğru bir tanımlama
6 Aralık: Teröre gol atmak?
6 Aralık: 1970-2003: Teröristin portresi
6 Aralık: Modern terör, modern fazilet
6 Aralık: Dinci terör sözü örgüt bastırınca...
6 Aralık: Marx önde gidiyor
6 Aralık: Aksu hala koltukta
6 Aralık: Söylem farkı
6 Aralık: 1970-2003: Teröristin portresi
7 Aralık: 29 kişi tutuklandı
9 Aralık: El Kaide var mı?
9 Aralık: Türk solundan mutlaka özür dilemelisiniz

ZAMAN GAZETESİ

- 16 Kasım: Türkiye'yi karartan eylem
16 Kasım: Araçla yapılan saldırılar profesyonellerin işi
16 Kasım: İstanbul'da sinagog Necef'te cami.
16 Kasım: Vahşeti güvenlik kamerası çözecek
16 Kasım: Bombalı saldırı diyalog ortamını da hedefliyor
16 Kasım: Dinî liderler Ramazanın ilk iftarını birlikte yapmıştı
16 Kasım: Hatay Musevi Cemaati Başkanı: Barış ortamını kimse bozamayacak
16 Kasım: Yahudiler, huzuru Türk hakimiyetinde buldu
16 Kasım: 'Bombalı saldırı ile Türk hükümetine mesaj verildi
16 Kasım: El Kaide şüphesi
16 Kasım: Gülen: Saldırıyı düzenleyenler puslu havadan medet umuyor
16 Kasım: Araçla intihar saldırısı istihbari eğitim almış kişilerce yapılabilir
16 Kasım: İntihar saldırısı İslam'ın evrensel çağrısına darbedir

- 16 Kasım: Abdullah Gül: Saldırı uluslararası boyutlu
- 16 Kasım: Erdoğan: Türkiye'nin istikrarına bomba
- 16 Kasım: İçişleri Bakanı Aksu: Uluslararası örgüt iddiaları inceleniyor
- 16 Kasım: Sezer: Huzuru bozamayacaklar
- 16 Kasım: İşadamları terörist saldırıları nefretle kınadı
- 16 Kasım: Sinagog saldırılan engellenemez mi?
- 17 Kasım: Emniyet kameradaki saldırganı araştırıyor
- 17 Kasım: Ermeni patriğinin iftarında renler için dua edildi
- 17 Kasım: Hahambaşı, sinagog için Başbakan'dan güvenli bir yer istedi
- 17 Kasım: Musevileri tedirgin eden meçhul kişi, polisi iki defa atlattı
- 17 Kasım: Polis eşinden sonra polis evladını kaybeden anne: iki oğlum daha var
- 17 Kasım: Saldırıda El Kaide'nin üstlendiği iddia edildi
- 17 Kasım: Saldırıda iki personeli ölen güvenlik şirketi Dışişleri'ne bile hizmet veriyor
- 17 Kasım: Terör mağduru esnaf "zararı devlet karşılasın"
- 17 Kasım: Bartholomeos: Saldırı sadece Musevilere değil insanlığa karşı
- 17 Kasım: Hahambaşı Haleva, Başbakan'dan sinagog için yeni bir yer istedi
- 17 Kasım: Kamyonetin ruhsat sahibi Ekinci serbest bırakıldı
- 17 Kasım: Şalom teröre karşı işbirliği teklif etti
- 17 Kasım: Patriğin iftarında, ölenler için dua edildi
- 17 Kasım: Şalom sinagogları ziyaret etti
- 17 Kasım: 'Şöyle bir dolaşayım İstanbul'u dedim terör beni buldu'
- 17 Kasım: Filistin yönetimi ve Papa da kınadı
- 17 Kasım: Saldırı dış basında geniş yer buldu
- 17 Kasım: Saldırıda ölenlerin kimlikleri belli oldu
- 17 Kasım: El Kaide reloaded!
- 17 Kasım: Tarikat kreasyonu'ndan sinagog saldırısına
- 17 Kasım: Vahşet sürpriz mi?
- 17 Kasım: Türkiye'de tahrip edici yeni bir saldırı türü
- 17 Kasım: Sinagogun önüne karanfil
- 18 Kasım: Devlet, halkına güvenerek terörü yenecek
- 18 Kasım: Emekli paşalar: Saldırıları hükümetin dış politikasını etkilemek için yapıldı
- 18 Kasım: Haham cenazede Müslümanlarla birlikte saf tuttu
- 18 Kasım: Şüpheler kamyonetlerle irtibatlı iki genç üzerinde
- 18 Kasım: İftarda bir araya gelen dinî liderler terörü kınadı
- 18 Kasım: Çiçek: Taziye mesajı gönderenler vicdan muhasebesi de yapsın

- 18 Kasım: İsrail'in saldırı sonrası gönderdiği ekipler Musevileri hedef yapıyor
- 18 Kasım: Saldırıda bomba olarak kullanılan gübrenin fiyatı 500 bin lira
- 18 Kasım: Patlamalar, turistlerin gezisini iptal ettirdi
- 18 Kasım: Sinagogun önüne hoşgörü anıtı dikiliyor
- 18 Kasım: İstanbul'daki saldırılar dış piyasaları olumsuz etkiledi
- 18 Kasım: Guardian 1300 yıllık hoşgörü tehdit mi ediyor
- 18 Kasım: Terörü anlamak
- 18 Kasım: Sinagog civarında hasar gören binalar yıkılacak
- 19 Kasım: Terör kurbanı Museviler Türk bayrağı ile uğurlandı
- 19 Kasım: Terörün mesajını ayaklarımın altına alıyorum
- 19 Kasım: Ermeni Patriğinin iftarında teröre karşı dayanışma çağrısı yapıldı
- 19 Kasım: Sinagog saldırılan Bakanları zırlı Mercedes'e geri döndürdü
- 19 Kasım: El-Kaide'nin Türkiye karşıtlığı aylar önce netleşmiş
- 19 Kasım: Gül: Saldırıda Afganistan'daki örgülle bağ var
- 19 Kasım: Terörün panzehiri; medeniyetler arası diyalog
- 19 Kasım: Türkiye: Barış içindeki tarih dersi
- 19 Kasım: Terör bir örtüdür
- 19 Kasım: Gürtuna, bomba mağdurları için fon oluşturmayı önerdi
- 20 Kasım: Bush: İstanbul'daki saldırı rüya değil
- 20 Kasım: Vali açıkladı: Saldırganlar Çabuk ve Elaltuntaş
- 20 Kasım: Aksu: Alınan sonuç yüzümüzü ağarttı
- 20 Kasım: DGM'ye sevk edilen 6 kişi tutuklandı
- 20 Kasım: Polise göre El Kaide'nin yerli taşeronu Hizbullah
- 20 Kasım: Sabancı: Terör, ekonomiye fren oldu
- 20 Kasım: Vali Güler: Saldırının failleri DNA testleriyle kesin olarak belirlendi
- 20 Kasım: Haber programlarında ortak konu, terörizm
- 20 Kasım: Terör, sinagog, Güneydoğu
- 20 Kasım: Amerika terörizmle savaşı kaybediyor
- 20 Kasım: Hükümete anlamlı bir mesaj.
- 20 Kasım: Osmanlı olmak Museviler için şereftir
- 21 Kasım: Alaton: Mesaj bize değil, İngiltere'ye
- 21 Kasım: Kadir Gecesi'nde eller teröre karşı birleşecek
- 21 Kasım: Teröre yeltenenler eninde sonunda hüsrana uğrayacak Başbakan Erdoğan,
- 21 Kasım: Terörün amacı korku salmak
- 21 Kasım: Deprem tatbikatları, 20 katlı HSBC Bank'ta izdihamı önledi

- 21 Kasım: İngiltere Başkonsolosu Roger Short enkaz altında öldü
- 21 Kasım: İstiklâl Caddesi bir anda can pazarına döndü
- 21 Kasım: Terörün mesajını ayaklar altına almak
- 21 Kasım: Ankara Emniyeti 3 kamyoneti arıyor
- 21 Kasım: Asılsız ihbarlar paniği artırdı
- 21 Kasım: HSBC Bank'ta 20 kamera var
- 21 Kasım: İngiliz polis teşkilatı Scotland Yard, inceleme için İstanbul'a geliyor
- 21 Kasım: İstihbarat yine saldırıları önceden haber alamadı
- 21 Kasım: Sıkıyönetim iddialarına siyasilerden sert tepki
- 21 Kasım: Bombalı saldırılara dair, bilgiler hipnozla alınabilir
- 21 Kasım: RTÜK Başkanı uyardı: Halkı; tedirgin etmeyin
- 21 Kasım: 'Türkiye, Bush-Blair ve Şâron eksenine dahil edilmek isteniyor
- 21 Kasım: ÂK Parti: Saldırının diğer bir hedefi de hükümet
- 21 Kasım: Bütün programlarını iptal eden Erdoğan, gelişmeleri dakika dakika izledi
- 21 Kasım: Deniz Baykal: Ortadoğu'daki çatışma ortamı bizi içine aldı
- 21 Kasım: 'Paniğe kapılmayalım; bu terörün ekmeğine yağ sürer
- 21 Kasım: Bunun hesabını iki âlemde verecek ebediyete kadar lanetlenecekler
- 21 Kasım: Bülent Arınç: Türkiye terör sebebiyle ne hedefinden vazgeçer ne de hayallerinden
- 21 Kasım: Gül: Hedef bu kez İngiliz çıkarlarıydı
- 21 Kasım: Sezer, sağduyu çağrısı yaptı
- 21 Kasım: Hedef, huzur ve istikrar
- 21 Kasım: Teröre prim yok
- 21 Kasım: Bina 26 trilyon liraya sigortalıydı
- 21 Kasım: Gelişmiş ülkeler ligine çıkma eşiğindeyken
- 21 Kasım: HSBC: Çalışanlarımızdan 3'ü öldü, 30 da yaralı var
- 21 Kasım: 'Türkiye'den kesinlikle çekilmeyeceğiz
- 21 Kasım: Anadolulu işadamları da kınadı
- 21 Kasım: Ekonomi iyiye giderken bombalar tesadüf değil
- 21 Kasım: Alışveriş merkezleri, birlikteliği göstermek için bayrak asacak
- 21 Kasım: Terör, özgür milletlerin moralini bozmaya yönelik
- 21 Kasım: Terör niye Türkiye'yi vuruyor?
- 21 Kasım: Faili meçhul savaş ilanı
- 21 Kasım: Terör dalgası
- 21 Kasım: Terörün söyledikleri

- 21 Kasım: Menfur İstanbul patlamaları
- 21 Kasım: Terör, halka karşı 'psikolojik harp' uyguluyor
- 21 Kasım: Bombanın gücü Başkan Görtunayı dehşete düşürdü
- 21 Kasım: Saldırıları İstanbul'un trafiğini de felç etti
- 21 Kasım: Bardakoğlu: Terörün sona ermesi için hep birlikte dua edelim
- 21 Kasım: Terör yüzünden bir hafta içinde ikinci acıyı yaşadı
- 21 Kasım: Terör rakipleri korkuttu Juventus maçı ertelendi
- 22 Kasım: Bombalı saldırılan El Kaide üstlendi
- 22 Kasım: Terörün amacına inat vatandaş birlik oldu
- 22 Kasım: 'Batı'nın hatasını Türkiye ödüyor
- 22 Kasım: Demokratikleşme yolundaki Türkiye'ye terörle darbe, vurulmak isteniyor
- 22 Kasım: Sivil toplum örgütleri teröre karşı birlikte! Eylem yapacak
- 22 Kasım: Ölenlerin yakınları bayrağa satıl devlet töreni istiyor
- 22 Kasım: AK Parti: Eyleme gerekçe aramak saldırılan mazur gösterir
- 22 Kasım: Başbakanın 'terörden de nemalanmaya çalışıyor' suçlaması Baykal'ı kızdırdı
- 22 Kasım: Sezer, sözcüsü aracılığıyla terörü nefretle kınadı
- 22 Kasım: HSBC Bank: Türkiye'ye güvenimiz sürüyor, iyimserliğimiz devam ediyor
- 22 Kasım: Yabancılar, ekonominin saldırılardan olumsuz etkilenmeyeceğini düşünüyor
- 22 Kasım: Bakan Gül: Modern dünya ile uyum içinde olmamız bazılarını rahatsız etti
- 22 Kasım: Terörün çirkin yüzü 'Açı'da tartışılıyor
- 22 Kasım: Medya teröre yardım ediyor!
- 22 Kasım: Terörist Müslüman olamaz
- 22 Kasım: İstanbul niçin bombalandı?
- 22 Kasım: Türkiye'nin hedef seçilmesi bilinçli tercih
- 22 Kasım: Doktorlar da terör travması yaşıyor
- 22 Kasım: Terör kurbanları için sinagogda dua edildi
- 23 Kasım: Erdoğan: Bombalar "özgürlüğü susturamaz"
- 23 Kasım: Saldırıların iki simge ismi bulundu
- 23 Kasım: Schröder: Teröristlerle dindarlar karıştırılmamalı
- 23 Kasım: Alarko Holding Başkanı İshak Alaton "Şaron'un politikaları terörü kışkırtıyor"
- 23 Kasım: Ekşi, Cerrah'a sert tepki gösterdi
- 23 Kasım: 'Bombalı arabayla saldırı olabilir demek, istihbarat zafiyetidir
- 23 Kasım: Terör, 'sessiz eylemle' lanetlendi
- 23 Kasım: Vücudumuz olmasa da yüreğimiz yaralı

- 23 Kasım: Terörü tamamlamak
- 23 Kasım: Terörün önu arkası
- 23 Kasım: Terörizm dünyasında Türkiye
- 23 Kasım: Terörle hesaplaşmak sorumluluk ister
- 24 Kasım: Terörle mücadele ederken Amerika gibi insan haklarını ihlal etmeyeceğiz
- 24 Kasım: Yüz binlerce kişi teröre inat bayram alışverişine koştu
- 24 Kasım: Bayram hutbesinde terör anlatılacak
- 24 Kasım: Erzurum'da terörü tel'in yürüyüşüne binlerce kişi katıldı
- 24 Kasım: 'Terör özgürlükleri kısıtlayamayacak'
- 24 Kasım: Vali Güler: Gerilimi tırmandırmayın
- 24 Kasım: HSBC Bank'ın bombacısı yaşıyor
- 24 Kasım: Terör, masum insanları öldürdüğü ile kaldı
- 24 Kasım: Bombanın Avrupa tesiri
- 24 Kasım: Demokrat Müslüman Türkiye saldırı altında
- 24 Kasım: Terörün paratoneri
- 24 Kasım: Guardian Bush ve Blair'in terörü yenme iddiaları gülünç
- 24 Kasım: Terör hedefine ulaşmamalı
- 25 Kasım: ABD Büyükelçisi: Eylemin failinin El Kaide olduğu kesin değil
- 25 Kasım: Almanya Dışişleri Bakanı Fischer. Saldırıları AB üyeliğinizi etkilemez
- 25 Kasım: Terörde sevdiklerini kaybedenlerin çağrısı: iyiliklerinizi ertelemeyin
- 25 Kasım: ABD Büyükelçisi Edelman: Teröre karşı istihbarat zafiyeti yok
- 25 Kasım: Saldırının beyni olarak açıklanan şahıs bilişim meraklısı çıktı
- 25 Kasım: Terör, liderlerin bayram mesajına damga vurdu: Bizi yıldırılmazlar
- 25 Kasım: İslam, terörün sebebi değil çaresidir
- 25 Kasım: Emniyet saldırılarla ilgili ihbar bekliyor
- 26 Kasım: Erdoğan: İslamî terör sözü kanıma dokunuyor
- 26 Kasım: İngiltere: Yeni saldırılar olabilir
- 26 Kasım: mit ile Emniyet, El Kaideyi takipte anlaşmazlığa düşmüş
- 26 Kasım: Terörü din adına yapıyorlarsa İstanbul'u değil, İslam'ı vurdular
- 26 Kasım: Medya terörü ısırınca!
- 27 Kasım: Patlamalarla ilgili 16 kişi tutuklandı
- 27 Kasım: BBP: Bu vahşetin arkasında İslamî bir düşünce aranamaz
- 27 Kasım: 'Terör olaylarını İslam'a yamamaya kalkışmak cahillik
- 27 Kasım: Bahçeli: İslamî terör lafı benim de kanıma dokunuyor
- 27 Kasım: Baykal: Terörün sağı solu, dinsizi imanlısı yok

- 27 Kasım: 'Halk, teröre yenilmediğini bir kez daha gösterdi'
- 27 Kasım: İslâm teröre neden izin vermez?
- 28 Kasım: İslam dünyası teröre karşı 'ama'sız 'fakat'sız kesin bir tavır koymalı
- 28 Kasım: Emniyet: Saldırganlar parçalanarak öldü
- 28 Kasım: Halktan teröre ortak cevap: Dimdik ayakta'yız
- 28 Kasım: 'Avrupa ülkeleri terör konusunda samimi olsun'
- 28 Kasım: Sapkın dinci terör
- 28 Kasım: İstanbul'daki patlamalar baskıdan kaynaklanmıyor
- 29 Kasım: İstihbarat birimleri 19 yıldır yetki sorunu sebebiyle toplanamıyor
- 29 Kasım: Medya yöneticileri terör konusunu tekrar görüşecek
- 29 Kasım: Nas: Terörün dinsel gerekçesi olamaz, sadece inançları kullanır
- 29 Kasım: Terör moralimizi bozdu; ama atlattık
- 29 Kasım: İslâmî terör olur mu?
- 29 Kasım: "İslâmî terör" ve sonuçları
- 30 Kasım: Dördüncü bombacı bugün belli olabilir
- 30 Kasım: Saldırılan protesto törenine Türklerden çok Museviler katıldı
- 30 Kasım: 'Sinagoga ana girişten saldırıcağı sokak sıkıştı'
- 30 Kasım: Arınç: Terör lanetlidir, Allah belalarını versin
- 30 Kasım: Bombalı saldırılar güvenlik önlemlerine karşı saygıyı artırdı
- 2 Aralık: Bakan Şener: Bombacılar El Kaide bağlantılı
- 2 Aralık: İslam, İslami ve İslamcı
- 2 Aralık: Terörist bombalamalardan kim faydalaniyor?
- 3 Aralık: Erdoğan: Dinci terörü lanetliyoruz
- 3 Aralık: İHD: İslami terör ifadesi yanlış
- 3 Aralık: 'Türkiye'nin terör tanımı ABD ile uyuyor AB, ile uymuyor
- 3 Aralık: İslami terör" mümkün mü?
- 3 Aralık: istihbaratta zihniyet sorunu var " M. Kaynak
- 3 Aralık: Bombalı bombasız, İslam'da her türlü intihar yasaktır! Neden?
- 4 Aralık: Jandarma erken davranınca polis en büyük kozunu kaybetti
- 4 Aralık: Terör ve kafa karışıklığı
- 5 Aralık: Emniyet, terörle mücadelede diplomasi atağına geçti
- 5 Aralık: 'Hizbullah'ın saldırılarla ilgisi yok'
- 5 Aralık: Tuğluoğlu tutuklandı, eşi serbest bırakıldı
- 8 Aralık: Terörle mücadele Müslüman'ın asli vazifesidir
- 9 Aralık: Terörizm nedir, terörist kimdir?

- 9 Aralık: Teröre karşı yeni güvenlik stratejisi geliştirilmeli
- 9 Aralık: Teröre karşı kamera seferberliği
- 11 Aralık: Gül: Terör yüzünden haklar kısıtlanmayacak
- 14 Aralık: Kamyonet bombaları hazırlayan 1 zanlı ele geçirildi
- 14 Aralık: Bombalı saldırının ardından ilk ayin yapıldı
- 15 Aralık: Bombanın patladığı sokakta hayat normale döndü

KAYNAKÇA

Alkan, Necati, “*Medya ve Polis*”, RTÜK EGM ortak paneli, RTÜK yayınları, 29 Nisan 2003,

Althusser, Louis, “*Özeleştirici Öğeleri*”, çeviren Levent Targu, Belge Yayınları, İstanbul, 2000,

Anonim, “*Ansiklopedik Siyasi Terimler ve Örgütler Sözlüğü*”, Güvenlik ve Yargı Muhabirleri Derneği Yayınları, Ankara, 1993,

Anonim, “*Terörizm Heryerde Uluslararası Dayanışma*”, Türk Demokrasi Vakfı Yayınları, Ankara, 1996,

Avşar, Zakir, “*Medya ve Polis*”, RTÜK EGM ortak paneli, RTÜK yayınları, 29 Nisan 2003,

Aydiner, Gökhan, “*Medya ve Polis*”, 29 Nisan 2003 tarihli RTÜK EGM ortak paneli, RTÜK yayınları,

Aziz, Aysel, “*Terör ve Kitle İletişim Araçları*”, BM Türk Derneği Yıllığı, Ankara, 1984,

Bal, İhsan, “*Medya ve Polis*”, RTÜK EGM ortak paneli, RTÜK yayınları, 29 Nisan 2003,

Bengi, Hilmi, “*Medya ve Polis*”, RTÜK EGM ortak paneli, RTÜK yayınları, 29 Nisan 2003,

Bozdemir, Mevlüt, “*Terör mü ve Terörizm mi?*”, Ankara: SBF-BYYO Yıllık, 1977-1978, C.VI, 1981,

Chomsky, Noam, “*Terör Ne? Terörist Kim?*”, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2000,

Chomsky, Noam , “*Uluslararası Terörizm: Görünüş ile Gerçek içinde Terörizm Efsanesi*”, Ayraç: Ankara, 1999,

Clutterbuck, Richard, “*Living with terrorism*”, Londra, 1975,

Çağlar, Ali, “*Terör ve Örgütlenme*”, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Dergisi, Cilt 30, Sayı: 3, 1997

Çağlar, Ali, “*Türkiye'deki Terör Örgütlerinin Yapısal Özellikleri*”, Strateji Dergisi, Sayı:9, 1995,

Dede, Yeliz, “*Basında Cumhuriyet Mitinglerinin İnşasının Karşılaştırmalı İncelemesi: Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman Gazeteleri*”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010,

Demirkent, Nezih, “*Türkiye'de Terörün Boyutları Gelişimi ve Çözüm Yolları*”, Gazeteciler Cemiyeti Yay. İstanbul, 1980,

Dilmaç, Sabri, “*Terörizm Sorunu ve Türkiye*”, EGM Yayınları, Ankara, 1997,

Dönmezer, Sulhi, “*Her Yönüyle Tedhiş*”, Son Havadis, 10.11.1977

Dursun, Çiler, “*Haber, Hakikat ve İktidar İlişkisi*”, Elips, İstanbul, 2004,

Eagleton, Tarry, “*İdeoloji*”, Çev. Muttalip Özcan, İstanbul, 1996,

Erdoğan, Davut, “*Terörle Mücadelede Halkla İlişkiler ve Propagandanın Yeri ve Önemi*” TODAIE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1998,

Ergil, Doğu, “*Kırık Aynada Kendini Arayan Türkiye*”, Doruk Yayınevi, Ankara, 1997,

Ergil, Doğu, “*Türkiye’de Terör ve Şiddet*”, Turhal Kitabevi, Ankara, 1980,

Fiske, John “*İletişim Çalışmalarına Giriş*”, Çev.S.İrvan, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1996,

Göksu, Turgut, “*Polis Operasyonlarının Televizyonlarda Canlı Yayını ve Muhtemel Sonuçları*”, Polis Dergisi Sayı:22, 2000,

Güzel, Cemal, “*Silinen Yüzler Karşısında Terör*”, Ayraç Yayınevi, Ankara, 2002,

Hall, Stuart, “*İdeolojinin Yeniden Keşfi: Medya Çalışmalarında Baskı Altında Tutulanın Geri Dönüşü*”, Medya, İktidar, İdeoloji, Çev. ve Der. M. Küçük, Ark Yay., Ankara, 1999

Henze, Paul “*Terörizmle başa çıkmak, 1980’lerde NATO*” Sisav tarafından 4-5.10.1982 de düzenlenen Seminer, Doyuran Matbaası, İstanbul, 1983,

Havabulut, Gökay, “*Terörizmin değişen yönü ve El Kaide'nin sosyo-kültürel yorumu*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007,

İlhan, Suat, “*Terör Neden Türkiye*”, Nu-Do Yayıncılık, İstanbul, 2008,

İnal, Ayşe, “*Haberi Okumak*”, Temuçin Yay., İstanbul, 1996,

Işık, Hasan Hüseyin, “*Medya ve Terör; Kasım 2003 Bombalama Olaylarının Yazılı Basında Sunulması*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006,

Işık, Mehmet, “*Terör Örgütlerinin Eylem Stratejileri ve Eylemlerini Meşrulaştırma Yöntemleri*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006,

Johnpoll, Berenard, “*Terrorism And The Mass Media in the United States*”,1977,

Kazancı, Metin, “*Althusser, İdeoloji ve İletişimin Dayanılmaz Ağırlığı*”, Ankara Üniv. Basımevi, Ankara, 2002,

Kazancı, Metin, “*Althusser ile İdeoloji Üzerine Yapılamamış Bir Söyleşi* ” Ankara Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi, 2003,

Keleş, Ruşen, “*Kent ve Siyasal Şiddet*”, SBF Yayını, Ankara, 1982,

Kışlalı, Ahmet Taner, “*Siyasal Sistemler: Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*”, İmge Yayınları, Ankara, 1998,

Kodaman, Bayram, “*Terör ve Otorite*”, Teröristlerin Rehabilitasyonu Sempozyumu, İstanbul,1985,

Kuyaksil, Ali, “*Uluslararası Sistem ve Terör*”, I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildiriler, Elazığ, 27-28-29 Mart 2000,

Mardin, Şerif, “*İdeoloji*” Bütün Eserleri 3, İletişim Yayınları, İstanbul,2002,

Marx Karl ve Engels, Frederick, “*Alman İdeolojisi*”, Çev. Sevim Belli, Ankara, 1976,

Mc Lellan, David, “*İdeoloji*”, çev. Ercüment Özkaya, Doruk Yayınları, 1999,

Michaud, Yves, “*Şiddet*”, iletişim Yayınları: Cep Üniversitesi, 1991,

Morley, David, Robins, Kevin, “*Kimlik Mekanları*”, Ayrıntı Yayınları, 1977,

Nicklaus, E. F. "*The Literature of Terrorism*", Westport. Conn, Greenwood Press, 1980,

Özbek, Sinan, "*İdeoloji Kuramları*", Bulut Yayınları, İstanbul, 2000,

Özcan, Mehmet, "*Polis-Medya İlişkileri: Anlaşılmak Neden Bu Kadar Zor*", Polis Dergisi, Sayı:26, 2001,

Özdiker, Cengiz, "*Türkiye 'de Medya ve Terör*", Türk Tarih Kurumu, 2000,

Özgen, Murat, "*Terörle Mücadelede Medya ve Halkla İlişkiler Faaliyetinin Önemi*", Haziran 2004,

Öztekin, Ali, "*Siyaset Bilimine Giriş*", Siyasal Kitabevi, Ankara, 2000,

Özyiğit, Ercan, "*Toplumsal İktidar ve Haber Medyası: Gazi Mahallesi Olaylarının Basında Sunumu*", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara,2002,

Pulat Y.Tacar, "*Terör ve Demokrasi*", Bilgi Yayınevi, Ankara, 1999,

Schelesinger, Philip, "*Medya Devlet ve Ulus*",(Çeviren: Mehmet Küçük), Ayrıntı Yayınları, 1994,

Türk Dil Kurumu (TDK), "*Türkçe Sözlük*", Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1981,

Uluengin, Hadi, "*Terörün Anatomisi*", Hürriyet, 11 Şubat 1992,

Uygur, Ercan, "*Terörün Ekonomik Yapıya Etkileri*", Dünyada ve Türkiye’de Terör Konferansı Bildirileri, TCMB Yayınları, Ankara, 2002,

Üşür, Serpil Sancar, "*İdeolojinin Serüveni*", İmge Kitabevi, Ankara, 1997,

Van Dijk, Teun, "*Söylem ve İdeoloji*", Su Yayınları, İstanbul, 2003,

Wardlaw, Grant, "*Political Terrorism: Theory Tactics and Counter Measures*", Cambridge Univ. Press, 1982,

Wilkinson, Paul, "*Terrorism and the Liberal State*", 1997,

Yarar, Erhan, "*Medya-Terör bir kavram savaşı*", Strateji Dergisi sayı 2, 1995,

Yılmaz, Zekeriya, Kanun Metinleri Dizisi, "*Terörle Mücadele Kanunu*", Seçkin Yayınevi, Ankara, 2004,

Yonah, Aleksandr, "*Çağdaş Terörizm, Stratejik Boyutlar*", Uluslararası NATO Semineri Tebliği, İstanbul, 1980,

Tokgöz, Oya, "*Temel Gazetecilik*", İmge Kitabevi, Ankara, 1982,

ÖZET

Bu çalışma 15-20 Kasım 2003 İstanbul terör saldırılarının Cumhuriyet Hürriyet ve Zaman gazetelerindeki yansımalarının, haber yapıma şekillerinin ve haberlerin sunumundaki gazetelerin ideolojik altyapılarından kaynaklanan farklılıkların ortaya konulmasını amaçlamaktadır.

Terör medyada nasıl yansıtıldığı, medya sahiplerinin haber yaparken objektif olup olmadıkları, terör ve terörist kavramlarının literatürde kabul görmüş ortak bir tanımı olmamasına rağmen kimi neye göre sınıflandırdıkları çalışmada cevap aranan diğer soru başlıklarındandır.

Terörün medyada yansıtılışı ve bu yansıtılıştaki farklılıkların ideolojik bağlamı iki ana temel üzerinde konumlandırılarak incelenmiştir. İlk etapta terörün günümüzde yaşanan olaylarda önemli bir sorun olarak tüm dünya gündemini meşgul etmesi ve bu gündemin art alanı, ikinci olarak bu gündemin oluşturulmasında, yayılmasında, iletiminde rol oynayan önemli bir faktör olan medya ve dolayısıyla terör haberleri üzerinde durulmuştur.

ABSTRACT

This study aims to prove the 15-20 November 2003 Istanbul Suicide attacks “Reflections at Cumhuriyet, Hürriyet and Zaman newspapers, the patterns of news making and the newspapers” differences stemming from ideological bases.

The reflection manner of Terrorist incidents effects to police-media relations as well as how this news are reflected to media, that media owners being objective while presenting these news, although terror and terrorist concepts have no common definition in literature to whom and what they are classified are the titles that are to be answered in this study.

The reflection of terrorism to media and the ideological context of this reflection’s differences has been examined in 2 basic grounds. Firstly terrorism’s keeping busy the whole world’s agenda as an important problem in casual life and background of this agenda, secondly media and terrorism news which is an important factor in constituting, expanding and delivering of this agenda has been focused in this study.